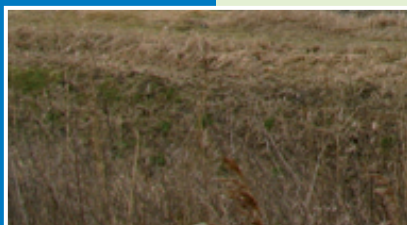
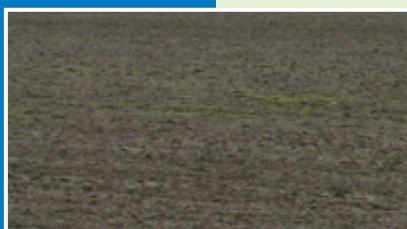
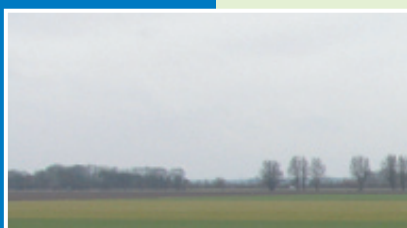

Effecten op beschermde soorten en gebieden Programma Noordoostpolder

Natuurtoets in het kader van de
natuurwetgeving

J. van Zundert
J. Bergsma
G. Hoefsloot

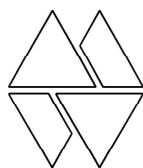

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Effecten op beschermde soorten en gebieden Programma
Noordoostpolder

Natuurtoets in het kader van de natuurwetgeving

J. van Zundert
J.H. Bergsma
G. Hoefsloot

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: TenneT TSO b.v

29 april 2010
rapport nr. 10-061

Status uitgave: Eindrapport
Rapport nr.: 10-061
Datum uitgave: 29 april 2010
Titel: Effecten op beschermde soorten en gebieden Programma Noordoostpolder
Subtitel: Natuurtoets in het kader van Natuurwetgeving
Samenstellers: ing. J.A.M. van Zundert
ir. J.H. Bergsma
ir. ing. G. Hoefsloot
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 48
Project nr.: 10-151
Projectleider: ir. ing. G. Hoefsloot
Naam en adres opdrachtgever: TenneT TSO b.v.
postbus 718
6800 AS Arnhem
Referentie opdrachtgever: TI-AON 10-064
Akkoord voor uitgave: G.F.J. Smit
Teamleider
Paraaf:

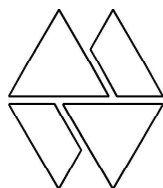

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / TenneT TSO b.v.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

TenneT is voornemens om in het kader van het Programma Noordoostpolder een nieuw schakelstation te realiseren in Westermeerdijk. Het station wordt met een ondergrondse kabel verbonden met het bestaande openbare net (Station Ens). Het tracé kruist de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en ligt nabij Natura 2000-gebied.

Bij de uitvoering van deze werkzaamheden zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet. Tevens zal rekening gehouden moeten worden met de wezenlijk waarden en kernmerken van de EHS en de instandhoudingsdoelen van de Natuurbeschermingswet 1998.

TenneT heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een oriënterend onderzoek (*quick scan*) uit te voeren naar beschermde soorten op het tracé in de Noordoostpolder en beschermde gebieden in de omgeving. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

G. Hoefsloot	rapportage, projectleiding
J. van Zundert	veldwerk, rapportage, fotografie
J.H. Bergsma	veldwerk

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het Kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem is ISO gecertificeerd.

Vanuit TenneT werd de opdracht begeleid door de heer S.A.M.J. Huvenaars.

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Aanpak natuurtoets	11
1.3 Het plangebied	12
1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten	13
2 Effecten op flora en fauna	17
2.1 Flora	17
2.2 Vissen	18
2.3 Amfibieën	19
2.4 Reptielen	20
2.5 Grondgebonden zoogdieren	20
2.6 Vleermuizen	21
2.7 Vogels	22
2.8 Beschermde soorten ongewervelden	24
3 Effecten Natura 2000	25
3.1 Invloedsfeer van het project	25
3.2 Habitattypen	26
3.3 Soorten IJsselmeer	26
3.4 Soorten Ketelmeer & Vossemeer	27
4 Effecten EHS	29
4.1 Algemeen	29
4.2 Effecten op natuurdoeltypen	29
4.3 Effecten op ruimtelijke samenhang	30
5 Conclusies en aanbevelingen	31
5.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag	31
5.2 Natura 2000: conclusies ten aanzien van vergunningsaanvraag	32
5.3 EHS: conclusies ten aanzien van vergunning	32
5.4 Aanbevelingen ten aanzien van mitigatie	33
6 Literatuur	35
Bijlage 1 Wettelijk kader	37
Bijlage 2 Waarnemingen NDFF database	43
Bijlage 3 Veldformulier	47

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

TenneT is voornemens om in het kader van het Programma Noordoostpolder een nieuw schakelstation te realiseren in Westermeerdijk. Het station wordt met een ondergrondse kabel verbonden met het bestaande openbare net (Station Ens). Het tracé kruist de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en ligt nabij Natura 2000-gebied.

Flora- en faunawet

Bij het realiseren van een nieuw schakelstation en het leggen van de ondergrondse kabel die het nieuwe station verbindt met station Ens, zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie Bijlage 1). Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een oriënterend veldonderzoek naar beschermde soorten en habitattypen. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied verwacht worden?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 2)?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja , welke?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Is het mogelijk een mitigatieplan op te stellen waardoor overtreding van verbodsbepalingen voorkomen kan worden?
- Is nader onderzoek nodig?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet. De beoordeling van het voorkomen van en effecten op beschermde soorten is opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

Beschermde gebieden

Tevens zal rekening gehouden moeten worden met de instandhoudingsdoelen van de Natuurbeschermingswet 1998 en met de wezenlijk waarden en kenmerken van de EHS.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere natuurgebieden in Nederland.

In de directe omgeving van het begin- en eindpunt van het tracé door de Noordoostpolder (ca 0,5 km) liggen de Natura 2000-gebieden IJsselmeer en Ketelmeer en Vossenmeer

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden (zie Bijlage 1). In deze rapportage worden, in relatie tot de ingreep, de volgende vragen behandeld:

- Zijn negatieve effecten op het Natura 2000-gebied uit te sluiten?
- Zo nee, is vervolgonderzoek noodzakelijk?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie of compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 5)?
- Moet een vergunning worden aangevraagd?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet.

EHS

Het tracé door de Noordoostpolder kruist ecologische verbindingzones tussen EHS gebieden. In of in de nabijheid van EHS-gebied geldt het 'nee, tenzij'-principe: nieuwe plannen of projecten zijn niet toegestaan als ze de wezenlijke (potentiële) waarden en kenmerken van het EHS-gebied *significant* aantasten, tenzij er sprake is van redenen van groot openbaar belang en er geen reële alternatieven zijn. De schade dient in dat geval door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt te worden. De restschade dient te worden gecompenseerd.

Betreft de EHS-toetsing geeft de voorliggende rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS heeft de ingreep in het plangebied?
- Zijn deze effecten als *significant* te kwalificeren?
- Is voor uitvoering van de werkzaamheden een vergunning?

1.2 Aanpak natuurtoets

De natuurtoets betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van in het kader van de natuurwetgeving beschermde habitattypen en beschermde soorten planten en dieren in en nabij het plangebied. Verder zijn de te verwachten indirecte effecten beschreven van de voorgenomen ingreep op de habitattypen en soorten. De natuurtoets heeft plaats gevonden op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Oriënterend terreinbezoek
- *Expert judgement*.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. De opdrachtgever TenneT heeft bekende verspreidingsgegevens aangeleverd van soorten in een aantal van de kilometerhokken waar het tracé ligt. Het betreft waarnemingen uit de database van de NDFF van 1936 tot 2008. Daarnaast zijn rapporten van RAVON (Spitzen - van der Sluijs 2007) en Tauw (Holtes 2010 & Dijkstra 2009) geraadpleegd.

Oriënterend terreinbezoek

Het plangebied is op 19 maart 2010 door twee werknemers bezocht, een specialist vissen en amfibieën en een generalist. Het gebied is niet vlakdekkend onderzocht. Tijdens het terreinbezoek is op tien deelgebieden van het traject zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, hollen, uitwerpselen, haren, etc). Een groot deel van de watergangen in het plangebied is met een schepnet bemonsterd. Een deel van de bomen en gebouwen is beoordeeld op geschiktheid voor vogels en vleermuizen. Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Expert judgement

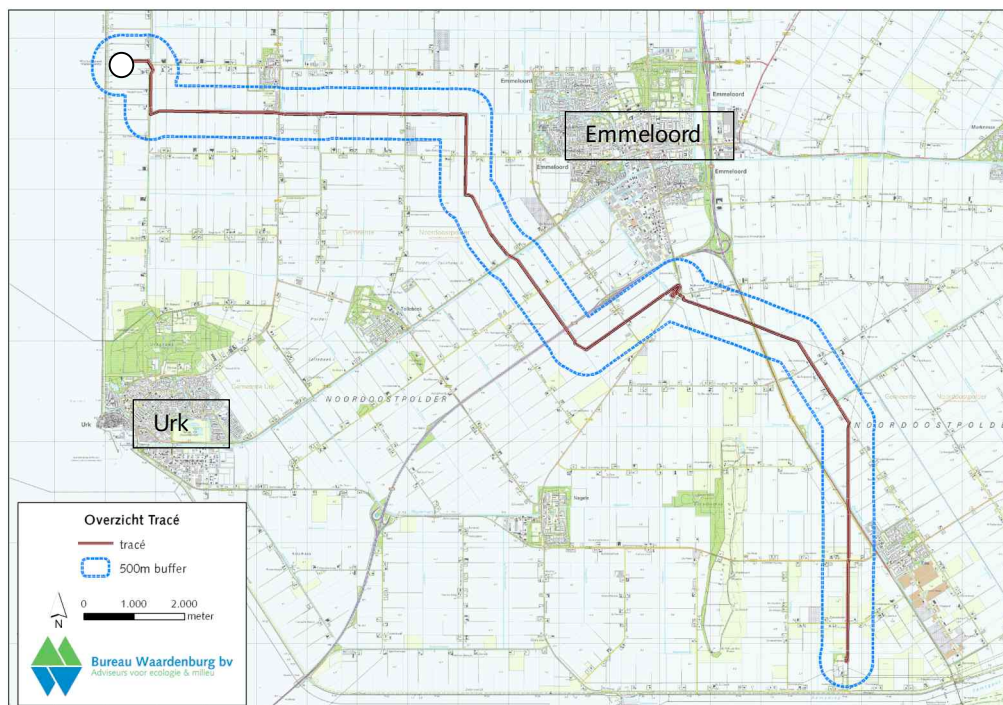
De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is *expert judgement* toegepast om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen.

1.3 Het plangebied

De Noordoostpolder is primair landbouwgebied. Het heeft een rationeel verkavelingspatroon met kavels van 24 hectaren. De oorspronkelijke boerderijen en de tien grotere en kleinere satellieten (kernen en dorpen) zijn in een ring om de stad Emmeloord gebouwd. De boerderijen liggen langs lange rechte wegen met laanbeplanting en liggen in groepen van drie of vier bij elkaar. De erf- en laanbeplanting is oorspronkelijk overal identiek. Laan- en erfbeplanting bestaat overwegend uit populieren, elzen en essen. Het merendeel van de landbouwgrond is in gebruik als akker. Een aantal percelen wordt gebruikt als grasland of voor tuinbouw. Dit rationele landschap is als Werelderfgoed aangemerkt.

De bodem in de NO-polder bestaat voor een groot deel uit zeeklei. Sommige delen zijn zandgrond en er ligt op plaatsen veen. De polder is vrijwel vlak en ligt op een hoogte van drie tot vijf meter onder NAP. Naar het oosten toe wordt de polder geleidelijk hoger. De Noordoostpolder is voorzien van een regelmatig netwerk van sloten, tochten en vaarten die het water afvoeren.

Het plangebied van het tracé bestrijkt landbouwgebied ten zuidwesten van Emmeloord. De afbeeldingen 1.1 t/m 1.4 geven een impressie van het plangebied. De voormalige eilanden Schokland en Urk en bosgebieden als het Voorsterbos liggen niet in het plangebied.

Figuur 1.1. Rood: tracé ondergrondse bekabeling. Blauw omlijnd: plangebied, buffer van 500 meter om tracé. Witte cirkel: locatie schakelstation.

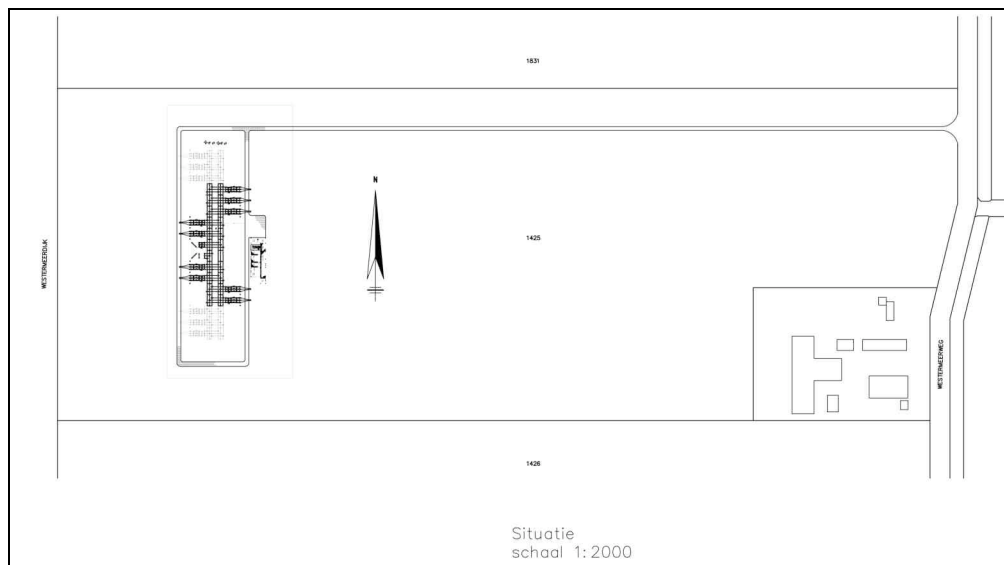

Afbeeldingen 1.1 - 1.4. Impressie van het plangebied.

1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep zoals hieronder beschreven.

In Westermeerdijk wordt een schakelstation gebouwd (zie figuur 1.2). Het plangebied voor het schakelstation is in de huidige situatie in gebruik als akker.

Figuur 1.2. Tekening van het nieuwe trafostation in Westermeerdijk. Aan de rechterzijde van de tekening loopt de Westermeerweg.

Het tracé van de ondergrondse bekabeling is weergegeven in figuur 1.1. Het eerste deel loopt deels parallel aan de Espelervaart, de Pilotenvaart en enkele andere watergangen. Het tracé loopt vanaf station Emmeloord gebundeld met de bestaande hoogspanningsverbinding naar Ens. De kabel wordt hier ondergronds, direct naast de bovengrondse verbinding aangelegd.

Bij het leggen van de bekabeling wordt een sleuf van ongeveer 17 meter breed gegraven. De totale werkstrook is ongeveer 40 meter. Binnen de werkstrook bevinden zich indien nodig bemalingsapparatuur, een rijbaan voor materieel en de te ontgraven teelaarde en ondergrond. Met behulp van een boring zal de kabel onder grote vaarten zoals de Espelertocht, Urkervaart en Pilotentocht worden aangebracht. Kleinere sloten die het tracé kruisen zullen tijdelijk worden afgedamd. Het is niet uitgesloten dat op het tracé bomen of struweel verwijderd moeten worden.

De ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De ingreep wordt niet uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten in tabel 1 (zie Bijlage 1).

De volgende mogelijke effecten worden hieronder toegelicht:

1. Verlies van areaal / biotoop.
2. Verstoring door beweging, licht en geluid gedurende de werkzaamheden.
3. Verstoring door beweging, licht en geluid in de gebruiksfase.
4. Versnippering van het leefgebied.

Ruimtebeslag van de ingreep

Het terrein van het schakelstation beslaat een oppervlakte van ongeveer 30.000 m². Bouwen op locatie kan een verlies aan groeiplaatsen of leefgebied van soorten betekenen. Het ruimtebeslag voor het tracé van de ondergrondse kabels zal van lokaal en tijdelijk van aard zijn.

Verstoring tijdens werkzaamheden

Tijdens de werkzaamheden kan verstoring optreden door geluid, licht en beweging. Dit is niet opzettelijk en daarmee geen overtreding van artikel 10 van de Flora- en faunawet.

Toekomstig gebruik

Tijdens toekomstig gebruik is geen sprake van (meer) verstoring dan in de huidige situatie het geval is.

Samenhang / versnippering

Waar t.b.v. de bekabeling vaarten of sloten worden gedempt is een tijdelijk effect op samenhang mogelijk. De mogelijkheden voor migratie van vis en zoogdieren is tijdens de ingreep beperkt.

Ten aanzien van de onderstaande parameters worden op voorhand geen relevante effecten op beschermde soorten verwacht. Deze parameters zijn in deze studie daarom verder buiten beschouwing gelaten.

- Effecten van emissies
- Effecten van veranderingen in grondwaterhuishouding
- Effecten van trillingen
- Effecten van veranderingen in verkeersintensiteit

2 Effecten op flora en fauna

2.1 Flora

Huidige functie plangebied voor beschermde planten

Er zijn geen recente waarnemingen bekend van beschermde plantensoorten in (de directe omgeving van) het plangebied. Uit de database van de NDFF blijkt dat tussen 1950 en 1980 zwanebloem, grote keverorchis en brede orchis zijn waargenomen. In de periode 1981 - 2008 zijn van deze soorten geen waarnemingen in de onderzochte kilometerhokken meer bekend. Voor genoemde orchideeën ontbreekt geschikt biotoop in het plangebied. Zwanebloem kan incidenteel voorkomen in de sloten en tochten binnen het plangebied.

De Rode lijst soort geelhartje is in de bermen van rijksweg A6 en in de kilometerhokken in het westelijke deel van het plangebied waargenomen. Geelhartje groeit in zandige, enigszins schrale wegbermen. De soort heeft de status kwetsbaar op de Rode lijst en is niet wettelijk beschermd.

Het veldbezoek is half maart uitgevoerd waardoor het waarnemen van vaatplanten niet optimaal mogelijk was. Op basis van plaatselijke terreinkenmerken is vastgesteld dat het plangebied nauwelijks betekenis heeft voor strikter beschermde soorten vaatplanten. Het bestaat vooral uit grootschalig akkerland. Schrale wegbermen en sloten en oevers kunnen plaatselijk betekenis hebben voor (minder algemene) vaatplanten.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep zal mogelijk leiden tot een beperkt verlies van groeiplaatsen van zwanebloem. De zwanebloem is opgenomen in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt bij ruimtelijke ingrepen vrijstelling voor de verbodsbepalingen.

De kabel zal middels een boring onder de A6 worden aangelegd. Groeiplaatsen in de berm van de A6 worden niet aangetast. In het westelijk deel van het plangebied zijn geen geschikte biotopen voor het geelhartje aangetroffen.

Tabel 2.1 Te verwachten effecten op beschermde soorten planten.

Soort	Flora- faunawet	en Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
zwanebloem	Tabel 1	mogelijk	vernietiging groeiplaatsen	Artikel 8, vrijstelling

2.2 Vissen

Huidige functie plangebied voor beschermde vissen

In de Noordoostpolder komen de volgende beschermde soorten vissen voor: bierpje, kleine modderkruiper, rivierdonderpad (Tabel 2 Flora- en faunawet) en bittervoorn (Tabel 3 Flora- en faunawet) (NDFF tabel, www.vissenatlas.nl).

Waarnemingen van rivierdonderpad, bierpje en bittervoorn zijn zeldzaam en uitsluitend afkomstig uit het uiterste oosten van de Noordoostpolder, in de buurt van het vaste land. Waarnemingen in het plangebied zijn niet bekend. Tijdens het veldbezoek zijn deze soorten, ondanks intensieve bemonstering van een groot deel van de watergangen, in het plangebied niet gevangen. Aangenomen wordt dat deze soorten niet in het plangebied voorkomen.

Kleine modderkruiper is verspreid over de Noordoostpolder aangetroffen (www.vissenatlas.nl). De kleine modderkruiper kan voorkomen in sloten en tochten in het plangebied. Tijdens het veldbezoek is de soort aangetroffen in de Ramstocht bij het trafostation in het zuiden van het traject. Deze watergang heeft voor de kleine modderkruiper de functie van permanent leefgebied. In de overige watergangen is de soort niet waargenomen. Opmerking daarbij is dat de trefkans in deze periode van het jaar minder groot is dan in het voorjaar. In het voorjaar zijn de soorten actiever en komen meer verspreid over de watergangen voor. Het is daarom mogelijk dat de kleine modderkruiper ook in de overige watergangen in geringe dichtheden voorkomt.

Naast de bovengenoemde soorten zijn tiendoornige stekelbaars, driedoornige stekelbaars, baars, pos, zeelt en karper gevangen. Deze soorten zijn niet opgenomen in de Tabellen 1, 2 en 3 van de Flora- en faunawet.

Effecten en verbodsbepalingen

Het leefgebied van de kleine modderkruiper in grotere vaarten zal niet worden aangetast. De kabel wordt met behulp van een boring onder dergelijke wateren gelegd. Kleinere watergangen zoals kavelsloten worden waar nodig afgedamd en drooggelegd. Als in deze watergangen kleine modderkruipers voorkomen wordt het leefgebied van deze soort tijdelijk aangetast. Tijdens de werkzaamheden aan sloten worden mitigerende maatregelen getroffen waardoor voorkomen wordt dat exemplaren worden gedood (zie § 5.4). De werkzaamheden leiden dan niet tot overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

Tabel 2.2 Te verwachten effecten op beschermde soorten vissen.

Soort	Flora- en faunawet	Voor- komen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
kleine modderkruiper	Tabel 2	zeker	tijdelijke aantasting leefgebied.	geen, mitigatie voorkomt overtreding

2.3 Amfibieën

Huidige functie plangebied voor amfibieën

In het plangebied komen de algemene soorten amfibieën bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker, kleine watersalamander en meerkikker voor (NDFF tabel, www.ravon.nl). Deze soorten staan in Tabel 1 van de Flora en faunawet. De sloten in het plangebied zijn eenvormig en hebben over het algemeen weinig begroeiing en vormen daardoor geen optimaal biotoop voor amfibieën. De soorten zullen daarom in lage aantallen voorkomen. Tijdens het veldbezoek is een (overreden) gewone pad waargenomen.

Naast algemene amfibieën is de rugstreeppad (Tabel 3 Flora- en faunawet) uit de regio bekend. De rugstreeppad komt verspreid over de gehele Noordoostpolder voor (NDFF tabel, Spitsen - van der Sluijs *et al.* 2007). In de Noordoostpolder gebruikt de rugstreeppad sloten, poelen en tuinvijvers als voortplantingswater. De rugstreeppad plant zich niet voort in de tochten en vaarten. Op plaatsen waar de rugstreeppad zich niet in kan graven (op kleiige grond) zoekt hij boerenerven, rommelhoekjes en stenenhopen om zich te verschuilen en te overwinteren.

De berm- en kavelsloten in het plangebied zijn geschikt als voortplantingswater voor de rugstreeppad. De weilanden (en in mindere mate akkers) hebben de functie van landbiotoop. Tijdens het veldbezoek was het nog te vroeg in het jaar om de soort te kunnen waarnemen.

Effecten en verbodsbepalingen

Voor soorten opgenomen in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt bij ruimtelijke ingrepen vrijstelling voor de verbodsbepalingen.

Werkzaamheden aan berm- en kavelsloten in de voortplantingsperiode van de rugstreeppad kunnen tot gevolg hebben dat larven, eisnoeren en volwassen exemplaren van de rugstreeppad worden gedood. Bij werkzaamheden aan sloten worden mitigerende maatregelen genomen waardoor schadelijke effecten voor de rugstreeppad en andere algemeen voorkomende amfibieën worden voorkomen (zie § 5.4). Op delen van het tracé waar geschikt landbiotoop aanwezig is en/of waarvan bekend is dat er populaties in de omgeving voorkomen worden aanvullende mitigerende maatregelen genomen om te voorkomen dat dieren in het werkgebied terecht komen of gedood worden door de graafwerkzaamheden. De rugstreeppad voelt zich goed thuis in een dynamisch landschap. Van permanente aantasting van leefgebied is geen sprake.

Tabel 2.3 Te verwachten effecten op beschermde soorten amfibieën.

Soort	Flora- en faunawet	Voor- komen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
algemene soorten amfibieën	Tabel 1	zeker	tijdelijke aantasting leefgebied	vrijstelling van verbodsbepalingen voor ruimtelijke ingrepen
rugstreeppad	Tabel 3	zeker	tijdelijk aantasting leefgebied	geen, mitigatie voorkomt overtreding

2.4 Reptielen

Huidige functie plangebied voor reptielen

De ringslang (Tabel 3 van de Flora- en faunawet) komt in het (noord)oosten van de Noordoostpolder voor. Ook is de soort incidenteel waargenomen op of bij het voormalig eiland Schokland (Creemers *et al*, 2009). De ringslang heeft half open landschap nodig. Open plaatsen moeten afgewisseld worden met schuilmogelijkheden. Aanwezigheid van goede amfibiebiotopen is nodig voor voedselvoorziening en voor voortplanting zijn mest-, compost of andere broeihopen nodig. Het plangebied is kaal en uniform landbouwgebied en biedt geen optimaal biotoop de ringslang.

Effecten en verbodsbepalingen

Het plangebied heeft geen betekenis voor de ringslang. Mocht een zwervend exemplaar in de omgeving van de activiteiten aanwezig zijn, dan is deze goed in staat het werkgebied te mijden en zijn negatieve effecten uit te sluiten. Overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet met betrekking tot reptielen is niet aan de orde.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Huidige functie plangebied voor zoogdieren

In de Noordoostpolder komen algemene zoogdiersoorten (Tabel 1 Flora- en faunawet) voor zoals de egel, haas, hermelijn, bunzing, mol en muizen ([www. zoogdieratlas.nl](http://www.zoogdieratlas.nl)). Tijdens het veldbezoek zijn molshopen en holletjes van muizen waargenomen. Strikter beschermde soorten komen niet in het plangebied voor.

Effecten en verbodsbepalingen

Bij graafwerkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van Tabel 1 soorten worden aangetast. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt bij ruimtelijke ingrepen vrijstelling voor de verbodsbepalingen. De gunstige staat van instandhouding is voor de genoemde soorten niet in het geding. Wel is de zorgplicht van toepassing en moet schade aan soorten zo mogelijk worden voorkomen.

Tabel 2.5 Te verwachten effecten op beschermde soorten zoogdieren.

Soort	Flora- en faunawet	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
algemene zoogdiersoorten	Tabel 1	zeker	tijdelijke aantasting van leefgebied	vrijstelling van verbodsbepalingen voor ruimtelijke ingrepen

2.6 Vleermuizen

Voorkomen en functie plangebied

De beschermde soorten vleermuizen gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis en meervleermuis zijn uit de Noordoostpolder bekend en zouden in het plangebied kunnen voorkomen (NDFF tabel, www.zoogdieratlas.nl). De rosse vleermuis is wel in de Noordoostpolder waargenomen maar alleen in het Voorsterbos. Watervleermuis is alleen het noorden en oosten van de Noordoostpolder waargenomen (www.zoogdieratlas.nl). Watervleermuizen zijn te vinden op landgoederen en gevarieerde gebieden met water en bos. In het plangebied is geen geschikt biotoop voor rosse vleermuis en watervleermuis. Deze soorten worden niet in het plangebied verwacht.

De weilanden en watergangen in het plangebied zijn geschikt als jachtgebied voor vleermuizen. Het eenvormige en kale landbouwgebied is geen optimaal foerageergebied. De laanbeplanting langs wegen kan gebruikt worden als vliegroute. Een vliegroute is een vaste verbinding tussen verblijfplaatsen en foerageergebied bestaande uit lijnvormige objecten. Een aantal bomen in de laan- en erfbeplanting zijn mogelijk geschikt als paarplaats en/of verblijfplaats voor ruige dwergvleermuis. De gebouwen (boerderijen, loodsen, schuren) kunnen geschikt zijn als verblijfplaats voor gewone dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis.

Effecten en verbodsbepalingen

Uitgangspunt van deze natuurtoets is dat er geen gebouwen gesloopt zullen worden. Ook is er bij deze toets vanuit gegaan dat in het geval lijnvormige beplanting het tracé kruist, niet de gehele beplanting gerooid zal worden. Als in lijnvormige beplanting (met de functie van vliegroute voor vleermuizen) één of twee bomen wordt gekapt zal de vliegroute niet aangetast worden. Vleermuizen kunnen een kleine onderbreking van 50 meter in de vliegroute overbruggen.

Tijdens het veldonderzoek zijn niet alle bomen in het plangebied onderzocht op geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Op het moment dat duidelijk is welke bomen binnen het tracé staan wordt onderzocht wat de functie van deze bomen is voor vleermuizen. Indien nodig worden mitigerende maatregelen genomen om negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen te voorkomen (zie § 5.4).

De functie als foerageergebied van het open landschap in het plangebied is beperkt. Het plangebied beslaat bovendien een zeer klein deel van de totale oppervlakte van vergelijkbaar agrarisch landschap in de direct omgeving. Effecten op foerageergebied van vleermuizen door de aanleg van ondergrondse bekabeling zijn niet aan de orde. Aangenomen wordt dat de werkzaamheden bij daglicht worden uitgevoerd. De voorgenomen ingreep zal dan niet leiden tot verstoring van vliegende vleermuizen.

Tabel 2.6 Te verwachten effecten op beschermde soorten vleermuizen.

Soort	Flora- en faunawet	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
laatvlieger meervleermuis gewone dwergvleermuis	Tabel 3	mogelijk	geen	geen
ruige dwergvleermuis	Tabel 3	mogelijk	aantasting verblijfplaatsen	geen, mitigatie voorkomt overtreding

2.7 Vogels

Voorkomen en functie

In het plangebied kunnen broedvogels van agrarisch landschap, water en stedelijk gebied worden verwacht. Naast waarnemingen van algemene soorten zijn waarnemingen van soorten met een jaarrond beschermd nest¹ en soorten uit de Rode lijst bekend. In tabel 4.3 in bijlage 3 zijn waarnemingen van soorten met jaarrond beschermd nest, soorten waarvan inventarisatie gewenst is en soorten van de Rode lijst uit de database van de NDFF opgenomen.

Tijdens het veldbezoek zijn algemene soorten waargenomen, zoals scholekster, Kievit, vink, kraai, meerkoet, fuut. Er zijn bij het veldbezoek geen nest(plaatsen) waargenomen.

Gebouwen, watergangen, rietvegetaties, struwelen en bomen in het plangebied kunnen broedgelegenheid vormen voor roofvogels, zwaluwen, watervogels, weidevogels en vogels van riet en moeras. Het agrarisch land binnen het plangebied fungeert voor weidevogels als broedgebied zonder groot belang voor deze soorten. Het plangebied beslaat slechts een klein deel van de totale oppervlakte agrarisch land in wijde omgeving.

¹ Het ministerie van LNV beschouwt de nesten van tenminste de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw (toelichting ontheffingsformulier, augustus 2009).

Het is niet bij voorbaat uit te sluiten dat er bomen zijn binnen het plangebied met een functie voor vogels met een (jaarrond) beschermd nest zoals de buizerd, ransuil, boomvalk of sperwer. Dit geldt ook voor holtes van spechten. Bomen met spechtenholten kunnen jaarrond beschermd zijn in specifieke gevallen. In tabel 2.7 worden de vogels genoemd waarvoor de bomen in lanen en op erven in het plangebied een functie kunnen hebben.

Effecten en verbodsbepalingen

Binnen het tracé bevindt zich geschikt broedgebied voor verschillende soorten vogels. In de Flora- en faunawet is gesteld dat broedende vogels niet mogen worden verstoord. Om te voorkomen dat door de ingreep verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden, worden mitigerende maatregelen getroffen (zie § 5.4).

Tijdens het veldonderzoek zijn niet alle bomen in het plangebied onderzocht op jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels. Op het moment dat duidelijk is welke bomen binnen het tracé staan wordt onderzocht of jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn. Indien nodig worden mitigerende maatregelen genomen om negatieve effecten op deze nesten te voorkomen (zie § 5.4).

Tabel 2.7 Te verwachten effecten op beschermde soorten vogels.

Soort	Voor- komen	Status bescherming nestplaats	Effecten	Overtreding verbods- bepalingen
algemene vogelsoorten	zeker	beschermd tijdens broeden	geen	geen, mitigatie voorkomt overtreding
boomvalk, ransuil, buizerd, havik, sperwer	mogelijk	jaarrond beschermd	geen	geen, mitigatie voorkomt overtreding
boomkruiper, grote bonte specht, koolmees, pimpelmees, spreeuw zwarte kraai	mogelijk	niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst	geen	geen, mitigatie voorkomt overtreding

2.8 Beschermde soorten ongewervelden

Huidige functie plangebied voor beschermde ongewervelden

De Noordse winterjuffer (Tabel 3 Flora- en faunawet) is waargenomen in het oosten en noorden van de Noordoostpolder (www.libellennet.nl). De populatie in de Kuinderplas in de Noordoostpolder en de populatie in de weerribben waren eind 20^e eeuw de enige plaatsen in Nederland waar de soort voorkwam. De Noordse winterjuffer lijkt zich langzaam weer uit te breiden (Kalkman, 2004). De watergangen in het plangebied zijn niet van groot belang voor de voortplanting van de Noordse winterjuffer omdat de watergangen over het algemeen weinig watervegetatie bevatten. Ook is er binnen het plangebied geen bos en vrijwel geen struweel waar de soort kan overwinteren. Er zijn verder geen beschermde ongewervelden uit de regio bekend die op grond van de aanwezige landschapelementen in het plangebied kunnen voorkomen.

Effecten en verbodsbepalingen

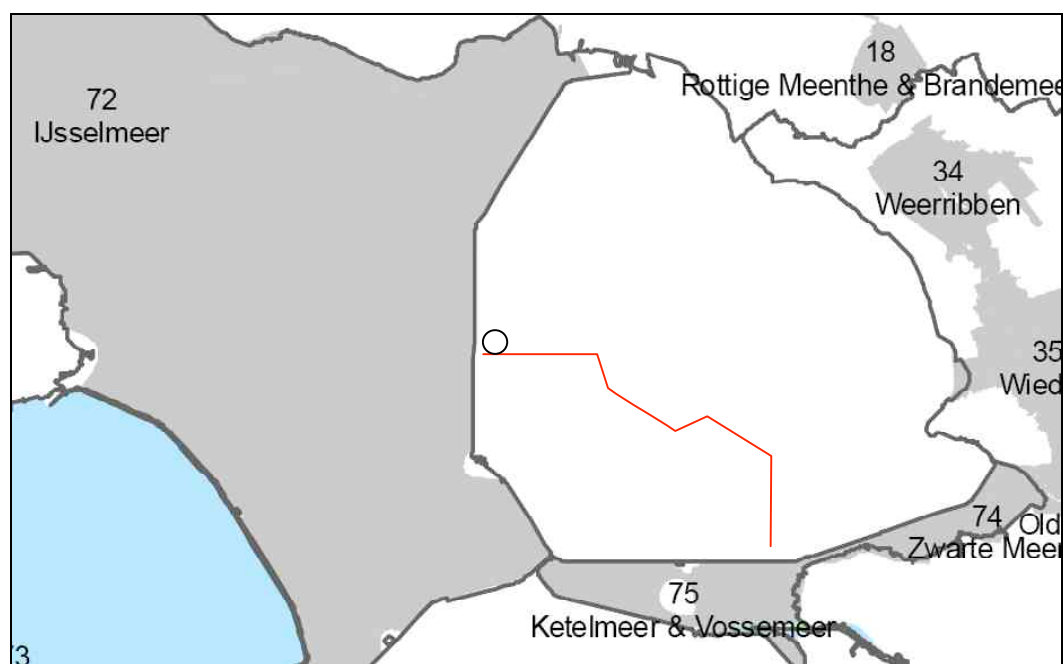
Als gevolg van de ingreep worden geen negatieve effecten op beschermde ongewervelden verwacht.

3 Effecten Natura 2000

3.1 Invloedsfeer van het project

Het plangebied ligt nabij Natura 2000-gebieden IJsselmeer en Ketelmeer & Vossemeer (zie figuur 3.1). Natura 2000-gebied Ketelmeer & Vossemeer is Vogelrichtlijngebied. Het IJsselmeer is Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied. De aanwijsbesluiten van beide Natura 2000-gebieden zijn te vinden op de website van het Ministerie van LNV: <http://www.synbiosys.alterra.nl/>.

Het plangebied ligt op minimaal 50 meter afstand van de twee Natura 2000-gebieden. De aanleg van het trafostation en de ondergrondse bekabeling veroorzaken geen directe effecten op beschermde habitats of soorten. In deze rapportage worden daarom alleen mogelijke indirecte effecten in beschouwing genomen (zie figuur 3.2).

Figuur 3.1. Ligging ten opzichte van Natura 2000-gebieden (grijze gebieden). Cirkel: nieuw schakelstation, rode lijn: de globale ligging van het tracé.

Figuur 3.2. Mogelijke invloedsfeer van een project ten op zicht van een Natura-2000 gebied (Bron: Checklist gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998).

3.2 Habitattypen

De ingreep vindt plaats buiten het Natura 2000-gebied IJsselmeer. Er is dus geen sprake van directe aantasting van beschermde habitattypen. De ingreep veroorzaakt geen verandering van (grond)water of emissies van belastende stoffen. Ook van indirect effecten op beschermde habitattypen zal geen sprake zijn.

3.3 Soorten IJsselmeer

Er is geen sprake van directe aantasting van leefgebied van soorten binnen Natura 2000-gebied IJsselmeer. Alleen mogelijke indirecte effecten worden in beschouwing genomen.

Voor Natura 2000-gebied IJsselmeer zijn de Noordse woelmuis, de meervleermuis, groenknolorchis en rivierdonderpad als habitatrictlijnsoorten aangewezen. De Noordse woelmuis aangewezen als prioritaire soort.

De oeverlanden langs het IJsselmeer vormen (potentieel) leefgebied voor de Noordse woelmuis. Nabij het plangebied liggen in het IJsselmeer geen oeverlanden. Ook komen er geen voor groenknolorchis geschikte groeiplaatsen voor. De oevers van het IJsselmeer vormen wel leefgebied voor rivierdonderpad en het IJsselmeer is foerageergebied voor de meervleermuis. Werkzaamheden in het kader van de aanleg worden binnendijks uitgevoerd. Een eventuele verstoring als gevolg van de werkzaamheden zal strikt lokaal zijn, verstoring op de buitendijkse oever is niet te verwachten. Watergangen in de polder vormen potentiële vliegroutes voor meervleermuizen naar het IJsselmeer. Onbekend is of en welke watergangen door meervleermuizen worden gebruikt en daarmee of vliegroutes van meervleermuis het plangebied kruisen. Daar de doorsnijding van potentiële vliegroutes beperkt en tijdelijk is, en er een netwerk van watergangen ligt zijn effecten op het gebruik van het IJsselmeer als foerageergebied uit te sluiten.

Gelet op de beperkte omvang van effecten in relatie tot het Natura 2000-gebied zijn negatieve effecten op het IJsselmeer, en daarmee op de instandhoudingsdoelen van deze soorten, uitgesloten.

Vogelrichtlijnsoorten aangewezen voor het IJsselmeer zijn fuut, aalscholver, roerdomp, lepelaar, kleine zwaan, kleine rietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans, bergeend, smient, krakeend, wintertaling, wilde eend, pijlstaart, slobbeend, tafeleend, kuifeend, topper, brilduiker, nonnetje, grote zaagbek, bruine kiekendief, porseleinhoen, meerkoet, kluut, bontbekplevier, kemphaan, grutto, wulp, dwergmeeuw, reuzenster, toendrarietgans, kleine rietgans, visdief, zwarte stern en snor.

De watergangen, rietkragen, akkers en weilanden van de Noordoostpolder kunnen voor de aangewezen vogelsoorten fungeren als broed- en/of foerageergebied. De invloed op het tracé van de ondergrondse bekabeling is lokaal en tijdelijk. Het oppervlak van de ingreep is een te verwaarlozen deel van de Noordoostpolder. Er wordt geen bovengrondse kabels aangelegd waar vogels tegenaan kunnen vliegen. Mits voorkomen wordt dat broedende vogels worden verstoord is er geen negatief effect op de genoemde vogelsoorten te verwachten (zie § 5.4).

3.4 Soorten Ketelmeer & Vossemeer

Broedvogelsoorten aangewezen voor Ketel- en Vossemeer zijn roerdomp, porseleinhoen, snor en grote karekiet. Niet-broedvogelsoorten aangewezen voor Ketel- & Vossemeer zijn fuut, aalscholver, lepelaar, kleine zwaan, toendrarietgans, kolgans, grauwe gans, krakeend, wintertaling, pijlstaart, tafeleend, kuifeend en nonnetje.

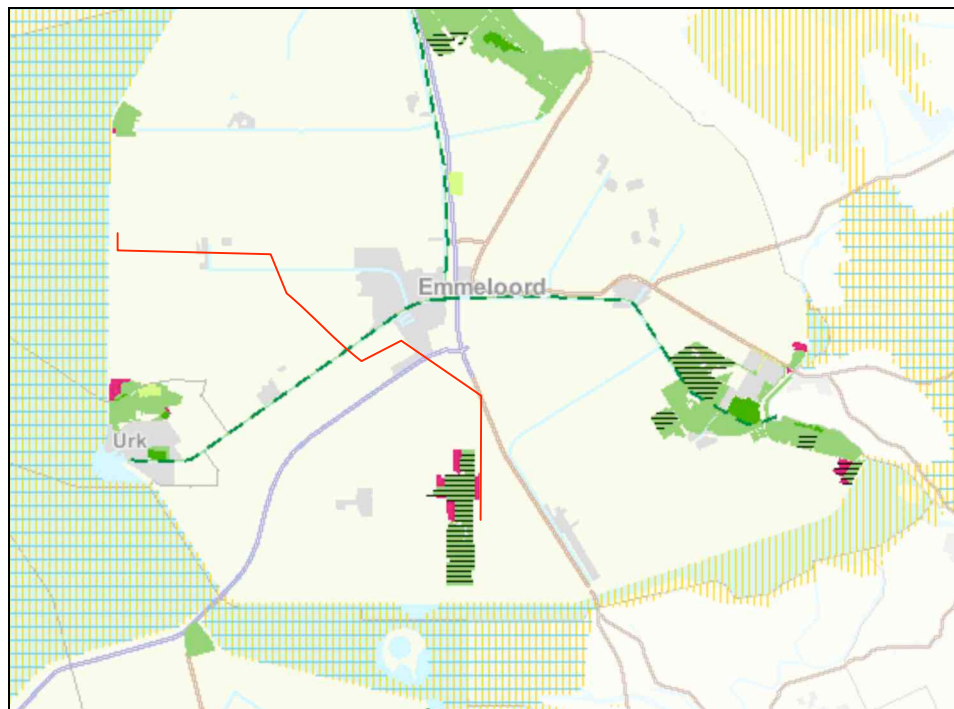
De locatie van het nieuwe schakelstation is niet in de directe omgeving van het Ketel- en Vossenmeer daarom wordt geen effect verwacht.

De watergangen, rietkragen, akkers en weilanden binnen het tracé van ondergrondse bekabeling kunnen voor aangewezen vogelsoorten fungeren als broed- en/of foerageergebied. De invloed van deze ingreep is tijdelijk en lokaal. Mits voorkomen wordt dat broedende vogels worden verstoord is er geen negatief effect op de genoemde vogelsoorten te verwachten (zie § 5.4).

4 Effecten EHS

4.1 Algemeen

De ingreep vindt grotendeels plaats buiten de EHS. Op een locatie kruist het tracé van de ondergrondse bekabeling een ecologische verbindingszone (EVZ) wat onderdeel uit maakt van de EHS. Het betreft de Urkervaart (zie figuur 4.1).

Figuur 4.1. EHS (groen) en Ecologische verbindingszones (wit -groen gestreept). De rode lijn is het tracé van de ondergrondse bekabeling.

De betreffende EVZ is een lintvormige element met een zodanig natuurlijke begroeiing dat verschillende diersoorten er voldoende beschutting vinden om de oversteek van het ene kerngebied naar het andere te maken. In Flevoland vervullen de meeste tochten en vaarten een verbindende functie (www.flevoland.nl).

4.2 Effecten op natuurdoeltypen

De ingreep vindt plaats buiten de kerngebieden van de EHS. Als gevolg van het ruimtebeslag van de ingreep zal geen directe aantasting van de kerngebieden van de EHS plaatsvinden. De ingreep leidt dus niet tot verlies van oppervlak voor natuurdoeltypen.

4.3 Effecten op ruimtelijke samenhang

Het tracé van ondergrondse bekabeling kruist de Urkervaart. Dit is een EVZ. De bekabeling wordt met behulp van een boring onder de vaart en aanliggende oevers gelegd. Als gevolg van de ingreep treden daarom geen veranderingen op ten aanzien van uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren binnen de EHS.

5 Conclusies en aanbevelingen

De conclusies zijn opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

5.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag

- De sloten, bermen, erven, akkers en weilanden in het plangebied hebben betekenis voor algemene soorten amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt bij ruimtelijke ingrepen vrijstelling voor de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.
- Bij tijdelijk afdammen en droogleggen van watergangen zal rekening moeten worden gehouden met rugstreeppad (Tabel 3) en kleine modderkruiper (Tabel 2). Door de uitvoering van mitigerende maatregelen zullen als gevolg van de ingreep geen verbodsbepalingen worden overtreden.
- Binnen het tracé bevindt zich geschikt broedgebied voor verschillende soorten vogels. In de Flora- en faunawet is gesteld dat broedende vogels niet mogen worden verstoord. Om te voorkomen dat door de ingreep verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden, worden mitigerende maatregelen getroffen (zie § 5.4).
- Bomen binnen het tracé kunnen van betekenis zijn voor vleermuizen en vogels met een jaarrond beschermde nestplaats. Door het treffen van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen voorkomen.

Ontheffing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende soorten opgenomen van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat het nog op te stellen mitigatieplan wordt uitgevoerd.

Tabel 5.1 Strikter beschermde soorten in het plangebied en overtredingen Flora- en faunawet indien mitigerende maatregelen worden uitgevoerd.

Soort	Voorkomen	Verbodsbepaling	Ontheffing nodig?
rugstreeppad	zeker	Geen overtreding door mitigatie	Nee
kleine modderkruiper	zeker	Geen overtreding door mitigatie	Nee
ruige dwergvleermuis	controle te kappen bomen	Geen overtreding door mitigatie	Nee
vogels (zie tabel 2.7)	controle te kappen bomen	Geen overtreding door mitigatie	Nee

Nader onderzoek

Op het moment dat duidelijk is welke bomen binnen het tracé staan wordt onderzocht wat de functie van deze bomen is voor vleermuizen en vogels waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is. Indien nodig worden passende mitigerende maatregelen genomen om negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen te voorkomen.

5.2 Natura 2000: conclusies ten aanzien van vergunningsaanvraag

Effecten

- Als gevolg van de ingreep Programma Noordoostpolder zijn directe en indirecte (significant) negatieve effecten op habitattypen van IJsselmeer uit te sluiten.
- De ingreep is niet strijdig met de voor de voor Natura 2000-gebied IJsselmeer geformuleerde instandhoudingsdoelen voor habitatrichtlijnsoorten groenknolorchis, meervleermuis, Noordse woelmuis en rivierdonderpad.
- Mits wordt voorkomen dat broedende vogels worden verstoord, is de ingreep niet strijdig met de voor de voor Natura 2000-gebied IJsselmeer geformuleerde instandhoudingsdoelen voor vogels.
- Mits wordt voorkomen dat broedende vogels worden verstoord, is de ingreep niet strijdig met de voor de voor Natura 2000-gebied Ketelmeer en Vossemeer geformuleerde instandhoudingsdoelen voor vogels.

Vergunning

De beoordeling van de noodzaak voor een vergunning ligt bij het bevoegd gezag. Negatieve effecten op het beschermd natuurgebied IJsselmeer en Ketelmeer & Vossemeer zijn uitgesloten. Een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt op basis van de onderzoeksresultaten niet nodig geacht.

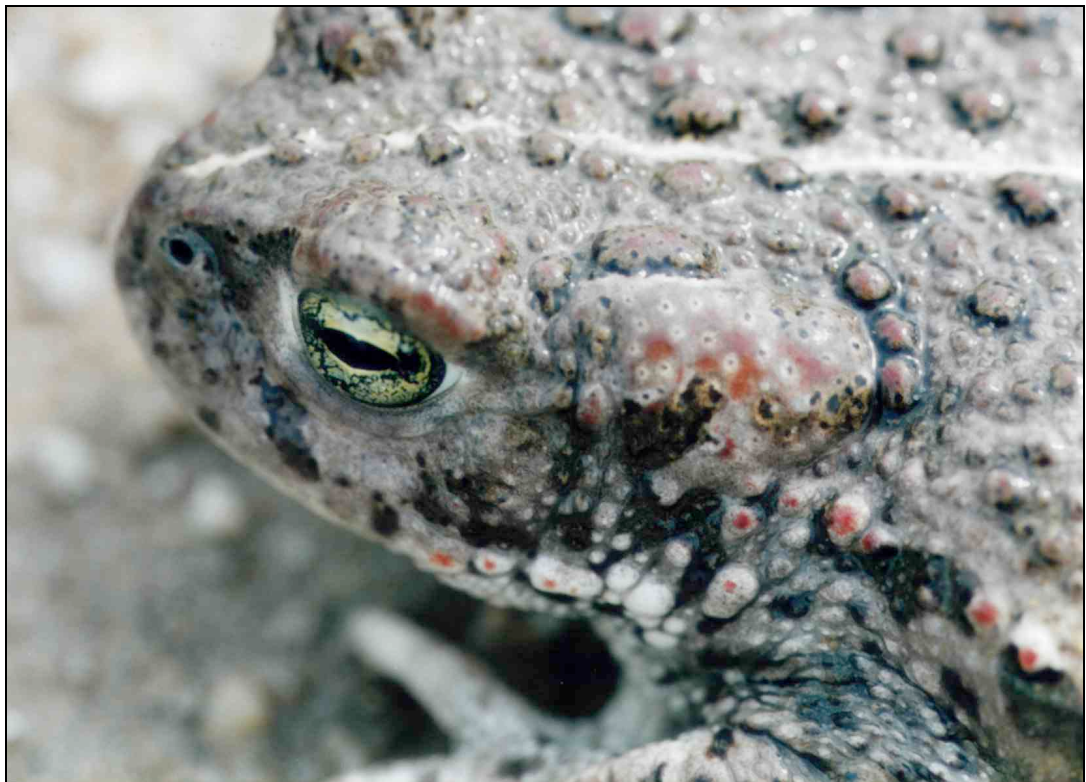
5.3 EHS: conclusies ten aanzien van vergunning

- Het plangebied ligt buiten de EHS maar kruist de EVZ Urkervaart. De bekabeling wordt onder de vaart en aangrenzende oevers doorgetrokken met behulp van een boring. Als gevolg van de ingreep zullen daarom geen veranderingen optreden ten aanzien van uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren binnen de EHS.

5.4 Aanbevelingen ten aanzien van mitigatie

Op basis van het tracé en de manier waarop de uitvoering gaat plaatsvinden wordt een mitigatieplan opgesteld. In dit mitigatieplan wordt zo gedetailleerd mogelijk uitgewerkt waar en wanneer welke mitigerende maatregelen getroffen moeten worden. Door het volgen van het mitigatieplan worden negatieve effecten op beschermde soorten zo veel mogelijk voorkomen. Van overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet en het aanvragen van een ontheffing zal dan geen sprake meer zijn.

In elk geval zijn mitigerende maatregelen nodig voor kleine modderkruiper, rugstreeppad, broedvogels en mogelijk ook voor vleermuizen. De aanwezigheid van jaar rond beschermde nesten van vogels en verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen wordt onderzocht op het moment dat bekend is of en waar zich binnen het tracé geschikte bomen bevinden.

Detailopname van rugstreeppad.

6 Literatuur

- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. De Nederlandse Fauna. Natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dijkstra A., 2009. Quickscans TenneT. Quickscans ten behoeve van de aanpassing 110kV net Zuidoost Drenthe en aansluiting DCO's regio Noord. Tauw bv 2009.
- Holtes S. & M. Konings, 2010. Natuurtoets 110 kV kabel Luttelgeest (EMO1). Tauw bv, 2010.
- Kalkman, V.J. 2004. Noordse winterjuffer *Sympecma paedisca* (Brauer, 1877). – EIS – Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Spitzen - van der Sluijs, A.M. R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Ecologische onderzoek aan de rugstreeppad in de Noordoostpolder. RAVON, oktober 2007.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort beschreven wat de wettelijke kaders zijn voor opstellen van ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen.

In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Deze wetten vormen de Nederlandse invullingen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.

Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen.

De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, onwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden.

Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn²

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan niet worden verleend voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en gebruik, tenzij er (tevens) sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, of in het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna. Voor deze groep soorten kan overigens geen vrijstellingen worden verleend voor artikel 10 (verontrusting).

Vogels. Alle inheemse vogels

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs geen dwingende redenen van groot openbaar belang als grond³.

Dat betekent dat in beginsel alle activiteiten die kunnen leiden tot versterking of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁴.

² Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

³ Zie de vorige voetnoot.

⁴ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang (zoals ruimtelijke ontwikkeling en inrichting);
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de functionele leefomgeving van dieren in tact blijft. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998⁵⁶

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland.

Aanwijzing van gebieden

De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

In de "oude" aanwijzingsbesluiten van Staats- en Beschermde natuurmonumenten worden de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon als grond voor de bescherming aangevoerd. Deze meer abstracte waarden blijven van kracht in de nieuwe Natura 2000-gebieden, voor zover zij voormalige Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten. Deze waarden dienen bij toetsingen nader te worden geconcretiseerd.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is. Voor een groot aantal gebieden is een beheerplan in een ver gevorderd stadium van voorbereiding.

⁵ Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag)

⁶ Op 1 februari 2009 is een wetswijziging van kracht geworden. De strekking daarvan is in deze paragraaf verwerkt.

Voor het uitvoeren van projecten en handelingen, die negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, is een vergunning nodig. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de instandhoudingsdoelen, habitattypen of leefgebied van soorten verslechterd of soorten significant worden verstoord. Deze bescherming geldt alleen voor habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Projecten en handelingen die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantasten zijn in ieder geval vergunningplichtig.

Bij een besluit om een plan (bijvoorbeeld bestemmingsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan) vast te stellen, moet rekening worden gehouden met de effecten op Natura 2000-gebieden en met het beheerplan.

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

Habitattoets

Een vergunning kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets'⁷ het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Indien de oriëntatiefase uitwijst dat er geen effecten zijn, zijn er vanuit de Nbwet geen verdere verplichtingen of beperkingen voor de uitvoering van de activiteit. Wel kan het verstandig zijn om met het bevoegd gezag in overleg te treden, om te bezien of men zich in de conclusies van het uitgevoerde onderzoek kan vinden.

Als de verslechtering van habitattypen of het leefgebied van soorten niet-significant is en er geen significante verstoring optreedt, volgt een nadere toetsing (voorheen: 'verslechtings- en verstoringstoets'). In zo'n nadere toetsing worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

Als er een kans is op significante effecten volgt een 'passende beoordeling'. De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

⁷ De termen habitattoets en oriëntatiefase staan niet in de wet. De passende beoordeling wel.

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19l legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevergd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV 1993)⁸ bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In de EHS geldt het 'nee, tenzij'-regime⁹. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

Literatuur bijlage 1

LNV, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNV, Den Haag.

LNV, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.

LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.

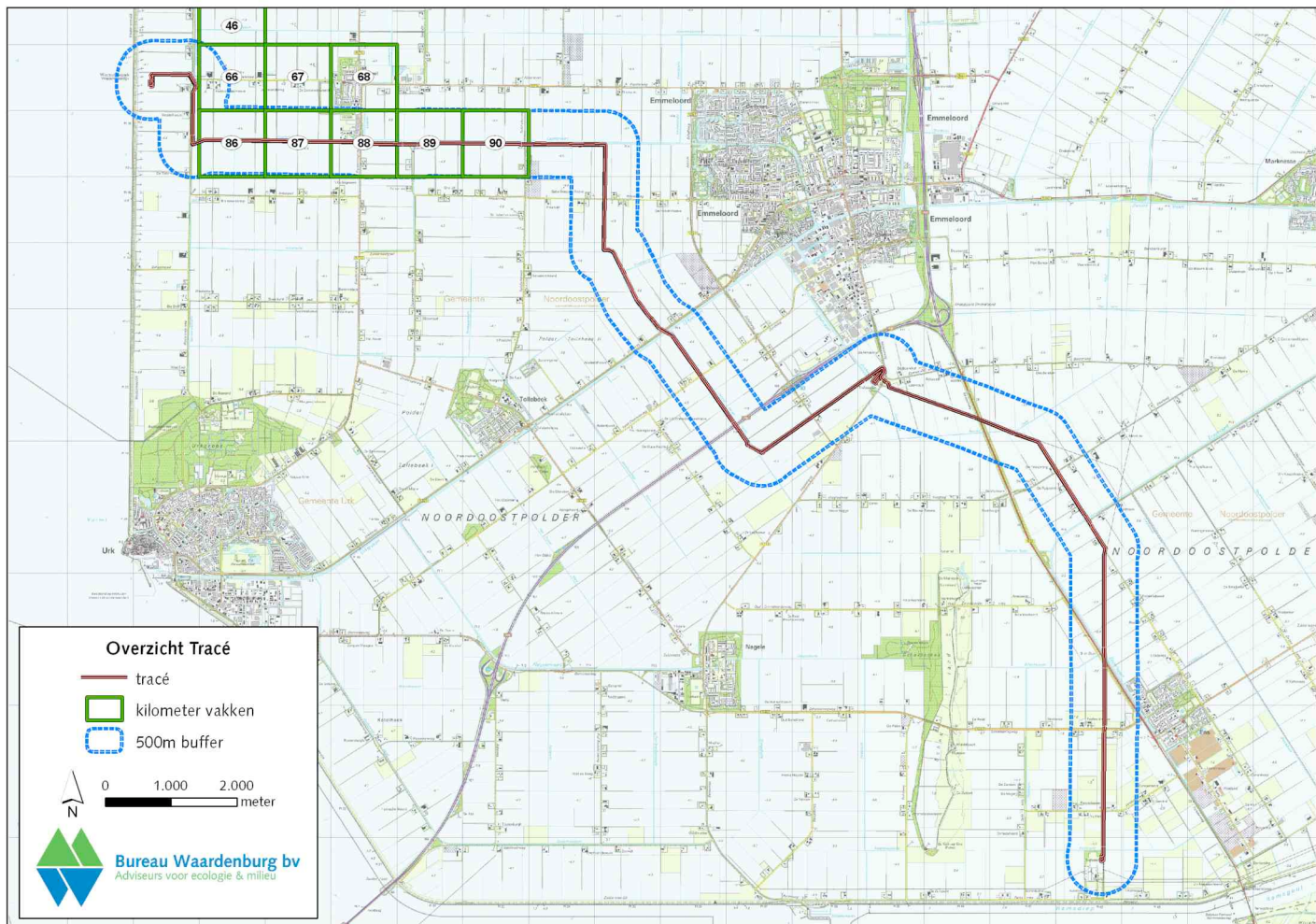
Freriks, A.A. (red.), 2009. Wetteksten Natuurbeschermingsrecht. Versie 19 februari 2009. Berghausen Pont, Amsterdam.

⁸ Zie tevens de Nota Ruimte, ministerie van VROM, 2004.

⁹ Zie de Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies; mei 2007.

Bijlage 2 Waarnemingen NDFF database

Kilometerhokken NDFF database

Tabel 3.1. Waarnemingen 1935 - 2008 in kilometerhokken
48, 66-68 en 86-90.

Soort	Status Flora- en faunawet	Status Rode lijst
grote keverorchis	tabel 2	RL
meerval	tabel 2	RL
das	tabel 3	
rugstreeppad	tabel 3	
woelrat	tabel 1	
ree	tabel 1	
mol	tabel 1	
konijn	tabel 1	
hermelijn	tabel 1	
haas	tabel 1	
Brede/Duinwespenorchis	tabel 1	
bunzing	tabel 1	
egel	tabel 1	
vos	tabel 1	
zwanebloem	tabel 1	

Vogelsoort	Status Flora- en faunawet	Status Rode lijst
boomvalk	jaarrond beschermd nest	RL kwetsbaar
huismus	jaarrond beschermd nest	RL gevoelig
ransuil	jaarrond beschermd nest	RL kwetsbaar
buizerd	jaarrond beschermd nest	
gierzwaluw	jaarrond beschermd nest	
havik	jaarrond beschermd nest	
roek	jaarrond beschermd nest	
sperwer	jaarrond beschermd nest	
wespendief	jaarrond beschermd nest	
boerenwaluw	inventarisatie gewenst	RL gevoelig
brilduiker	inventarisatie gewenst	RL gevoelig
gekraagde roodstaart	inventarisatie gewenst	
grijze vliegenvanger	inventarisatie gewenst	RL gevoelig
hop	inventarisatie gewenst	RL verdwenen
huiswaluw	inventarisatie gewenst	RL gevoelig
tapuit	inventarisatie gewenst	RL bedreigd
blauwe reiger	inventarisatie gewenst	
bonte vliegenvanger	inventarisatie gewenst	
boomklever	inventarisatie gewenst	
boomkruiper	inventarisatie gewenst	
grote bonte specht	inventarisatie gewenst	
koolmees	inventarisatie gewenst	
oeverwaluw	inventarisatie gewenst	
pimpelmees	inventarisatie gewenst	
spreeuw	inventarisatie gewenst	
torenvalk	inventarisatie gewenst	
zwarte kraai	inventarisatie gewenst	
zwarte mees	inventarisatie gewenst	
zwarte roodstaart	inventarisatie gewenst	

Tabel 3.2. Waarnemingen 1980 - 2008 in kilometerhokken
48, 66-68 en 86-90.

Soort	Status Flora- en faunawet	Status Rode lijst
rugstreeppad	tabel 3	
haas	tabel 1	

Vogelsoort	Status Flora- en faunawet	Status Rode lijst
boomvalk	jaarrond beschermd nest	RL kwetsbaar
huismus	jaarrond beschermd nest	RL gevoelig
ransuil	jaarrond beschermd nest	RL kwetsbaar
buizerd	jaarrond beschermd nest	
gierzwaluw	jaarrond beschermd nest	
havik	jaarrond beschermd nest	
roek	jaarrond beschermd nest	
sperwer	jaarrond beschermd nest	
wespendief	jaarrond beschermd nest	
boerenwaluw	inventarisatie gewenst	RL gevoelig
brilduiker	inventarisatie gewenst	RL gevoelig
gekraagde roodstaart	inventarisatie gewenst	
grijskeizer	inventarisatie gewenst	RL gevoelig
hop	inventarisatie gewenst	RL verdwenen
huiswaluw	inventarisatie gewenst	RL gevoelig
tapuit	inventarisatie gewenst	RL bedreigd
blauwe reiger	inventarisatie gewenst	
bonte vliegenvanger	inventarisatie gewenst	
boomkruiper	inventarisatie gewenst	
grote bonte specht	inventarisatie gewenst	
koolmees	inventarisatie gewenst	
oeverwaluw	inventarisatie gewenst	
pimpelmees	inventarisatie gewenst	
spreeuw	inventarisatie gewenst	
torenvalk	inventarisatie gewenst	
zwarte kraai	inventarisatie gewenst	
zwarte mees	inventarisatie gewenst	
zwarte roodstaart	inventarisatie gewenst	

Bijlage 3 Veldformulier

Veldformulier <i>Quick Scan</i>		 Bureau Waardenburg bv Adviseurs voor ecologie & milieu Postbus 365, 4160 AJ Culemborg Tel: 0360 - 512716 Fax: 0360 - 519849 e-mail: info@bureau.nl website: www.bureau.nl		Projectnr: 10-151		Naam plangebied: Programma Noordoostpolder	
Het gehele terrein vlakdekkend doorlopen? NEE		Datum: 19 maart 2010		Medewerkers: Jose van Zundert en Joost Bergsma			
Foto's gemaakt? JA		Begintijd: 08:00 u		Eindtijd: 16:00 u			
Gebruikte instrumenten/werktuigen: schepnet							
Gesproken met (omwonende/beheerder): nee							
Beschrijving plangebied		ja	nee	deels	nvt	opmerkingen	
beschrijving relatie plangebied met omgeving gemaakt?		x					
beschrijving openheid terrein, verstoring gemaakt? mogelijkheden weidevogels, watervogels, wintervogels?		x					
beschrijving verschillende vegetaties gemaakt? samenstelling, structuur, voedselrijkdom				x			
beschrijving vleermuislandschapselementen gemaakt? aanwezigheid (doorlopende) lanen, vaarten, dijken, bosschages		x					
beschrijving bos gemaakt? ouderdom, soorten, structuur mogelijkheden holbewoners					x		
beschrijving watertype gemaakt? sloot, ven, breedte, kwel, bodemtype tijdelijkheid enz.				x			
beschrijving schuurtjes/gebouwtjes gemaakt? ouderdom, opbouw, tbv soorten mogelijkheden dierlijke bewoning				x			
Land- en watervegetatie							
controle beschermde planten let ook op (onbeschermde) Rode lijstsoorten				x			
controle waardplanten van beschermde vlinders, libellen, kevers				x			
Wateren							
controle zoetwatermosselen (bittervoorn broedkamers)				x			
controle ei(sno)eren van salamanders, kikkers, padden, vissen					x		
bemonstering amfibieën, vissen, waterkevers, libellenlarven met schepnet				x			
bemonstering platte schijfhoren waterplanten uit sloten meenemen					x		
Gebouwen, erven, verharding							
controle uilen, marters, zwaluwen geschiktheid, nesten, mest enz.					x		
controle vleermuizen invliegopeningen, verblijfplaatsen, mest, aanwezigheid					x		
controle daken op broedende meeuwen, sterns, steltlopers , eventueel navragen bij lokale groepen.					x		
controle plaatmateriaal, tegels, boomstammen omkeren voor amfibieën, reptielen en zoogdieren				x			
controle muurplanten					x		

Sporen e.d.					
controle	holen en legers			x	
in grond, oever of onder waterlijn					
controle	nesten			x	
vogel, dwerg/hazelmuis eekhoorn, mierenhopen, broeihopen					
controle	boomholten			x	
vleermuizen, marters, uilen, andere holenbroeders					
controle	pootafdrukken, krabsporen			x	
haren, veren, dode dieren					
controle	uitwerpselen, braakballen			x	
prooiresten, knaagsporen aan planten					
controle	huidjes			x	
libellen, hagedissen, slangen					
controle	huisjes			x	
wijngaardslak					
bemonstering	strooisel				x
korfslakken (nb: zelden van toepassing)					
Opmerkingen (bijv. in kader gebruikte ontheffing FFW) (o.a. materiaal uit veld meegenomen voor determinatie?)					

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl

Ruimte geven, ruimte nemen

Een Managementplan voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder

R.J.W. de Nooij

Colofon

Titel:	Ruimte geven, ruimte nemen. Een managementplan voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder.
Auteur:	Dr. R.J.W. de Nooij
Projectleiding:	Dr. H.J.R. Lenders
Opdrachtgever:	Provincie Flevoland
Contact:	Secretariaat afdeling Milieukunde, Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica, Radboud Universiteit Nijmegen, Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen, e-mail: secres@science.ru.nl , o.v.v. Verslagen Milieukunde nr. 317
Referaat:	De Nooij, R.J.W., 2007. Ruimte geven, ruimte nemen. Een managementplan voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. Radboud Universiteit Nijmegen, Nijmegen.

Inhoudsopgave

Voorwoord		5
Samenvatting		7
Hoofdstuk 1	Inleiding	9
Hoofdstuk 2	Juridisch kader	13
Hoofdstuk 3	De Rugstreeppad in Noordoostpolder	17
Hoofdstuk 4	Doelstelling en maatregelen	23
Hoofdstuk 5	Bijdragen van betrokken partijen	33
Hoofdstuk 6	Borging	37
Hoofdstuk 7	Financiële aspecten	39
Hoofdstuk 8	Aanbevelingen	41

Voorwoord

Het document dat u hier onder ogen heeft is de eerste in zijn soort: het betreft het strategisch kader en een invulling daarvan op hoofdlijnen voor een managementplan voor een beschermde soort in een specifieke regio. Het idee erachter is dat voor een soort die in internationale context streng beschermd is maar die regionaal relatief veel voorkomt, een *modus operandi* gevonden moet kunnen worden die recht doet aan de wettelijke bescherming van die soort, maar tegelijkertijd ruimtelijke en economische ontwikkelingen niet frustreert. Bescherming van de soort, of meer specifiek, het bereiken en handhaven van een gunstige staat van instandhouding, staat daarbij voorop. Dit vergt een intensieve samenwerking en gezamenlijke aanpak van overheden, natuurbeschermingsorganisaties en andere maatschappelijke partners die belang hebben bij gebruik en invulling van de ruimte. Het voorliggende plan beschrijft een dergelijke aanpak voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder (provincie Flevoland). Het is de provincie Flevoland geweest die, mede op instigatie van de stichting RAVON, de handschoen heeft opgepakt om hieraan invulling te geven in het kader van de leefgebiedenbenadering van het soortenbeleid. Aan de afdeling Milieukunde van de Radboud Universiteit Nijmegen is opdracht verleend om dit idee verder uit te werken. De afdeling Milieukunde heeft daartoe een workshop georganiseerd en heeft gesprekken gevoerd met zowel direct betrokken regionale partners als met externe deskundigen. Doel van de gesprekken was het inventariseren van wensen, mogelijkheden en bereidheid om in gezamenlijkheid te komen tot een plan van aanpak waarin alle betrokken partners zich binnen hun mogelijkheden en competenties inzetten om een duurzame toekomst voor de Rugstreeppad in Flevoland te garanderen. Het voorliggende managementplan gaat daarmee strategisch en tactisch verder dan de gedragscodes waarin de Flora- en faunawet voorziet. Deze meerwaarde is gelegen in de gezamenlijkheid van de aanpak maar vooral in de actieve werkwijze. Het gaat in dit plan immers niet alleen om het (zo veel mogelijk) ontzien van de Rugstreeppad bij diverse activiteiten maar ook en vooral om het actief omgaan met de ruimte met het oog op de duurzame instandhouding van de soort. In operationeel opzicht zullen de partners die zich committeren aan dit managementplan hieraan nog nader invulling moeten geven. Bestaande gedragscodes kunnen daarbij als vertrekpunt dienen maar niet meer dan dat. Een meer actieve houding bij het creatief omgaan met ruimte voor de Rugstreeppad is een vereiste evenals de durf om hierover verantwoording af te leggen aan de andere partners.

Rob Lenders

(projectleider namens de afdeling Milieukunde van de Radboud Universiteit Nijmegen)

Dankwoord

Het managementplan en het proces van totstandkoming is gebaseerd op een positieve benadering van het onderwerp natuurbescherming. Er wordt immers gezocht naar mogelijkheden in plaats van beperkingen, ruimte scheppen voor economische ontwikkeling door ruimte te geven aan de Rugstreeppad. Het plan is ook heel nadrukkelijk een product van een gezamenlijk proces. Een woord van dank dient dan ook uit te gaan naar de betrokken partijen en hun vertegenwoordigers: Provincie Flevoland (Hans Koole, Peter Aardema), LTO Noord (Frans van de Lindeloof en Gerard Langebeeke) en Agrarische Natuurvereniging Kop van de NOP (Jaap Lievaart), Waterschap Zuiderzeeland (Martijn Hokken), Gemeente Noordoostpolder (Jildou Bijlsma en Marian Duiven), Gemeente Urk (Popke-Jan Woudstra), Landschapsbeheer Flevoland (Jeroen Reinhold), Stichting Flevo-Landschap (Roelof Duijff), Staatsbosbeheer (Ger Klijnsma), Vereniging Natuurmonumenten (Jan Akkerman en Klaas Althuis), Kamer van Koophandel Flevoland (Wouter Weyers) en stichting RAVON (Ronald Zollinger en Annemarieke Spitzen). Dank gaat ook uit naar Chris Backes (Universiteit Utrecht) en diverse vertegenwoordigers van het ministerie van LNV (Pieter Joop en Jan van Spaandonk), DLG (Stefan Vreugdenhil) en de Dienst Regelingen (Sander Figee) voor juridische en beleidsmatige adviezen. Tenslotte gaat dank uit naar Edzard van de Water, Riëtte Iken en Merijn van Leeuwen van de provincie Flevoland voor hun uitstekende begeleiding van dit project.

Samenvatting

In het kader van het soortenbeleid is door de Provincie Flevoland en het Ministerie van LNV (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) een pilot opgestart om na te gaan of werkwijzen mogelijk zijn waarmee bepaalde activiteiten en ontwikkelingen relatief gemakkelijk doorgang kunnen vinden zonder dat de duurzame instandhouding van streng beschermde soorten in gevaar komt. Een nieuw instrument hiervoor kan zijn het ontwikkelen van managementplannen voor streng beschermde soorten met een breed verspreidingsgebied.

Het managementplan dient te worden gezien als een handelingsprotocol dat invulling geeft aan de algemene zorgplicht. Bovendien bevat het plan aanvullende activiteiten en een uitvoeringsprogramma waarin betrokken partijen voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder afspraken maken over bestaande en nieuwe werkwijzen die een duurzaam voortbestaan van de populatie (de zogenaamde gunstige staat van instandhouding) van deze soort garanderen. Daarmee worden uitgebreide ecologische onderzoeken, ontheffingsaanvragen en het stil laten leggen van projecten voorkomen. Dit leidt tot meer efficiëntie bij ruimtelijke ontwikkelingen, en komt daarmee zowel de regionale economie als de populatie Rugstreeppadden ten goede. Door samenwerking en een positieve insteek kan natuurbescherming bovendien in toenemende mate als prettig worden ervaren en bijdragen aan het imago van betrokken partijen. Op strategisch niveau voorziet het managementplan in een procedure voor samenwerking, verdeling van verantwoordelijkheden en communicatie zodat betrokken partijen elkaar weten te vinden als dat nodig is. Op operationeel vlak biedt het managementplan een eerste handvat voor beheer en inrichting waaraan door de afzonderlijke partners verder invulling gegeven moet worden binnen hun mogelijkheden en competenties.

Het managementplan beoogt deze doelstelling te realiseren middels twee sporen. Het eerste spoor behelst de implementatie van de wettelijke zorgplicht in beheer en ruimtelijke ordening en ontwikkeling. Met het tweede spoor wordt extra leefgebied gecreëerd, waarmee de populatie naar een gunstige staat van instandhouding wordt geleid. Implementatie van de zorgplicht betekent dat deze staat van instandhouding duurzaam kan worden behouden. Daardoor is er voor een aantal goed omschreven activiteiten geen ontheffing meer nodig, zijn er duidelijke protocollen voor beheer en de ruimtelijke ontwikkelingen, en weten betrokken partijen elkaar te vinden als dat nodig is.

In het managementplan worden bestuurlijke verantwoordelijkheden (onder andere voor de borging van afgesproken maatregelen) opgenomen, naast communicatiestructuren en mogelijkheden voor financiering van maatregelen.

1. Inleiding

1.1 *Achtergrond van het managementplan*

In het kader van het soortenbeleid is door de Provincie Flevoland en het Ministerie van LNV (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) een pilot opgestart om na te gaan of werkwijzen mogelijk zijn waarmee bepaalde activiteiten en ontwikkelingen relatief gemakkelijk doorgang kunnen vinden zonder dat de duurzame instandhouding van streng beschermde soorten in gevaar komt. Een nieuw instrument hiervoor kan zijn het ontwikkelen van managementplannen voor streng beschermde soorten met een breed verspreidingsgebied.

Managementplannen voor soorten passen goed in de nieuwe leefgebiedenbenadering van het Ministerie van LNV. De filosofie achter de nieuwe leefgebiedenbenadering staat onder andere voor een verschuiving van de aandacht van individuen naar populaties, van soorten naar habitats en van passief beschermen naar pro-actief mede richtinggeven. Bovendien zal integratie van losse projecten in een gebiedsgerichte aanpak plaatsvinden. Met de term pro-actief mede richtinggeven, wordt bedoeld dat bestuurlijke organisaties, initiatiefnemers (zowel particulieren als overheden) en terreinbeheerders zelf in een zo vroeg mogelijk stadium bij planvorming en beheer rekening houden met soorten en hun leefgebieden. Dit voorkomt frustratie van projecten en leidt tot meer efficiëntie. Vanzelfsprekend is dit eenvoudiger te doen vanuit een gezamenlijk belang waarbij iedereen een steentje bijdraagt. Een manier om dit te regelen is middels een managementplan waarin alle partijen actief betrokken worden bij het opstellen en uitvoeren daarvan. Dit managementplan geeft bovengenoemde verschuivingen vorm voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. De ervaringen opgedaan bij het opstellen van dit managementplan kunnen worden gebruikt voor het construeren van een format dat kan worden gebruikt voor toekomstige soortenmanagementplannen.

Het is de bedoeling dat managementplannen alleen worden opgesteld voor streng beschermde soorten die regelmatig opduiken bij ruimtelijke ontwikkelingen. In de Noordoostpolder geldt dit voor de Rugstreeppad en, in beperkte mate, voor vleermuizen. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat iedere soort een eigen beleid gaat krijgen.

1.2 *Flora- en faunawet*

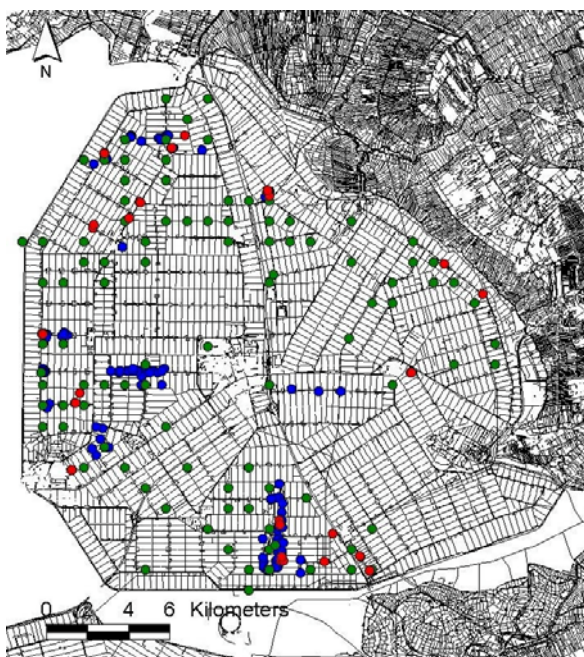
De Flora- en faunawet (Ffw) beoogt een algemeen niveau van bescherming, met als doel de instandhouding en het herstel van een zo natuurlijk mogelijke verscheidenheid aan in het wild levende planten en diersoorten als functionele elementen van ecosystemen waarvan ze deel uitmaken. In artikel 2 is een algemene zorgplicht geformuleerd voor inheemse flora en fauna. Bovendien kent de Ffw een aantal verbodsbepalingen (art. 9-12), en voorwaarden voor ontheffing (art. 75). Deze voorwaarden zijn verder uitgewerkt in een Algemene Maatregel van Bestuur die kortweg het Vrijstellingenbesluit wordt genoemd¹. Voorwaarden voor het toestaan van bepaalde handelingen worden stringenter naarmate de activiteiten ingrijpender zijn en de aanwezige soorten meer bedreigd worden in hun voortbestaan in Nederland. Bepaalde activiteiten zijn alleen vrijgesteld mits gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

De Rugstreeppad is een juridisch streng beschermde soort, die in Europa en Nederland langzaam maar zeker achteruitgaat. Nederland heeft voor deze soort wettelijk gezien een

¹ Besluit van 10-09-2004, houdende wijziging van een aantal maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Ffw en enkele andere wijzigingen (Staatblad 501, 2004).

internationale verantwoordelijkheid voor de instandhouding. Ons land is een kerngebied binnen Europa, de Noordoostpolder is een kerngebied binnen Nederland². De Rugstreeppad komt in de Noordoostpolder dan ook op veel plekken voor (zie figuur 1). Dit is een ongewone situatie: veel streng beschermde soorten zijn zeldzaam of beperkt tot specifieke milieus. Bovendien duikt de Rugstreeppad vaak op op bouwlocaties, vanwege zijn voorkeur voor vers omgewoeld zandige grond en ondiepe, tijdelijke wateren. Het feit dat de Rugstreeppad streng beschermd is betekent dat de procedure voor het verkrijgen van een ontheffing van de Flora- en faunawet relatief zwaar is. Zo moet bijvoorbeeld voor ruimtelijke ontwikkelingen worden aangetoond dat de populatie niet in gevaar komt en er geen alternatieve bevredigende oplossingen zijn. Dit kan een flinke opgave betekenen. De gedragscode, waarmee initiatiefnemers bij bepaalde activiteiten worden vrijgesteld van de verplichting tot het doen van ontheffingaanvragen, is niet geldig als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen³ (zie hoofdstuk 2).

Onder ruimtelijke ontwikkelingen verstaat de minister van LNV een breed scala aan grootschalige of kleinschalige activiteiten, zoals de aanleg van wegen, bedrijventerreinen, havens of woonwijken, maar ook de bouw van een schuur, de verbouwing van een huis, de sloop van een pand, wijziging van bestaand beheer of het kappen van bomen anders dan uit een oogpunt van onderhoud. Het gaat doorgaans om veranderingen die leiden tot een functieverandering of uiterlijke verandering van het gebied³.

Figuur 1. Verspreiding van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. De stippen betreffen waarnemingen uit 2004, 2006 en 2007. Bron: Stichting RAVON². In 2007 zijn door medewerkers van Natuurmonumenten ook in het zuidoostelijke deel van de Noordoostpolder (Kadoelerveld) tientallen rugstreeppadden waargenomen.

² Literatuuronderzoek Rugstreeppad. A.M. Spitzen-Van der Sluijs, 2006. Stichting RAVON, Nijmegen; Ecologisch onderzoek aan de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. A.M. Spitzen-Van der Sluijs, R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Stichting RAVON, Nijmegen.

³ Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! LNV, 2005. Den Haag.

1.3 Belang van een managementplan voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder

Gelet op de huidige verspreiding van de streng beschermde Rugstreeppad en de activiteiten in de Noordoostpolder kan worden gesteld dat er regelmatig conflicten optreden tussen economische ontwikkelingen en behoud van de soort. Deze situatie kan leiden tot verminderde overlevingskansen van de Rugstreeppad en frustratie van ruimtelijke ontwikkelingen en beheer in de Noordoostpolder. Ter voorkoming hiervan beoogt het managementplan een positief gerichte proactieve aanpak.

Het managementplan dient te worden gezien als een protocol dat invulling geeft aan de algemene zorgplicht ten aanzien van de Rugstreeppad. Bovendien bevat het plan aanvullende activiteiten en een uitvoeringsprogramma waarin betrokken partijen, voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder, afspraken maken over werkwijzen die een duurzaam voortbestaan van een populatie (de zogenaamde gunstige staat van instandhouding; zie hoofdstuk 2) van deze soort garanderen. Daarmee worden uitgebreide ecologische onderzoeken, ontheffingsaanvragen en het stil laten leggen van projecten voorkomen. Dit leidt tot meer efficiëntie bij ruimtelijke ontwikkelingen, en komt daarmee zowel de regionale economie als de populatie Rugstreeppadden ten goede. Door samenwerking en een positieve insteek kan natuurbescherming bovendien in toenemende mate als prettig worden ervaren en bijdragen aan het imago van betrokken partijen. Op strategisch niveau voorziet het managementplan in een procedure voor samenwerking, verdeling van verantwoordelijkheden en communicatie. Op operationeel vlak biedt het managementplan een eerste handvat voor beheer en inrichting waaraan door de afzonderlijke partners verder invulling gegeven moet worden binnen hun mogelijkheden en competenties.

Het managementplan verschilt op een aantal punten van het instrument 'gedragscode': het is bedoeld voor één soort, één gebied en een scala aan sectoren, in plaats van een scala aan soorten, heel Nederland en één sector. Bovendien is het nog geen bestaand instrument en is het meer strategisch dan operationeel van aard.

1.4 Doelstelling

Het doel van het managementplan is het bieden van een kader waarbinnen de gunstige staat van instandhouding van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder wordt gegarandeerd, waardoor de soort inclusief het bijbehorende leefgebied in stand blijft en ruimtelijke ontwikkelingen niet geremd worden door uitgebreide ecologische onderzoeken en juridische procedures.

Dit wordt gerealiseerd middels twee sporen (zie figuur 2). Het eerste spoor behelst de implementatie van de wettelijke zorgplicht in beheer en ruimtelijke ordening en ontwikkeling. Met het tweede spoor wordt extra leefgebied gecreëerd, waarmee de populatie naar gunstige staat van instandhouding wordt geleid. Implementatie van de zorgplicht betekent dat deze staat van instandhouding duurzaam kan worden behouden. Daardoor is er voor een aantal goed omschreven activiteiten geen ontheffing meer nodig en zijn er duidelijke protocollen voor beheer en ruimtelijke ontwikkelingen. In het managementplan worden bestuurlijke verantwoordelijkheden (onder andere voor de borging van afgesproken maatregelen) opgenomen, naast communicatiestructuren en mogelijkheden voor financiering van maatregelen. Indien de Minister van LNV akkoord gaat met het plan, is het veel duidelijker waarvoor wel en niet ontheffing nodig is. Bovendien is het doen van ontheffingsaanvragen voor activiteiten die niet onder het managementplan vallen veel gemakkelijker omdat de ecologische randvoorwaarden reeds in beeld zijn gebracht.

Figuur 2. Schematische weergave van de opzet van het managementplan.

1.5 Betrokken partijen

Om te komen tot een managementplan dat gedragen wordt door de partijen in de Noordoostpolder die dit plan uit moeten voeren, is vanaf begin af aan contact gezocht en onderhouden met vertegenwoordigers van Provincie Flevoland, LTO en agrarische natuurvereniging Kop van de NOP, Waterschap Zuiderzeeland, Gemeente Noordoostpolder, Gemeente Urk, Landschapsbeheer Flevoland, Stichting Flevo-Landschap, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, en stichting RAVON. Deze partijen zijn betrokken bij het opstellen van randvoorwaarden waaraan een managementplan moet voldoen, zodat het zo goed mogelijk zou aansluiten op hun wensen en activiteiten. Zij hebben gedurende het proces hun visie kunnen geven op het plan en zijn in de eindfase geraadpleegd voor het maken van afspraken over wat hun bijdrage aan het plan zal zijn.

1.6 Leeswijzer

Hieronder worden in hoofdstuk 2 eerst de mogelijke juridische uitwerkingen van het managementplan verkend, vervolgens wordt in hoofdstuk 3 ingegaan op de Rugstreep in de Noordoostpolder. In hoofdstuk 4 worden de benodigde maatregelen voor het waarborgen van de gunstige staat instandhouding van de Rugstreep in de Noordoostpolder geformuleerd. Deze maatregelen worden in hoofdstuk 5 vervolgens gekoppeld aan activiteiten van de diverse betrokken partijen. Hier wordt omschreven welke bijdragen elke partij zal leveren. Hoofdstuk 6 behandelt de borging van het managementplan binnen de organisaties en bestuurlijke aspecten, waaronder de planperiode. Bovendien wordt ingegaan op communicatie. Financiële aspecten worden in hoofdstuk 7 behandeld. In hoofdstuk 8 tenslotte wordt een aantal aanbevelingen geformuleerd voor het in de praktijk brengen van dit managementplan.

2. Juridisch kader

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd hoe binnen het kader van dit managementplan kernbegrippen van het juridisch kader worden geïmplementeerd. Deze kernbegrippen zijn zorgplicht, zorgvuldig handelen, wezenlijke invloed en gunstige staat van instandhouding. Er wordt aangesloten bij de Flora- en faunawet, het Vrijstellingenbesluit (en de daarin gehanteerde methodiek van gedragscodes) en de Habitatrichtlijn.

De wet beoogt het waarborgen van een gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten. Het voorliggende managementplan geeft hieraan invulling. In het managementplan wordt duidelijk gemaakt welke werkwijzen de gunstige staat van instandhouding van de Rugstreeppad zullen waarborgen. Het doel van de wetgeving wordt dan voor deze soort bereikt zonder dat juridische procedures hoeven te worden gestart. Wezenlijke negatieve effecten op de populatie Rugstreeppadden in de Noordoostpolder kunnen dan namelijk bij voorbaat worden uitgesloten

Flora- en faunawet

Vanuit de Flora- en faunawet is allereerst de zorgplicht uit artikel 2 van belang. Deze verplicht tot het nemen van maatregelen om redelijkerwijs te voorkomen dat in het wild levende soorten en hun leefomgeving nadelige gevolgen ondervinden. Om invulling te geven aan de zorgplicht dienen ecologische werkprotocollen opgesteld te worden. Het managementplan is hier een invulling van. Binnen het Vrijstellingenbesluit⁴ is de term zorgvuldig handelen, in relatie tot de term wezenlijke invloed, van groot belang. Zorgvuldig handelen betekent: actief optreden om wezenlijke invloed op beschermde soorten te voorkomen. Indien een populatie negatieve invloeden kan opvangen bijvoorbeeld door migratie of reproductie, is er geen sprake van wezenlijke invloed.

Met het managementplan wordt voor iedere betrokken partij afgesproken hoe zij invulling zullen geven aan zorgvuldig handelen. Zorgvuldig handelen komt tot uiting in het rekening houden met de soort bij beheer en ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent natuurinclusief ontwerpen (waarin een netto positief saldo in oppervlakte leefgebied wordt bereikt) en zorgvuldige uitvoering (waarbij bestaande leefgebieden en individuen zoveel mogelijk worden ontzien). Bovendien wordt voorzien in het actief bijdragen aan het versterken van de populatie middels het creëren van meer leefgebied. Op deze wijze worden negatieve effecten zoveel mogelijk voorkomen en wordt bovendien het vermogen van de populatie om negatieve invloeden op te vangen vergroot. Vorm geven aan zorgvuldig handelen behoort tot de kern van dit managementplan.

Als het duidelijk is dat de gunstige staat van instandhouding in de gehele populatie in de Noordoostpolder gegarandeerd is, is het mogelijk om op andere plekken te compenseren dan waar effecten ontstaan (mondelinge mededeling Vreugdenhil, Dienst Landelijk Gebied, 16-03-2007). Hierbij kan bovendien een dynamische visie worden gehanteerd, waarbij bijvoorbeeld tijdelijke habitats worden gecreëerd (mondelinge mededeling Van Spaandonk, Ministerie van LNV, 14-03-2007) en de lokale populatie tijdelijk best kleiner mag worden (mondelinge mededeling Vreugdenhil, Dienst Landelijk Gebied, 16-03-2007). De populatieontwikkeling dient daarbij wel middels monitoring te worden gevolgd.

⁴ Besluit van 10-09-2004, houdende wijziging van een aantal maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Ffw en enkele andere wijzigingen (Staatblad 501, 2004).

In de Flora- en faunawet en het bijbehorende Vrijstellingenbesluit wordt een procedure gegeven voor het omgaan met streng beschermde soorten. Ontheffing kan slechts dan verleend worden wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding, en de activiteit past binnen een lijst van belangen. In dit managementplan wordt vooral aangesloten bij de belangen zoals omschreven in artikel 16 van de Habitatrictlijn (zie hieronder) en in artikel 2 van het Vrijstellingenbesluit.

Habitatrictlijn

De term "gunstige staat van instandhouding" wordt gedefinieerd in de Habitatrictlijn.

Artikel 1 van de Habitatrictlijn geeft aan dat de "staat van instandhouding" van een soort als "gunstig" wordt beschouwd wanneer:

- uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en;
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en;
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

Aangezien dit managementplan ernaar streeft de hoeveelheid leefgebied te laten toenemen en deze duurzaam te behouden zodat het verspreidingsgebied van de Rugstreeppad binnen de Noordoostpolder en op termijn in Nederland groter wordt, sluit het goed aan op de bovenstaande criteria. Middels monitoring zal de populatieontwikkeling worden gevolgd, zodat bepaald kan worden of de Rugstreeppaddenpopulatie op langere termijn levensvatbaar is.

De procedure voor het verlenen van ontheffingen binnen het kader van de Flora- en faunawet is een uitwerking van artikel 16 van de Habitatrictlijn. In lid 1 van artikel 16 Habitatrictlijn wordt aangegeven dat afwijking van de verbodsbepalingen toegestaan is wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en onder andere in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten. In artikel 2, lid 3, onder j, van het Vrijstellingenbesluit worden als belangen tevens genoemd de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Met dit managementplan wordt zo goed mogelijk aangesloten bij bovenstaande criteria. In de procedures voor beheer en ruimtelijke ontwikkelingen wordt aandacht besteed aan planning in ruimte en tijd en randvoorwaarden van de bedrijfsvoering van betrokken partijen. Activiteiten van betrokken partijen hebben alle betrekking op redenen van sociale of economische aard (voornamelijk ruimtelijke ontwikkeling) en/of voor het milieu wezenlijk gunstige activiteiten.

Overige wet- en regelgeving

Het implementeren van de zorgplicht gaat op sommige locaties mogelijk conflicteren met wet- en regelgeving op het gebied van de waterhuishouding⁵. Bovendien heeft naleven van de zorgplicht voor de agrarische bedrijfsvoering direct gevolgen onder andere vanwege het Lozingenbesluit

⁵ Bijvoorbeeld: Wet op de Waterhuishouding. Wet van 14 juni 1989, houdende regelen inzake de waterhuishouding.

open teelt en veehouderij⁶. In hoofdstuk 4 wordt hier aandacht aan besteed. Hoe hiermee in de praktijk wordt omgegaan wordt overgelaten aan het waterschap en de agrariërs zelf.

Uitwerkingen van het managementplan

Het managementplan leidt ertoe dat het voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder niet meer nodig is om voor afzonderlijke projecten ecologische onderzoeken te doen en ontheffingen aan te vragen. Met het plan is de relevante ecologische informatie namelijk beschikbaar en de gunstige staat van instandhouding reeds gewaarborgd (hetgeen is wat de wet beoogt). Een eerste uitwerking is dat er na ondertekening van het managementplan door betrokken partijen geen ontheffingen aangevraagd hoeven te worden voor maatregelen die zijn opgenomen in het managementplan. Op termijn kan deze constructie de basis vormen voor een wetsaanpassing waarmee er een vrijstelling komt voor bepaalde activiteiten, als een managementplan is opgesteld (mondelinge mededeling Van Spaandonk, Ministerie van LNV 13-06-2007).

Het is ook mogelijk dat het Ministerie van LNV een generieke ontheffing afgeeft voor bepaalde activiteiten die zijn opgenomen in het managementplan. In dat geval wordt een van de betrokken partijen ontheffinghouder, die de generieke ontheffing door kan machtigen aan andere partijen in de Noordoostpolder.

⁶ Besluit van 27 januari 2000, houdende regels voor het lozen van oppervlaktewater dat samenhang met agrarische activiteiten in de open grond alsmede gebruiksvoorschriften voor bestrijdingsmiddelen.

3. De Rugstreeppad in de Noordoostpolder

Dit hoofdstuk beschrijft achtereenvolgens het habitatgebruik van de Rugstreeppad in het algemeen en in de Noordoostpolder in het bijzonder. Bovendien wordt ingegaan op de staat van instandhouding van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. De tekst van dit hoofdstuk is nagenoeg geheel overgenomen van een tweetal rapporten van RAVON. Voor achtergrondliteratuur wordt verwezen naar deze rapporten⁷.

3.1 *Habitatgebruik van de Rugstreeppad*

De Rugstreeppad komt vooral voor in pioniersituaties, met name in milieus waar de bodem sterk opwarmt. Zodra de vegetatiesuccessie (de natuurlijke opeenvolging van verschillende vegetatietypen) voortschrijdt en de vegetatie dichter wordt, verdwijnt de soort. In hun natuurlijke habitat (leefomgeving), in overstromingsvlakten en de kustzone, wordt door rivierdynamiek en winderosie pionierhabitat op ongeveer dezelfde plaats in stand gehouden. In het tegenwoordige cultuurlandschap is de Rugstreeppad in staat om zich als cultuurvolger te handhaven in bijvoorbeeld bouwplaatsen, poldersloten en akkers. Het ideale waterhabitat van de soort, het voortplantingshabitat, is vaak ondiep, valt soms droog en heeft een onbegroeide bodem. Het habitatgebruik van de Rugstreeppad is breed genoeg om ook plas-drassituaties en stromende waterlopen te omvatten. De Rugstreeppad is relatief ongevoelig voor predatie door vis. Het landhabitat van de Rugstreeppad bestaat uit open gebieden met een makkelijk vergraafbare bodem zodat ze zich in kunnen graven. Als schuilmogelijkheden gebruikt de soort tevens bestaande holen en allerlei mogelijke vorstvrije plaatsen. In het voortplantingsseizoen (begin april tot eind september) is de Rugstreeppad en vooral 's nachts actief en kruipen ze overdag weg in de buurt van een voortplantingswater. Tijdens de overwinteringsperiode (van begin oktober tot eind maart) is het landhabitat niet gebonden aan water en dient het vooral vorstvrij te zijn.

3.2 *De Noordoostpolder*

De Noordoostpolder is in 1942 drooggelegd. Vanaf dat moment waren Urk en Schokland geen eilanden meer. De Noordoostpolder is niet helemaal omringd door (brede) wateren maar ligt in het noorden en oosten vast aan de provincies Friesland en Overijssel. De bodem bestaat grotendeels uit zeeklei, maar ook zand- en veengronden zijn aanwezig en in mindere mate oude klei. Momenteel zijn er in de polder elf woonkernen, waarvan het centraal in de polder gelegen Emmeloord de grootste is. Van het zuidwesten naar het noorden wordt de Noordoostpolder doorsneden door de snelweg A6 (Heerenveen-Lelystad). De aanwezige woonkernen zijn onderling verbonden door tweebaanswegen. Daartussen ligt een netwerk van secundaire wegen. Om het land optimaal te kunnen bewerken is in de polder een uitgebreid stelsel van vaarten, tochten en afvoerslootjes aanwezig. Verspreid over de polder zijn enkele grotere bosgebieden aanwezig. In het noordoosten ligt het Kuinderbos, in het oosten van de polder liggen het Voorsterbos en het Kadoelerbos. In het zuidelijke deel van de polder ligt het Schokkerbos. Het Urkerbos ligt in het westelijk deel van de provincie. Hoogopgaande begroeiing in de vorm van bomen is verder aanwezig als erfbeplanting rondom de op regelmatige afstand van elkaar gelegen boerderijen en arbeiderswoningen, laanbeplantingen langs wegen en enkele kleiner bosjes ten zuiden van Tollebeek. Het grootste deel van het grondgebruik in de polder wordt ingenomen door agrarische bedrijven variërend van glastuinbouw, bloembollenbedrijven,

⁷ Literatuur onderzoek Rugstreeppad. A.M. Spitzen-Van der Sluijs, 2006. Stichting RAVON, Nijmegen; Ecologisch onderzoek aan de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. A.M. Spitzen-Van der Sluijs, R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Stichting RAVON, Nijmegen.

fruitteelt en akkerbouw en in mindere mate veehouderij. De glastuinbouw concentreert zich voornamelijk tussen Marknesse en Luttelgeest en ten zuiden van Ens. Door de akkerbouw en bloembollenteelt is het landschap overwegend weids en open van karakter en is het grondgebruik dynamisch (Van Rijsewijk *et al.*, 2005).

De Noordoostpolder herbergt ongeveer zeven procent van de landelijke populatie Rugstreeppadden. De hoogste dichtheden bevinden zich rondom Schokland, Espel en Rutten. Alleen in het centrum van de Noordoostpolder, een ring rondom Emmeloord, worden weinig Rugstreeppadden aangetroffen (zie figuur 1). Dit betekent dat de hele Noordoostpolder is te beschouwen als leefgebied voor de Rugstreeppad, waarbij het centrum lagere prioriteit moet worden toegekend als potentieel gebied voor het creëren van leefgebied. Het optimale habitat bestaat uit zandige bodem, maar ook in de gemengde bodems van de Noordoostpolder kan de Rugstreeppad zich goed handhaven. Tijdens de voortplantingsperiode maakt de Rugstreeppad in de Noordoostpolder veel gebruik van sloten om eieren in af te zetten. Ook plas-drassituaties in natuurontwikkelingsgebieden worden gebruikt, evenals (tuin) vijvers, poelen, bassins en regenplassen. De mannelijke Rugstreeppadden blijven geruime tijd in de omgeving van het voortplantingswater, terwijl de vrouwtjes direct na het afzetten van eieren het voortplantingswater verlaten en hun zomerverblijf opzoeken. Tijdens de zomer maken de dieren voornamelijk 's nachts foerageertochten in de nabijheid van hun schuilplaats. Sommige dieren gebruiken deze schuilplaats ook in de winter, maar als de bodem onvoldoende vergraafbaar is om dieper weg te kunnen kruipen trekken de dieren gemiddeld ongeveer 100 m naar een plek waar zich wel kunnen ingraven of wegkruipen in een geschikt holletje. Als zomerverblijf worden muizenholletjes en spleten gebruikt in akkers, oevers en natuurlijk grasland, maar ook graven de dieren zichzelf in in teeltvrije zones in akkers. Tijdens de periode september-november worden veel dieren gevonden in bebouwing op boerenerven (in de spouwmuur, onder betonplaten, in een koelcel etc.). In de Noordoostpolder is bebouwing van groot belang voor de overwintering. De bebouwing moet wel toegankelijk zijn: schuren en stallen dienen niet hermetisch te zijn afgesloten, de padden moeten een plekje kunnen vinden in rommelhoekjes, spleten tussen betonplaten enzovoort⁸.

De Rugstreeppad is in de Noordoostpolder afhankelijk van waterpartijen met ondiepe oeverzones in een pionier stadium die niet vroegtijdig (voor eind juli) droogvallen. Tevens is de soort afhankelijk van stabiele (niet verstoorde) overzomerings-, en overwinteringlokaties op akkers, in natuurontwikkelingsgebieden en in en nabij bebouwing. De soort is bovendien afhankelijk van geleidende landschapselementen voor migratiemogelijkheden. Dit betekent dat struweel en houtwalachtige structuren van belang zijn voor de overleving van de soort in de Noordoostpolder.

Over relaties van de populaties in de Noordoostpolder met die in Overijssel is weinig bekend. De Rugstreeppad komt zeer weinig voor in Overijssel. In 2005 is de soort op twee locaties op korte afstand van de Noordoostpolder in Overijssel aangetroffen. In de toekomst kan Overijssel wellicht verder worden gekoloniseerd vanuit de Noordoostpolder. Immigratie vanuit omliggende gebieden is niet waarschijnlijk. Alleen in het noordoosten grenst de Noordoostpolder direct aan het vasteland, maar hier komt geen populatie Rugstreeppadden voor waarmee uitwisseling kan plaatsvinden.

⁸ Ecologisch onderzoek aan de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. A.M. Spitzen-Van der Sluijs, R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Stichting RAVON, Nijmegen.

3.3 Visie op de huidige staat van instandhouding van de RSP

Voor een typering van de staat van instandhouding van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder is de 'stoplichtbenadering' (figuur 3) gehanteerd die is opgesteld ten behoeve van de Natura 2000 doelen⁹ (LNV, 2006). Bij deze benadering wordt een aantal aspecten gescoord (verspreiding, populatieomvang, leefgebied en toekomstperspectief). De staat van instandhouding wordt gerelateerd aan een gunstige referentie.

De landelijke staat van instandhouding zit tussen 'matig ongunstig' en 'zeer ongunstig' in, zoals gedefinieerd volgens de systematiek van het ministerie van LNV, in navolging van de richtlijnen opgesteld door het Habitat Comité van de EU.

De formulering van de tijdspanne waarop de staat van instandhouding dient te worden beoordeeld wordt niet concreet beschreven. Een belangrijke leidraad is de algemeen aangenomen definitie dat de minimale populatiegrootte die moet worden nagestreefd om een populatie te beschermen, de kleinst mogelijke populatie is met een hoge (99%) overlevingskans die kan worden voorspeld voor een periode van 100 jaar. Daar het in een dynamisch landschap als de Noordoostpolder ondoenlijk is een eeuw vooruit te kijken, baseert de Stichting RAVON zich op de ecologische onderzoeken uitgevoerd in 2004, 2006 en 2007 en op de expertise van RAVON met betrekking tot de soort. Bij de duurzaamheid van een populatie speelt een aantal aspecten een rol, zoals onder andere de afstanden tussen de verschillende deelpopulaties, de weerstand van het tussenliggende landschap, de aantallen, dichtheden en de habitatkwaliteit.

De hoge dynamiek in het landschap creëert enerzijds kansen, maar ook bedreigingen voor de soort. Wanneer één of enkele van de bovenstaande factoren gedurende één of meerdere jaren niet optimaal of suboptimaal zijn, loopt het voortbestaan van een populatie risico's. De Rugstreeppad is een pionierssoort die in staat is tot een explosieve voortplanting. Het krijgen van een groot aantal nakomelingen is noodzakelijk om de soort in stand te kunnen houden in landschappen waar bedreigingen jaarlijks variëren en onvoorspelbaar zijn.

Niet alleen is de voortplanting minder optimaal (zie hieronder) dan mogelijk is, maar ook de overlevingskansen voor volwassen individuen zijn lager dan in gebieden elders. De mortaliteit (sterfte) onder volwassen dieren is vrij hoog, hetgeen zich uit in de lage aantallen roepende dieren in verhouding tot gebieden elders. Over het algemeen worden in koren van Rugstreeppadden circa 10 – 50 mannetjes aangetroffen. In de Noordoostpolder bestaat een gemiddeld koor uit 6 mannetjes (resultaten onderzoek 2006). Immigratie kan dit verlaagde voortplantingssucces en de verhoogde mortaliteit niet opvangen en is vanuit omringende gebieden niet waarschijnlijk. Dit betekent dat de sleutelfactoren voor het duurzaam verkrijgen en behouden van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder zelf gezocht moeten worden in het verbeteren van het reproductiesucces en het verlagen van de mortaliteit van volwassen dieren.

Figuur 3. Beoordeling staat van instandhouding volgens de stoplichtbenadering (uit: Natura 2000 doelendocument, 2006).

⁹ Natura 2000-doelendocument. Ministerie LNV, 2006. Den Haag.

Een duurzaam ecologisch netwerk voor de Rugstreeppad wordt gedefinieerd als een netwerk van leefgebieden die op een afstand van minder dan 3 kilometer van elkaar liggen. Elk leefgebied dient circa 7 ha groot te zijn en tijdens het voortplantingsseizoen minstens 200 roepende mannetjes te bevatten. Door de landschappelijke samenstelling van de Noordoostpolder, is variatie mogelijk in de precieze grootte, locatie en inrichting van dergelijke (nieuwe) gebieden. Zelfs bij een conservatieve schatting van de actieradius van individuen in een populatie, vormen voortplantingsgebieden binnen een straal van 5 km een habitatnetwerk. Hierbij geldt uiteraard wel dat het tussenliggende habitat doorlaatbaar moet zijn.

Gestreefd moet worden naar een duurzaam ecologisch netwerk waarbij met name ingezet wordt op de sleutelpositie van het bestaande slotensysteem ten behoeve van de verbetering van het reproductiesucces alsmede op een verbetering van het landhabitat. Kernpopulaties moeten binnen een afstand van 3 kilometer van elkaar liggen. Dit betekent dat in de Noordoostpolder circa 36 leefgebieden moeten komen te liggen. Vanwege dit hoge aantal kunnen deze ook kleiner zijn dan 7 ha (zie paragraaf 4.2) omdat een geringere grootte dan gecompenseerd wordt door een hogere dichtheid.

Aan de hand van de criteria zoals opgesteld door het Habitat Comité van de EU, wordt hieronder de staat van instandhouding van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder op basis van de aspecten verspreiding, populatie, leefgebied en toekomstperspectief besproken (zie ook LNV, 2006: bijlage 9.2.1)¹⁰.

Verspreiding

De Noordoostpolder is een relatief geïsoleerd gebied waarin in ieder geval twee clusters van populaties Rugstreeppadden kunnen worden aangetroffen, gescheiden door een nagenoeg absolute barrière, Rijksweg A6. Ondanks enkele bestaande (fauna)tunnels of viaducten, is immigratie vanuit omliggende gebieden niet waarschijnlijk. Alleen in het noordoosten grenst de Noordoostpolder direct aan het vasteland, maar hier komt geen populatie Rugstreeppadden voor waarmee uitwisseling kan plaatsvinden. De Rugstreeppad kan over de gehele Noordoostpolder worden aangetroffen. Ook in het relatief lege zuidoosten van de Noordoostpolder zijn recentelijk waarnemingen van Rugstreeppadden gemeld ten zuiden van het Voorsterbos. Het areaal van de Rugstreeppad binnen de Noordoostpolder kan alleen toenemen door een toename aan geschikt leefgebied binnen de polder. Het areaal van de Rugstreeppad binnen Flevoland (binnen de Noordoostpolder) is stabiel, maar niet toenemend (matig ongunstig).

Met het oog op de geplande schaalvergroting van de agrarische activiteiten (een toename van de weerstand van het landschap) en verdere versterking van de isolatie van de deelgebieden door de toenemende intensivering van het verkeer, zal de hoeveelheid geschikt landschap voor de Rugstreeppad zonder aanvullende maatregelen zelfs kunnen afnemen.

Populatie

De exacte jaarlijkse populatiegrootte van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder is onbekend. De Rugstreeppad is een pioniersoort die grote fluctuaties in aantallen kan vertonen. Op basis van het ecologisch onderzoek lijkt ondanks de brede verspreiding, de voortplanting en de sterfte minder goed dan gewenst om de duurzaamheid van de populatie te kunnen garanderen, waardoor de populatie kwetsbaar blijft voor calamiteiten (matig ongunstig).

¹⁰ Natura 2000-doelendocument. Ministerie LNV, 2006. Den Haag.

Op maximaal de helft van alle plekken met kooractiviteit werden ook daadwerkelijk eieren afgezet. Of de afgezette eieren van de Rugstreeppad zich ook volledig tot juveniele pad kunnen ontwikkelen is afhankelijk van een groot aantal factoren.

Gedurende een aantal jaren kunnen voortplantingswateren een verschillende mate van succes hebben. Elke beschermingsstrategie moet gericht zijn op het beschermen en bewaren van een zo groot mogelijk aantal voortplantingsplaatsen als mogelijk is, met hierin een grote variatie in omstandigheden. De sloten in de Noordoostpolder worden gebruikt als afwatering voor het water op het land, als wateraanvoerende sloot of zij worden tijdelijk volgepompt waarna het water op het land wordt gespoten als beregening. Sterke fluctuaties in het waterpeil veroorzaken stroming, waardoor de kleine larven kunnen wegspoelen. Ook door het beregenen kunnen larven het land worden opgespoten waar ze niet kunnen overleven. Tevens drogen voortplantingswateren vaak op voordat de jonge padden het land op gaan.

Het achterblijven van watervegetatie in de sloten na het schonen is belangrijk voor het voortplantingssucces. Door het achterblijven van vegetatie kunnen larven de stroming die ontstaat weerstaan en spoelen niet alle larven weg. In de Noordoostpolder vindt nog geen gedifferentieerd en op maat gesneden maaibeleid plaats. Door het gevoerde intensieve maaibeheer krijgt de natuur hier onvoldoende kansen zich te ontwikkelen. Momenteel onderzoekt het Waterschap Zuiderzeeland de haalbaarheid van de extensivering van het maaibeheer¹¹. Het aanpassen van het maaibeheer naar maximaal drie maal per jaar heeft vooral positieve effecten op de structuur en het areaal van de ondergedoken waterplanten. Het open landschap biedt de Rugstreeppad weliswaar een competitief voordeel ten opzichte van onder andere de gewone pad, maar door intensieve agrarische werkzaamheden ontwikkelt de populatie zich waarschijnlijk niet optimaal.

De levenswijze van de Rugstreeppad kenmerkt zich door de mogelijkheid van een explosieve voortplanting tijdens geschikte omstandigheden, een grote dispersie capaciteit en de fysieke mogelijkheid om in relatief vijandige milieus te kunnen overleven. Wanneer de jaarlijkse sterfte hoger is dan de jaarlijkse 'aanwinst', kan een populatie Rugstreeppadden na enige tijd dusdanig in de problemen komen, dat het voortbestaan in het geding kan komen. Wanneer de voortplanting van een bepaalde populatie niet optimaal is gedurende een bepaalde periode, maar de overlevingskansen voor volwassen dieren hoog zijn, kan het relatief lage reproductiesucces opgevangen worden door een hoge deelname aan de reproductie van geslachtsrijpe dieren. Het is de verwachting dat het sterftepercentage van volwassen Rugstreeppadden in de Noordoostpolder tussen de 50 – 75% ligt. De jaarlijkse mortaliteit onder volwassen dieren in agrarische gebieden is hoger dan in (semi)-natuurlijke gebieden als duinen en heideterreinen. Hiermee is het jaarlijkse voortplantingssucces voor de dieren in de Noordoostpolder belangrijker dan voor dieren elders. De rijkswegen in de Noordoostpolder vormen een nagenoeg absolute barrière en ook de provinciale wegen vormen een belangrijke belemmering in de uitwisseling tussen populaties Rugstreeppadden. Om deze redenen moet de Rugstreeppad zich succesvol kunnen voortplanten om jaarlijkse voldoende aanwas van de populatie te hebben. Wanneer door menselijke activiteiten de kans op succesvolle voortplanting wordt verminderd en tegelijkertijd de risico's op vroegtijdig sterven hoog zijn, dient te worden geconcludeerd dat de duurzame instandhouding van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder momenteel niet is gegarandeerd.

¹¹ Waterbeheerplan 2007-2011. Waterschap Zuiderzeeland, 2007. Lelystad.

Leefgebied

Het leefgebied (zowel het aquatisch als terrestrisch habitat) is momenteel niet voldoende groot om een duurzame staat van instandhouding te garanderen. De kwaliteit van aquatisch en terrestrisch habitat is momenteel onvoldoende (matig ongunstig).

Niet alleen de aquatische fase (het waterhabitat) van de Rugstreeppad verdient aandacht, maar ook het landhabitat is in die mate versnipperd (doorsneden door o.a. wegen) en in ontwikkeling, dat de omstandigheden voor overleving niet optimaal zijn. De Noordoostpolder biedt zowel mogelijkheden als bedreigingen voor de huidige populatie Rugstreeppadden en in het gebied bestaan voldoende mogelijkheden om de populatie Rugstreeppadden levensvatbaar te krijgen en te houden.

Toekomstperspectief

Momenteel kan dus niet worden gegarandeerd dat de toekomst van de soort op de lange termijn gegarandeerd is. RAVON oordeelt dan ook dat de Rugstreeppad in de Noordoostpolder zich bevindt in de categorie: *'matig ongunstige staat van instandhouding'*. Aangegeven is dat het voortplantingssucces van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder suboptimaal is en dat de mortaliteit onder volwassen dieren hoog is. Immigratie kan dit verlaagde voortplantingssucces en de verhoogde mortaliteit niet opvangen. Immigratie vanuit omringende gebieden is niet waarschijnlijk. Dit betekent dat de sleutelfactoren voor het duurzaam verkrijgen en behouden van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder zelf gezocht moeten worden in het verbeteren van het reproductiesucces en het verlagen van de mortaliteit van volwassen dieren. Gestreefd moet worden naar een duurzaam ecologisch netwerk waarbij met name ingezet wordt op de sleutelpositie van het bestaande slotensysteem en de oevers ten behoeve van de verbetering van het reproductiesucces alsmede op een verbetering van het landhabitat. Door de voering van een pro-actief beleid (zie hoofdstuk 5) ten aanzien van de Rugstreeppad kan de duurzame staat van instandhouding worden bereikt en worden behouden, waardoor de economische en ecologische ontwikkeling van de Noordoostpolder optimaal kunnen worden gerealiseerd

Het huidige agrarische systeem creëert voldoende aanknopingsmogelijkheden om te komen tot een gunstige staat van instandhouding en een duurzaam behoud van de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. De hoogste prioriteit heeft het aanpassen van het beheer van het slotensysteem in de Noordoostpolder ten behoeve van de Rugstreeppad. Tegelijkertijd dient te worden ingezet op de realisatie van nieuwe leefgebieden verspreid over de polder. Te denken hierbij valt o.a. aan de aanleg en onderhoud van poelen en plas-drassituaties, die zonder barrières (wegen, beschoeide vaarten) in het landschap liggen in combinatie met voldoende landhabitat (bijvoorbeeld grondhopen of rommelhoekjes op een erf). Het bestaande slotensysteem met oevers kan een geleidende functie hebben om de gebieden met elkaar te verbinden, waardoor een netwerk wordt gecreëerd waarbij de duurzaamheid voor de lange termijn toeneemt. Wanneer maatregelen genomen worden, dient een intensief monitoringsprogramma te worden uitgevoerd om de effectiviteit te bepalen en de vinger aan de pols te houden.

4. Doelstelling en maatregelen

RAVON formuleert in haar onderzoeksrapport over de Rugstreeppad in de Noordoostpolder een aantal proactieve maatregelen en een ecologische doelstelling¹². Proactieve maatregelen kunnen volgens RAVON het beste worden gezocht in de verbetering van het bestaande systeem van waterlopen, waarmee de geschiktheid van de sloten als voortplantingslocatie voor de Rugstreeppad verbetert. Additioneel dienen leefgebieden te worden gecreëerd (zowel aquatisch als terrestrisch) die specifiek voor de Rugstreeppad worden beheerd, waardoor het voortbestaan van de soort in de Noordoostpolder minder (of zelfs niet) afhankelijk wordt van kleinere landschappelijke ontwikkelingen en extreme weersomstandigheden. Vooruitlopend op veranderingen in de Noordoostpolder door schaalvergroting en verdergaande modernisering, dienen overwinterings- en overzomeringsplekken op erven en rondom gebouwen worden behouden en versterkt. Door monitoring zal vinger aan de pols beleid gevoerd moeten worden.

Deze maatregelen moeten leiden tot:

- een uitbreiding van het verspreidingsgebied (uitgedrukt in bezette kilometerhokken). Globaal kan gedacht worden aan een bezetting van 200 kilometerhokken per jaar;
- een hogere dichtheid van grotere koorgroepen (groepen van 10 – 50 individuen)
- een verbeterd voortplantingssucces
- een verandering van de situatie voor de Rugstreeppad van de huidige '*matig ongunstige staat van instandhouding*' naar een '*gunstige staat van instandhouding*'.

In dit hoofdstuk worden de te nemen maatregelen op het gebied van het implementeren van de zorgplicht in beheer en ruimtelijke ordening en ontwikkeling, en het creëren van meer leefgebied verder geconcretiseerd.

4.1 Implementatie van de zorgplicht in beheer en ruimtelijke ontwikkelingen

Richtlijnen voor het implementeren van de zorgplicht ten aanzien van de Rugstreeppad in bestaand beheer en ruimtelijke ontwikkelingen worden hieronder weergegeven.

Bestaand beheer

Bestaand beheer heeft betrekking op beheer van infrastructuur, agrarische bedrijven, natuurgebieden en het watersysteem. Uitvoering van beheer van infrastructuur, boerenerven en natuurgebieden dient op een zorgvuldige wijze plaats te vinden. Dit betekent dat door middel van planning en wijze van uitvoer van de maatregelen in ruimte en tijd nadelige effecten op bestaand leefgebied worden voorkomen.

Zorgvuldig omgaan met landhabitats van de Rugstreeppad heeft vooral betrekking op hun overwinteringsplaatsen op boerenerven. Deze overwinteringsplaatsen, omschreven in hoofdstuk 3, dienen met name vanaf begin oktober tot eind maart te worden behouden. Indien er wateren aanwezig zijn dient het schonen van de bodem zoveel mogelijk buiten het voortplantingsseizoen (begin april tot eind juli) te worden uitgevoerd. Als dat waterhuishoudkundig gezien niet haalbaar is (zie onder) is wordt in deze periode minstens 25 procent van de waterplanten ontzien. Dit laatste geldt echter niet voor schouwplichtige kavelsloten die op 1 juli geschoond moeten zijn.

¹² Ecologisch onderzoek aan de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. A.M. Spitzen-Van der Sluijs, R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Stichting RAVON, Nijmegen.

Aanvullende vereisten ten aanzien van het beheer van het watersysteem zijn:

- Zorg dragen dat de plas-drassituatie bij Schokland behouden blijft tot eind juli
- Zorg dragen dat het pionierskarakter van de sloten behouden wordt.

Het beheer van het watersysteem krijgt met name vorm door middel van vegetatie- en peilbeheer. Dit beheer is sterk gekoppeld aan randvoorwaarden die gesteld worden door de agrarische bedrijfsvoering en de regelgeving die wordt gehandhaafd door het waterschap (zie figuur 4). Randvoorwaarden gelden ten aanzien van waterafvoer (controle van waterschap), agrarische bedrijfsvoering (controle door individuele boeren) en technische haalbaarheid (afhankelijk van de geohydrologische situatie: een eigenschap van bodemtypen en grondwaterbewegingen). Welke sloten geschikt zijn voor aangepast vegetatie- en peilbeheer hangt af van de primaire waterschapstaak t.a.v. wateroverlast en bedrijfsvoering van agrariërs. Dit zal jaarlijks opnieuw moeten worden bekeken, daar het bouwplan van de individuele agrariër jaarlijks kan variëren. Agrariërs zijn bijvoorbeeld verplicht een teeltvrije zone te hanteren indien kavelsloten watervoerend zijn en aardappels te beregenen met bronwater. Een teeltvrije zone heeft positieve effecten op de Rugstreeppad, terwijl beregening met bronwater minder goed strookt met zijn habitateisen.

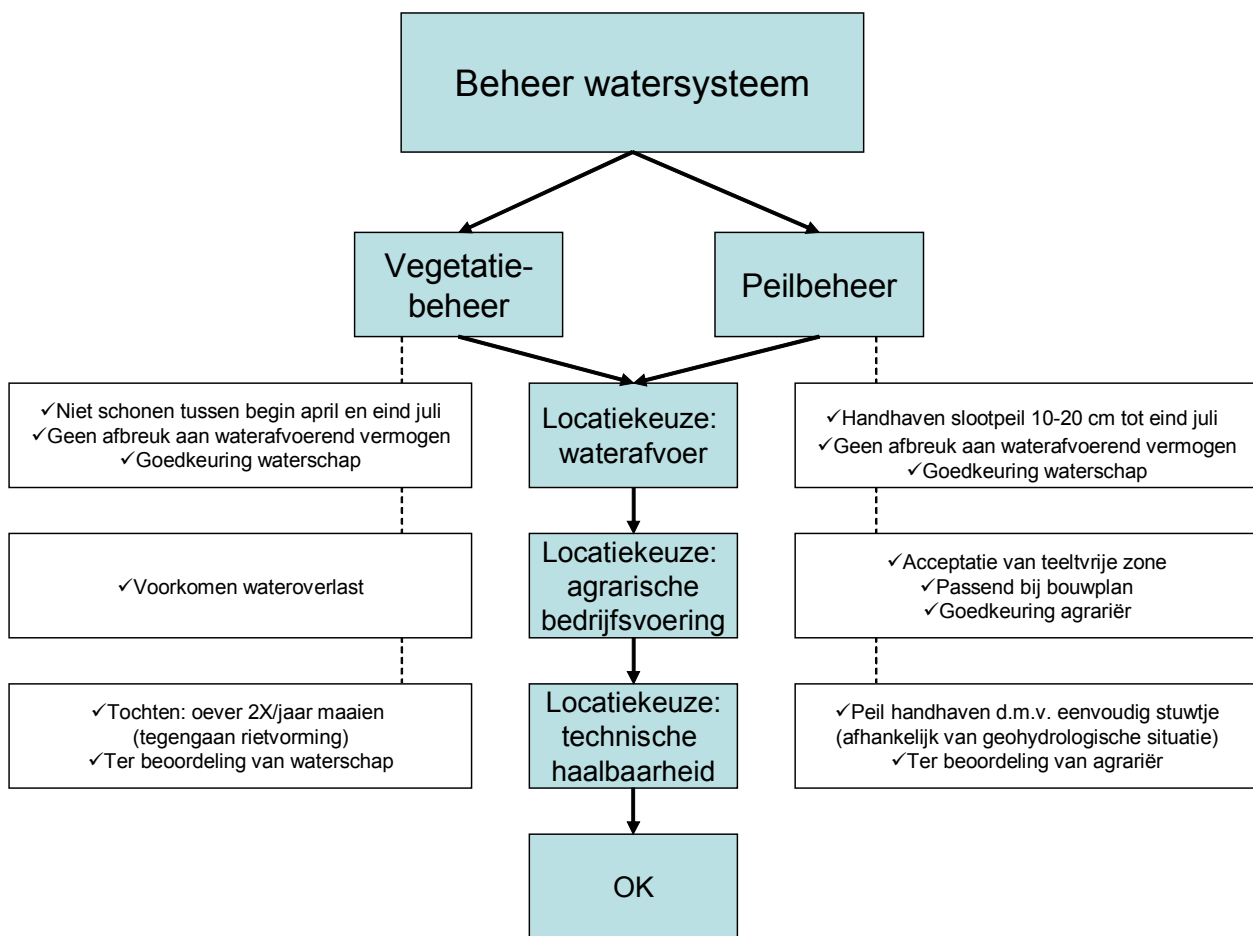
Vegetatiebeheer binnen het watersysteem

Vegetatiebeheer betreft het schonen van sloten en het maaien van de oevers. Op locaties die passen binnen bovenstaande randvoorwaarden dienen sloten niet te worden geschoond tussen begin april en eind juli. Voor maaibeheer gelden geen beperkingen. Klepelen tussen begin april en eind juli moet echter worden voorkomen. Overlevingskansen van larven van Rugstreeppadden nemen toe als bij schoning van de sloot 25 % van de waterplanten achterblijft. Het hier voorgestelde vegetatiebeheer conflicteert met de schouwplicht die betrekking heeft op sloten die op 1 juli geschoond moeten zijn (zomerschouw, dit betreft 16,5% van de totale lengte sloten) en wateraanvoerende sloten die op 15 juni en 15 augustus geschoond moeten zijn. De wateraanvoerende sloten (ongeveer 30%) bevinden zich in het noorden, oosten en zuidoosten van de Noordoostpolder en rondom Urk. De zomerschouw betreft relatief weinig slootlengte en de wateraanvoergebieden hebben niet de hoogste potentie voor Rugstreeppadden. Daarom hoeft het regulier beheer geen belemmering te vormen voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding in de Noordoostpolder.

Peilbeheer

Het peil van de sloten in de Noordoostpolder (bermsloten, erfsloten en kavelsloten) dient te worden gehandhaafd op minimaal 10 cm waterdiepte tussen begin april en eind juli. Technische mogelijkheden om dit te realiseren zijn het gebruikmaken van reeds bestaande stuwtejes (in de infiltratiegebieden), het construeren van stuwtejes (in de drainagegebieden) en het inzetten van pompen. Welke oplossing het meest voor de hand ligt, en haalbaar is, is afhankelijk van de geohydrologische situatie. In sommige gevallen is het plaatsen van een eenvoudige balk in bijvoorbeeld een kavelsloot reeds voldoende, in andere gevallen zal er tevens een stuwteje geplaatst moeten worden. Welke constructie het beoogde resultaat zal leveren wordt overgelaten aan de beoordeling van de individuele agrariër.

Handhaven van het peil in sloten hangt af van de bereidheid van een agrariër. Het wordt niet gezien als plicht als daarmee zijn (gangbare) bedrijfsvoering in de knel komt. Peilhandhaving betekent dan een bijdrage leveren aan het creëren van extra leefgebied (zie paragraaf 4.2). Indien handhaven van het peil in sloten niet conflicteert met de agrarische bedrijfsvoering valt het onder de zorgplicht. Het is tevens van belang dat bij de beregening van akkers vanuit sloten geen pompen in het water worden geplaatst op de plekken waar zich veel larven bevinden.

Figuur 4. Schematische weergave van implementatie van de zorgplicht in het beheer van het watersysteem.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Ruimtelijke ontwikkelingen die worden ondernomen door de bij dit managementplan betrokken partijen omvatten bouwprojecten, infrastructurele projecten, herinrichtingen binnen het watersysteem en natuurontwikkelingsprojecten. Figuur 5 geeft de implementatie van de zorgplicht in ruimtelijke ontwikkelingen schematisch weer.

Natuurinclusief ontwerpen

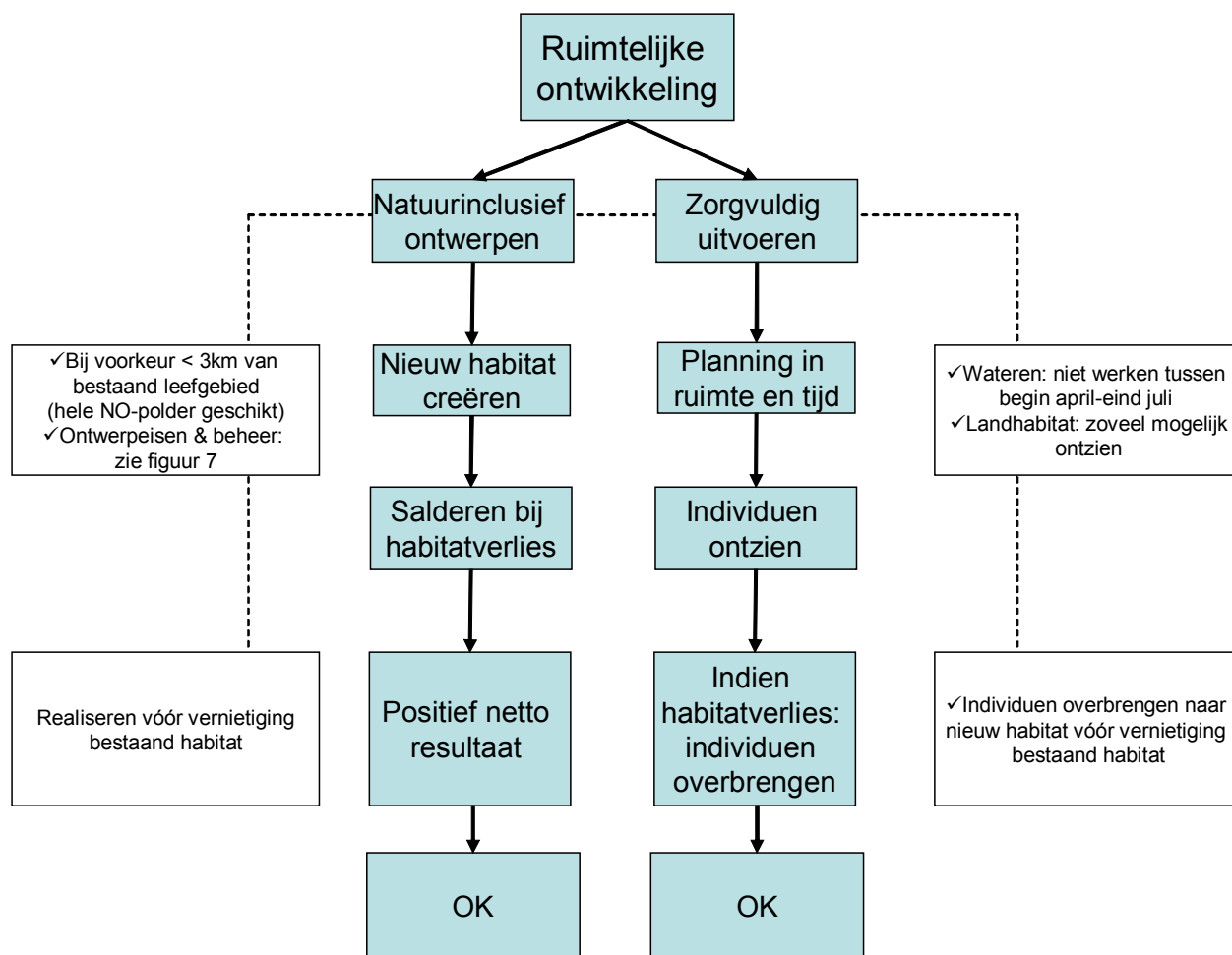
Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt natuurinclusief ontworpen: er wordt binnen planvorming voorzien in nieuw leefgebied voor de Rugstreeppad (zowel water- als landhabitat). Dit nieuwe leefgebied dient te worden aangelegd op de projectlocatie of elders in de polder, op minder dan 3 km afstand van bezet leefgebied. Bovendien wordt voorzien in beheer. Eisen aan ontwerp en beheer worden omschreven in paragraaf 4.2. Door middel van planning van de maatregelen in ruimte en tijd wordt voorkomen dat bestaand leefgebied verloren gaat (een beschrijving hiervan is gegeven in paragraaf 3.1 en 3.2). Indien dit toch het geval is, kan de oppervlakte daarvan worden gesaldeerd met de oppervlakte nieuw gecreëerd leefgebied. Het resultaat dient een netto positief saldo aan Rugstreeppaddenhabitat te zijn. Compensatie van waterpartijen is reeds verplicht. Dit dient echter zodanig vorm te worden gegeven dat er meerwaarde voor de Rugstreeppad ontstaat. Nieuw leefgebied dient te worden gerealiseerd voordat bestaand leefgebied wordt aangetast.

Bij infrastructurele projecten worden amfibieëntunnels aangelegd die barrièrewerking van een weg kunnen opheffen, bij voorkeur op plaatsen waar twee leefgebieden of deelpopulaties worden gescheiden, of waar meerdere soorten kunnen profiteren van een tunnel (zie ook paragraaf 4.2). Bij de herinrichting van de (onderdelen van) het watersysteem wordt aandacht gegeven aan het verbeteren van de geschiktheid van wateren als voortplantingsplaats voor Rugstreeppadden door de aanleg van plas-draszones, en maaibeheer gericht op het tegengaan van omvangrijke rietvorming.

Zorgvuldige uitvoering

Uitvoering vindt plaats op een zorgvuldige wijze. Dit betekent dat door middel van planning van de maatregelen in ruimte en tijd nadelige effecten op bestaand leefgebied worden voorkomen. Indien er wateren aanwezig zijn dient er zoveel mogelijk buiten het voortplantingsseizoen (april tot eind juli) te worden gewerkt. Als dat, ondanks zorgvuldige planning, leidt tot frustratie van het project, worden wateren zoveel mogelijk ontzien. Dit betekent dat in het voortplantingsseizoen zoveel mogelijk om de wateren heen wordt gewerkt. Zorgvuldig omgaan met landhabitats van de Rugstreeppad heeft vooral betrekking op hun overwinteringsplaatsen op boerenerven. Voor een omschrijving hiervan zie hoofdstuk 3, paragraaf 3.1 en 3.2. Deze schuilgelegenheden dienen met name vanaf begin oktober tot eind maart te worden ontzien. Individuele exemplaren van de Rugstreeppad op projectlocatie worden weggevangen en uitgezet in het nieuw gecreëerd leefgebied, voordat aantasting van de locatie plaatsvindt. Er wordt voorkomen dat individuen weer het aangetaste gebied in kunnen lopen.

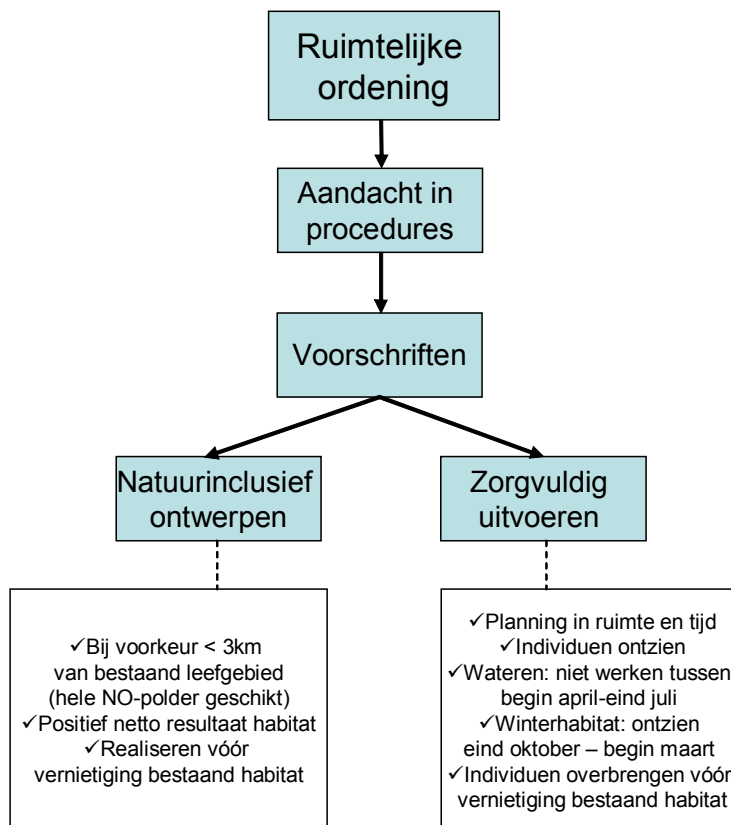
Bij bouwprojecten en infrastructurele projecten worden tijdelijke habitats (ondiepe regenplassen) gecreëerd langs de randen van de bouwlocatie. Hiermee wordt voorkomen dat functionele voortplantingswateren van Rugstreeppadden ontstaan midden in de bouwlocatie, met een hoge kans op vernietiging voordat het voortplantingsseizoen ten einde is. Indien er nog exemplaren van de Rugstreeppad aanwezig zijn wanneer het project opgeleverd wordt, moeten deze individuen worden weggevangen en uitgezet in bestaand leefgebied.

Figuur 5. Schematische weergave van implementatie van de zorgplicht in ruimtelijke ontwikkelingen.

Ruimtelijke ordeningsprocedures

Binnen procedures ten aanzien van ruimtelijke ordening wordt aandacht gegeven aan de Rugstreeppad. Dit betekent dat aan bijvoorbeeld bouwvergunningen voorschriften worden verbonden die initiatiefnemers verplichten natuurinclusief te ontwerpen en hun activiteiten zorgvuldig uit te voeren. Wat dit inhoudt is eerder beschreven onder het kopje ruimtelijke ontwikkelingen en in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Figuur 6. Schematische weergave van de implementatie van de zorgplicht in ruimtelijke ordeningsprocedures.

4.2 Maatregelen gericht op uitbreiding leefgebied

RAVON beveelt aan om in ieder geval een kwaliteitsverbetering van het slotensysteem en de aanleg van nieuwe leefgebieden te realiseren. Kwaliteitsverbetering van het slotensysteem dient met name zorg te dragen dat de sloten in ieder geval tot eind juli waterhoudend zijn (10 – 20 cm. water).

Inrichting van nieuwe leefgebieden

Nieuwe leefgebieden dienen te worden aangelegd met een onderlinge afstand van minder dan 3 kilometer. Een afstand van 3 kilometer is door volwassen en juveniele Rugstreeppadden te overbruggen indien er geen grote barrières aanwezig zijn. Dit betekent dat zorg gedragen moet worden voor (minimaal) 36 leefgebieden met voldoende landhabitat¹³. Binnen de Noordoostpolder bestaan al enkele van dergelijke gebieden. De precieze grootte, locatie en inrichting van dergelijke nieuwe gebieden is variabel en dient per situatie te worden beoordeeld. Het beheer en onderhoud dienen te worden gegarandeerd. Indien een aangelegd leefgebied in verband met ruimtelijke ontwikkelingen weer moet worden verwijderd, dient deze vooraf te worden gecompenseerd. De gehele Noordoostpolder is geschikt voor het creëren van nieuw leefgebied. Aan het gebied rondom Emmeloord kan echter een lagere potentie worden toegekend (zie figuur 1). Volledige leefgebieden bestaan uit voortplantingswateren (bijvoorbeeld sloten en poelen) en terrestrisch (land) habitat. Beheer van zowel water- als landhabitats dient ervoor zorg te dragen dat de vegetatie in een pionierstadium blijft. Dat betekent voor waterhabitats in het vroege voorjaar en in de winter schonen en regelmatig maaien zodat de vegetatie op de oever kort wordt gehouden. Landhabitats dienen jaarlijks eenmaal te worden gemaaid in november. In sloten die meestal stromend water bevatten, verdient het de aanbeveling luwten te creëren. Ontwerpeisen voor een leefgebied voor de rugstreeppad worden gegeven door RAVON¹³.

Ontwerpeisen waterhabitats:

- Het wateroppervlak van poelen moet groter zijn dan 30 m² en maximaal 1 m diep.
- De oeverzone dient breed en ondiep te zijn met een talud van minimaal 1:4.
- Beheersmaatregelen: zie paragraaf 4.1 en figuur 7.

Terrestrisch zomerhabitat :

- In de directe nabijheid (maximaal 300 m verwijderd) van het voortplantingswater.
- Goed vergraafbare grond, bijvoorbeeld een zandrug (eventueel een stapel puin met zand er over/door heen) van minimaal 1 m hoog en minimaal 5 m lang.
- Voorkomen dat deze (te) dicht begroeid raakt door jaarlijks te maaien in november met een handmaaier.

Terrestrisch winterhabitat:

- Rommelhoekjes op (boeren)erven.
- Toegankelijke schuren en stallen.
- Ontzien in de periode begin oktober tot eind maart.

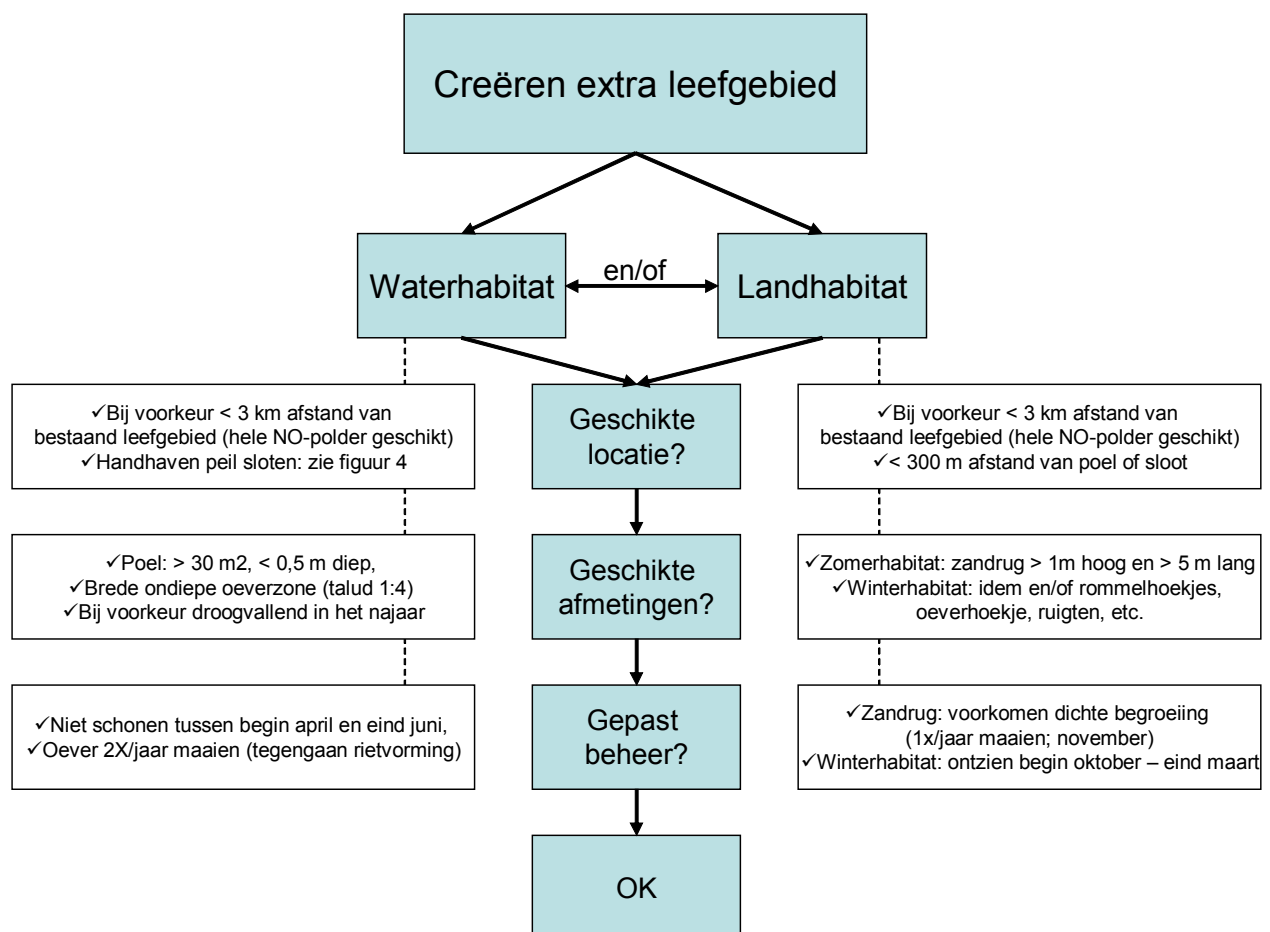
Realisering van nieuwe leefgebieden wordt ingebed in bestaande natuur ontwikkelingsprojecten, maken deel uit van nieuw te ontwikkelen natuurprojecten (bijvoorbeeld in het kader van het

¹³ Ecologisch onderzoek aan de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. A.M. Spitzen-Van der Sluijs, R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Stichting RAVON, Nijmegen.

provinciaal meerjarenprogramma) maar kan bijvoorbeeld ook worden ondernomen door (agrarische) bedrijven. Bedrijven creëren hiermee een ruime jas voor ontwikkeling.

Migratiemogelijkheden

Grotere wegen in de Noordoostpolder, bij voorbeeld van de A6, de N50 en de N331, werken voor de migratie van de Rugstreeppad als een barrière. De A6 vormt een nagenoeg absolute barrière, van de N50 en de N331 mag worden aangenomen dat zij ook een grote barrière vormen. De Rugstreeppaddenpopulatie in de Noordoostpolder bestaat dus tenminste uit 2 en mogelijk zelfs uit 4 deelpopulaties, waarbij uitwisseling zeer waarschijnlijk niet of nauwelijks plaatsvindt. Dit heeft natuurlijk gevolgen voor de effecten van ingrepen (geen uitwisseling met andere populaties, verhoogde kans op uitsterven etc). Deze barrièrewerking kan worden verminderd door het aanleggen van amfibieëntunnels, bij voorkeur op plaatsen waar twee leefgebieden of deelpopulaties worden gescheiden, of waar meerdere soorten kunnen profiteren van een tunnel. Ook de aanleg van geleidende structuren (bijvoorbeeld struweel en houtwallen) wordt aanbevolen. Grootschalige akkers en hermetisch afgesloten bedrijventerreinen dienen te worden voorkomen. Het verbinden van de verschillende landschapselementen kan door een project als 'boerenerven in het groen' worden gestimuleerd. In het kader van dit project (een project van de gemeente Noordoostpolder, LTO Flevoland en Landschapsbeheer Flevoland, medegefinancierd door de EU) wordt reeds gewerkt aan nieuwe lijnbeplanting rondom erven.

Figuur 7. Schematische weergave van de randvoorwaarden en eisen aan beheer en inrichting van nieuwe leefgebieden.

Meeprofiterende soorten

Als meeprofiterende soorten van een beheer gericht op de Rugstreeppad kunnen wilde bijen en wespen worden genoemd, een groep die in het algemeen profiteert van een seizoensgebonden en fasegewijs onderhoud van sloten en slootkanten met bermen. Pioniersvegetatie kan baat hebben bij het in stand houden van voortplantingswateren die (intensief) worden onderhouden. Van overhoekjes kunnen verschillende marterachtigen en egels profiteren. Open water biedt tevens foerageermogelijkheden voor diverse soorten vleermuizen. Het ontwikkelen en in stand houden van plas-drassituaties creëert broedplaatsen voor o.a. de grutto, tureluur, watersnip, veldleeuwerik, kievit en zomertaling. Ook voor trekvogels zijn dergelijke gebieden aantrekkelijk. Zo zijn nabij Schokland onder andere lepelaars, witgatjes, bontbekplevieren, ijsvogels en oeverlopertjes (mond. med. R. Duijff). Tevens zijn dergelijke gebieden bijzonder aantrekkelijk voor de vroege glazenmaker, de geelvlakheidlibel en de vuurjuffer. Deze en andere soorten libellen zijn in de plasdras situatie bij Schokland waargenomen (mond. med. R. Duijff)

5 Bijdragen van de betrokken partijen

5.1 Pro-activiteit

Een pro-actieve benadering vraagt van betrokken partijen dat zij van tevoren nagaan hoe zij bij hun activiteiten rekening kunnen houden met de Rugstreeppad. Met andere woorden, de zorgplicht en zorgvuldig handelen worden geïmplementeerd in de dagelijkse activiteiten. Hierbij wordt altijd ervan uitgegaan dat de Rugstreeppad aanwezig is op de locatie waar activiteiten worden ondernomen. Voor gemeenten betekent dat bijvoorbeeld aandacht voor de Rugstreeppad in ruimtelijke ordeningsprocedures en ontwikkelingen, voor agrariërs vooral aanpassing van beheersmaatregelen. Omdat de gunstige staat van instandhouding reeds gewaarborgd is worden betrokken partijen bij de uitvoering van hun plannen niet geconfronteerd met de beperkingen van de wetgeving. Dit betekent dat er een omslag kan worden gemaakt van 'nee tenzij', naar 'ja, want': sommige activiteiten zullen vanuit het oogpunt van de Rugstreeppad juist moeten worden aangemoedigd omdat zij bijvoorbeeld tijdelijk leefgebied creëren of goede mogelijkheden bieden voor het realiseren van permanent leefgebied in het kader van natuurinclusief ontwerpen.

Pro-activiteit krijgt vorm doordat alle betrokken partijen een bijdrage leveren aan het creëren van meer leefgebied voor de Rugstreeppad maar ook door deze soort standaard met projecten te laten meeliften. Doel van gezamenlijke inspanningen is het ontwikkelen en in stand houden van voldoende geschikt habitat verspreid over de Noordoostpolder, zodat wrijvingen tussen natuur en economie op voor de soort marginale locaties kunnen worden vermeden. Binnen dit proces is communicatie bijzonder belangrijk. De in dit plan voorgestelde aanpassingen in het landschap vergt een samenwerking van een groot aantal partijen, op alle niveaus.

Dit plan schrijft niet exact voor waar extra leefgebieden moeten komen en of aangepast (peil)beheer moet worden uitgevoerd. Dat geeft flexibiliteit bij alle betrokkenen aangezien ook de economische inpasbaarheid een rol zal spelen. De Rugstreeppad is als pionierssoort dynamisch genoeg om snel in te springen op maatregelen die ten gunste van de soort worden getroffen.

5.2 Koppeling tussen maatregelen en betrokken partijen

In de tabel op het einde van het document is aangegeven aan welke maatregelen de betrokken partijen zich committeren. Hieronder wordt dit kort toegelicht.

Algemeen

Alle betrokken partijen die beheersmaatregelen en/of ruimtelijke ontwikkelingen uitvoeren handelen bij deze activiteiten zoals omschreven in paragraaf 4.1.

Agrariërs

Agrariërs leveren vrijwillig een bijdrage aan de aanleg van extra permanente leefgebieden voor de Rugstreeppad, inclusief schuilmogelijkheden op het land. Hiertoe kunnen zij participeren in een project van Landschapsbeheer Flevoland. Implementeren van de zorgplicht zoals omschreven in paragraaf 4.1 gebeurt binnen randvoorwaarden ten aanzien van waterafvoer en agrarische bedrijfsvoering.

Waterschap

Het waterschap levert een bijdrage aan de aanleg van extra leefgebieden voor de Rugstreeppad door natuurinclusief ontwerpen bij herinrichtingprojecten. Doordat het waterschap werkt conform

de bestuurlijk geaccordeerde gedragscode Flora en Faunawet voor waterschappen is zorgvuldig handelen ten aanzien van de Rugstreeppad gewaarborgd.

Aanvragen voor ontheffing van de schouwplicht zullen met open blik en in perspectief van alle onderhavige functies worden beoordeeld. Het waterschap is bereid om aanleg van nieuwe leefgebieden door andere partijen onder voorwaarden toe te staan waarbij onderzocht wordt of afspraken over Rugstreeppadvriendelijk beheer tot de mogelijkheden behoort. Men denkt mee in het idee van agrarische natuurvereniging Kop van de NOP om de kwelsloot Noordermeerdijk (eigendom waterschap) Rugstreeppadvriendelijk in te richten.

Terreinbeherende organisaties

Terreinbeherende organisaties leveren een bijdrage aan de aanleg van extra leefgebieden voor de Rugstreeppad, inclusief schuilmogelijkheden op het land. Naast eigen initiatieven kunnen zij participeren in een project van Landschapsbeheer Flevoland. Hierbij wordt speciale aandacht gegeven aan mogelijkheden voor het verbinden van leefgebieden. Bovendien zetten de terreinbeherende organisaties (behalve Staatsbosbeheer) vrijwilligers in voor het monitoren van de populatie Rugstreeppadden in de Noordoostpolder. De coördinatie hiervan laten zij over aan Landschapsbeheer Flevoland.

Provincie Flevoland

De provincie faciliteert de aanleg van extra leefgebieden voor Rugstreeppadden door gelden uit het ILG en het Programma Beheer ter beschikking te stellen aan particulieren, en terreinbeherende organisaties die daarvoor in aanmerking komen. De provincie levert een bijdrage aan de aanleg van extra leefgebieden voor de Rugstreeppad door natuurinclusief ontwerpen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie stimuleert het rekening houden met de Rugstreeppad in ruimtelijke ordeningsprocedures en ontwikkelingen waarbij zij is betrokken.

Gemeente Urk

De gemeente Urk realiseert, in samenwerking met de gemeente Noordoostpolder, extra leefgebied bij een toekomstig inrichtingsproject rondom Tollebeek (gemeente Noordoostpolder). Bij ruimtelijke ordeningsprocedures waarbij de gemeente is betrokken betreft zij de Rugstreeppad zoals omschreven in paragraaf 4.1.

Gemeente Noordoostpolder

De gemeente Noordoostpolder levert een bijdrage aan de aanleg van extra leefgebieden voor de Rugstreeppad door natuurinclusief ontwerpen bij ruimtelijke ontwikkelingen en/of door natuurgerichte projecten. De gemeente participeert tevens in het project van Landschapsbeheer Flevoland. Bij ruimtelijke ordeningsprocedures waarbij de gemeente is betrokken schenkt zij aandacht aan de Rugstreeppad zoals omschreven in paragraaf 4.1. De gemeente Noordoostpolder overweegt de coördinatie van monitoring en jaarlijkse verslaglegging door Landschapsbeheer Flevoland te financieren. Bovendien overweegt zij als trekker te fungeren van de projectgroep.

Landschapsbeheer Flevoland

Landschapsbeheer Flevoland (LBF) ontwikkelt een project voor de aanleg van tientallen poelen in het kader van het provinciaal meerjarenprogramma (pMJP). LBF is bezig met het formuleren van een pMJP-project voor de aanleg van 50 poelen, verspreid over gehele ILG-periode (t/m 2013). Er wordt gestreefd naar 20 leefgebieden die ook landhabitat bevatten. Men adviseert agrariërs, natuurorganisaties, overheden en bedrijven over te nemen maatregelen ten behoeve van de Rugstreeppad en streeft naar het sluiten van sponsorcontracten. Landschapsbeheer Flevoland is bereid om (onder voorwaarden) expertise te leveren als daar om gevraagd wordt.

Tevens is Landschapsbeheer Flevoland bereid de coördinatie van monitoring door vrijwilligers, het gegevensbeheer en verslaglegging op zich te nemen. Aangezien de financiële middelen van het LBF beperkt zijn, zal er gezocht moeten worden naar aanvullende middelen voor financiering van dataverzameling en -beheer. De gemeente Noordoostpolder is gevraagd hieraan een bijdrage te leveren.

LTO

LTO-Noord provincie Flevoland en LTO Noordoostpolder informeert haar leden over het managementplan en stimuleert deelname door individuele agrariërs. Hiertoe worden de beschikbare kanalen gebruikt: bijvoorbeeld de eigen nieuwsbrief, Nieuwe Oogst, Stentor en Flevopost. Daarnaast werkt LTO mee aan het organiseren van een bijeenkomst voor alle agrariërs, waarin het managementplan wordt toegelicht. LTO werkt op basis van samenwerking mee aan het project van het LBF, onder andere bij locatiewerving en het opstellen van inrichtingsplannen.

Agrarische natuurvereniging Kop van de Nop

Agrarische natuurvereniging Kop van de Nop informeert haar leden over het managementplan en stimuleert deelname door individuele agrariërs. Men streeft ernaar in samenspraak met waterschap de kwelsloot Noordermeerdijk Rugstreeppadvriendelijk in te richten. Een bijdrage aan de verbetering van het slotensysteem wordt vormgegeven door middel van het creëren van stilstaand water in sloten.

Kamer van Koophandel

De Kamer van Koophandel draagt bij aan bekendheid van het managementplan bij bedrijven in de Noordoostpolder waarbij wordt vermeld dat het mogelijk is bij te dragen aan de realisering van het managementplan door middel van ondersteuning van het beheer van bestaande leefgebieden (adopterende), ondersteunen van het aanleggen van nieuwe leefgebieden (sponsoren) en door het zelf aanleggen van leefgebieden om daarmee ruimte te creëren voor de bedrijfsvoering.

RAVON

RAVON wil als soortenbeschermingsorganisatie betrokken blijven bij de uitvoering van het managementplan door deel te nemen aan de projectgroep en hierin haar kennis en expertise in te brengen. Bovendien zal RAVON betrokken zijn via haar vrijwilligers die een bijdrage leveren aan uitvoering van de monitoring van de populatieontwikkelingen. RAVON ziet ook een functie als intermediair voor zichzelf weggelegd bij gezamenlijke ontwikkeling van projecten in het kader van het managementplan.

6. Borging

Dit hoofdstuk gaat in op de borging van de maatregelen die zijn afgesproken. Van groot belang in dit kader is dat er toezicht wordt gehouden op de ontwikkeling van de populatie Rugstreeppadden, de daadwerkelijk uitgevoerde maatregelen die leiden tot meer beschikbaar habitat en de wijze waarop de zorgplicht wordt geïmplementeerd in beheer en ruimtelijke ontwikkelingen. Hiertoe wordt een projectgroep in het leven geroepen die minimaal eenmaal per jaar bijeenkomt en toezicht houdt op de voortgang van het proces.

Projectgroep

In de op te richten projectgroep hebben alle betrokken partijen zitting. De rol van de trekker van de projectgroep bestaat eruit dat men de projectgroep minstens twee maal per jaar bijeenroept en alle deelnemende partijen van tevoren oproept hun bijdragen aan de verslaglegging van de voortgang van uitvoering van maatregelen te leveren. De agenda bestaat tenminste uit:

- Een vaststelling van een kortetermijn doel, dat moet zijn gerealiseerd voor de eerstvolgende bijeenkomst.
- Bespreking voortgang uitvoering maatregelen, die middels een kaart in beeld wordt gebracht.
- Evaluatie van de ontwikkeling van de populatie van de Rugstreeppad.
- Successen en problemen bij de uitvoering van het managementplan.

Het idee achter de projectgroep is dat de projectgroep als geheel inzage krijgt in de wijze waarop elke betrokken partij haar afspraken nakomt. Indien dan blijkt dat afspraken niet nagekomen worden dan dient de betrokken partij in kwestie daarop aangesproken te worden door de projectgroep. Na afloop van de geldigheidsperiode van het managementplan (bijvoorbeeld vijf jaar) voert de projectgroep een evaluatie uit en legt een nieuw managementplan voor aan de minister.

Communicatie

De projectgroep vormt het platform voor communicatie tussen betrokken partijen. Ieder communiceert hier de voortgang van de uitvoer van maatregelen zoals omschreven in dit plan. Daarnaast is ook rechtstreekse samenwerking voor het oplossen van concrete problemen van groot belang. Hiervoor zijn korte lijnen en vertrouwensrelaties nodig tussen de betrokken partijen. Betrokken partijen bespreken zo veel mogelijk hun plannen met andere betrokken partijen voor wie dit mogelijk relevant is. Zo dient bij monitoring van terreinen van terreinbeherende organisaties vooraf melding te worden gemaakt bij de beheerder en verzamelde gegevens dienen achteraf te worden teruggekoppeld. Een ander voorbeeld is dat individuele agrariërs, indien zij het beheer van sloten willen aanpassen, overleggen met het waterschap.

Monitoringsprogramma

Monitoring van de Rugstreeppadden wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door de vrijwilligers van de terreinbeherende organisaties en Landschapsbeheer Flevoland. Bovendien worden particulieren die deelnemen in het pMJP-project van Landschapsbeheer Flevoland gevraagd de door henzelf gecreëerde leefgebieden te monitoren. De verantwoordelijkheid voor de coördinatie van monitoring door vrijwilligers, het gegevensbeheer en de verslaglegging ligt bij Landschapsbeheer Flevoland. Indien de beschikbaarheid van vrijwilligers voor monitoring niet afdoende is dienen betaalde krachten te worden ingezet.

Het monitoringprogramma moet voorzien in tweejaarlijkse inventarisatie van alle aangelegde leefgebieden. Na vijf jaar dient de gehele Noordoostpolder op kilometerhokniveau te worden geïnventariseerd. De tweejaarlijkse monitoring (beginnend in het eerste jaar, in totaal 3 rondes in vijf jaar) dient antwoord te geven op de volgende vragen:

1. Worden aangelegde leefgebieden daadwerkelijk gebruikt door de Rugstreeppad?
2. In welke dichtheden (abundantieclassen 1: 1-5 roepende mannetjes; 2: 6-14 roepende mannetjes; 3: 15 of meer roepende mannetjes) komt de Rugstreeppad in deze gebieden voor?

Na vijf jaar dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Is een verdubbeling van het verspreidingsgebied (uitgedrukt in bezette kilometerhokken) gerealiseerd?
2. Is er een toename van zowel de dichtheden als de absolute omvang van koorgroepen bereikt?

Op basis van de resultaten na vijf jaar vindt evaluatie plaats van de voortgang van het realiseren van het einddoel (zie hoofdstuk 4). Indien nodig vindt dan bijstelling plaats van de uitvoering van de maatregelen.

7. Financiële aspecten

Investeringsbudget Landelijk Gebied

Het rijksge­d dat provincies kunnen inzetten voor projecten in het landelijk gebied, is gebundeld in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). De verschillende budgetten die de ministeries van LNV, VROM, V&W en OCW hadden voor het landelijk gebied zijn daarin opgegaan. Uit het ILG kunnen projecten worden gefinancierd op het gebied van natuur, landbouw, recreatie, landschap, bodem, water, sociaal-economische vitaliteit en reconstructie van de zandgebieden.

Provincies hebben elk voor hun landelijk gebied een provinciaal meerjarenprogramma (pMJP) geschreven dat het kader vormt voor de besteding van de ILG-gelden. Daarmee is in beeld gebracht wat elke provincie wil realiseren en met welke partners. In Flevoland zijn vanuit het ILG gelden voor soortenbeleid beschikbaar. Met het managementplan wordt de aanleg van nieuwe leefgebieden zoveel mogelijk in één keer in samenhang geregeld. Iedere betrokken partij wordt uitgenodigd hierin te participeren of de achterban hierover te informeren.

Programma Beheer

Particulieren en instellingen die daarvoor in aanmerking komen kunnen subsidieaanvragen voor het beheer van leefgebieden in het kader van Programma Beheer.

Sponsoring en adopteren

Het bedrijfsleven wordt uitgenodigd bij te dragen aan het managementplan door middel van ondersteuning van het beheer van bestaande leefgebieden (adopterende) en het ondersteunen van het aanleggen van nieuwe leefgebieden (sponsoren). Terreinbeheerders kunnen naast gelden vanuit het bedrijfsleven bijvoorbeeld ook subsidies proberen te verwerven uit andere, non-gouvernementele fondsen.

Bijdragen van betrokken partijen

Implementatie van de zorgplicht wordt door elke deelnemende partij zelf gefinancierd. Verder zoeken de betrokken partijen naar mogelijkheden voor het creëren van nieuw leefgebied. De coördinatie van monitoring en jaarlijkse verslaglegging door Landschapsbeheer Flevoland wordt mogelijk gefinancierd door de gemeente Noordoostpolder.

8. Aanbevelingen

- Dit document dient nog ter beoordeling te worden voorgelegd aan het Ministerie van LNV. Het verdient aanbeveling dit eerst in de vorm van een voortoets te doen waarna eventueel nadere invulling gegeven kan worden aan het plan.
- Met ondertekening van dit plan committeren de betrokken partijen zich aan uitvoering van maatregelen zoals in dit plan omschreven. Aanbevolen wordt te onderzoeken op welke onderdelen maatregelen verdere uitwerking behoeven. Hierbij valt te denken aan locatiespecifieke invulling van maatregelen en vormgeving van beheer op operationeel niveau. Bij de verdere uitwerking handelen de betrokken partijen naar vermogen en binnen de eigen competenties.
- De betrokken partijen dienen op korte termijn te besluiten wie de rol van trekker van de projectgroep op zich zal nemen, zodat tevens snel een eerste bijeenkomst van de projectgroep kan plaatsvinden. Aanbevolen wordt de projectgroep minimaal twee maal per jaar – maar bij voorkeur nog frequenter – bij elkaar te roepen om de voortgang van projecten te bespreken.
- Voor activiteiten die financieel niet gedekt kunnen worden door bestaande subsidieregelingen (bijvoorbeeld monitoring) dient op korte termijn duidelijk te worden hoe de kosten worden verdeeld over de betrokken partijen.
- Een aantal zaken behoeft nog verdere juridische afbakening:
 - De verhouding tussen gedragscodes en het voorliggende managementplan.
 - Kwalificatie van maatregelen (zoals peilbeheer) als implementatie van zorgplicht dan wel als het creëren van extra leefgebied.
 - De verhouding tussen de Ffw en overige regelgeving zoals het Lozingenbesluit open teelt en veehouderij en de Wet op de waterhuishouding.
- Bij de uitvoering van het managementplan dienen behalve individuele boeren en burgers, ook het bedrijfsleven en (andere) overheden zoals Rijkswaterstaat nadrukkelijk te worden betrokken. Het verdient aanbeveling hiervoor vanuit de projectgroep initiatieven te ontplooiën.

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

Provincie Flevoland
Mevrouw drs. ing. I.L. Elemans
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

Dienst Regelingen

Laan van NOI 131
Postbus 19530
2500 CM Den Haag
www.minlnv.nl/loket

T 0800 22 333 22
F 070 378 6139

Onze referentie

FF/75C/2010/0083.toek.avk

Uw referentie

960583

Bijlagen

1

Datum 2 juni 2010

Betreft ontheffing Flora- en faunawet artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c

Geachte mevrouw Elemans,

Naar aanleiding van uw verzoek van 25 februari 2010, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2010/0083, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de rugstreeppad.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de uitvoering van het "Rugstreeppadden-managementplan voor de Noordoostpolder" gelegen in de gemeenten Noordoostpolder en Urk. De aanvraag betreft een generieke ontheffing voor diverse projecten in de genoemde gemeenten, zoals (niet-limitatief):

- Het bouw- en woonrijp maken van gebieden;
- Het bouwen van een woonwijk, kantoorpand, kassen of een windmolenpark;
- Het aanleggen van (spoor)wegen, fietspaden, voetpaden en kanalen;
- Het aanleggen of versterken van waterkeringen;
- Het aanleggen van kabels en leidingen;
- Het plaatsen van damwanden;
- Het aanleggen of renoveren van bruggen en duikers;
- Het aanleggen van recreatieterreinen en bossen;
- Het ontwikkelen en inrichten van natuurgebieden;
- Het dempen van watergangen;
- Het opspuiten van grond;
- Grondverzet, waaronder het aanleggen van gronddepots en het verplaatsen van gebiedseigen grond;
- Het saneren van vervuilde bodems.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de rugstreeppad.

Leven
van het land,
geven
om natuur.

Rugstreeppaddenmanagementplan

De provincie Flevoland heeft het initiatief genomen tot het ontwikkelen van een managementplan voor de rugstreeppad in de Noordoostpolder. Dit managementplan dient verschillende doelen, namelijk:

- De gunstige staat van instandhouding van de rugstreeppad in de Noordoostpolder waarborgen;
- Het versterken van de populaties van de rugstreeppad in de Noordoostpolder door het verbeteren van het leefgebied;
- Het verminderen of voorkomen van remmende werking bij ruimtelijke ontwikkelingen door uitgebreide ecologische onderzoeken en juridische procedures met betrekking tot de rugstreeppad in de Noordoostpolder.

Dienst Regelingen

Datum

2 juni 2010

Onze referentie

FF/75C/2010/0083.toek.avk

In het managementplan worden verschillende zaken behandeld, zoals hoe om te gaan met de zorgplicht, aan welke eisen mitigatie en compensatie moeten voldoen en welke handelingen uitgevoerd moeten worden om tot een gunstige staat van instandhouding te komen en deze te waarborgen. De rugstreeppad is een juridisch streng beschermde soort die valt onder bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Deze bescherming zorgt ervoor dat alleen voor projecten met een geldig belang uit de Habitatrichtlijn ontheffing verleend kan worden. Deze belangen zijn 'de bescherming van flora en fauna', 'volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'. Voor projecten waarbij de ecologische functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de rugstreeppad behouden kan blijven door het nemen van mitigerende maatregelen, zal er geen sprake zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Voor projecten waarbij de ecologische functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de rugstreeppad wel aangetast wordt, en die een geldig belang hebben op grond van de Habitatrichtlijn, vraagt de provincie een generieke ontheffing aan.

Verschiedende partijen hebben zich geconformeerd aan het managementplan door middel van een convenant en dragen gezamenlijk zorg voor een juiste uitvoering. Deze partijen bestaan onder andere uit de betrokken gemeenten, terreinbeheerders en Stichting RAVON. De doelstelling van dit convenant is te bekrachtigen wat partijen in het Rugstreeppaddenmanagementplan met elkaar hebben afgesproken. Enkele belangrijke zaken die in het convenant zijn vastgelegd zijn onder andere:

- Een pro-actieve benadering van alle betrokken partijen waarbij van tevoren nagegaan wordt hoe bij ruimtelijke activiteiten rekening gehouden kan worden met de rugstreeppad.
- Alle betrokken partijen leveren een pro-actieve bijdrage aan het creëren van meer leefgebied voor de rugstreeppad door natuurinclusief te ontwerpen.
- Uitvoering van de werkzaamheden zal op zorgvuldige wijze plaatsvinden, zoals het werken aan wateren buiten het voortplantingsseizoen van de rugstreeppad, het behouden van overwinteringsplaatsen in de periode begin oktober tot en met eind maart en het wegvangen en verplaatsen van de rugstreeppad van de locatie waar de werkzaamheden plaats vinden naar een nieuw gecreëerd leefgebied, wat in ieder geval gelijkwaardig is in geschiktheid als het leefgebied wat wordt verwijderd. Dit leefgebied zal gereed en geschikt zijn voor de rugstreeppad vóórdat wordt begonnen met de werkzaamheden.

In het convenant zijn ook de afspraken per verschillende deelnemende partij vastgelegd. Verder zijn er afspraken gemaakt over de financiering van de uitvoering van het plan, de communicatie en de duur van het convenant (tot en met 31 december 2014). Ook ziet het convenant erop toe dat er een projectgroep wordt samengesteld die minimaal één keer per jaar bijeenkomt en toezicht houdt op de voortgang van het proces. Er zal onder andere een werkprotocol worden opgesteld (welke gereed dient te zijn vóórdat het eerste project van start gaat) en er zal monitoring plaatsvinden. De verslaglegging met monitoringsgegevens zal jaarlijks in januari (te starten in 2011) ter toetsing aan het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit via Dienst Regelingen worden voorgelegd. Als uit de toetsing blijkt dat de afspraken uit het convenant niet zijn nageleefd, dan zal de projectgroep tot handhaving overgaan. Na afloop van de ontheffingstermijn zal de gehele Noordoostpolder op kilometerhok worden geïnventariseerd en de resultaten hiervan zullen in een evaluatieverslag aan het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit via Dienst Regelingen worden aangeboden. Ieder persoon of organisatie die een project wil uitvoeren binnen de Noordoostpolder kan gebruik maken van het managementplan en de generieke ontheffing, mits men zich houdt aan de regels van het convenant en het managementplan. Het convenant en het managementplan zijn dus onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Tevens dient men zich te houden aan de voorwaarden in de onderhavige ontheffing.

Dienst Regelingen

Datum

2 juni 2010

Onze referentie

FF/75C/2010/0083.toek.avk

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De rugstreeppad is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

In artikel 2, lid 3, onder b, d en e, van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten¹ worden ten aanzien van soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn als andere belangen als bedoeld in artikel 75, lid 5², onder c, van de Flora- en faunawet, onder andere aangewezen 'de bescherming van flora en fauna', 'volksgezondheid en openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'.

Dienst Regelingen

Datum
2 juni 2010

Onze referentie
FF/75C/2010/0083.toek.avk

Instandhouding van de rugstreeppad

De rugstreeppad is in het plangebied, de Noordoostpolder, aangetroffen. Er is sprake van vier populaties. Er wordt vanuit gegaan dat de rugstreeppad in het gehele plangebied voorkomt, omdat de gehele Noordoostpolder gezien wordt als geschikt habitat voor de soort. De verschillende ruimtelijke ontwikkelingen kunnen tot gevolg hebben dat vaste rust- en verblijfplaatsen van de rugstreeppad verstoord, beschadigd en vernield worden. Hierdoor kan er tijdelijk of permanent minder functioneel leefgebied voor de aanwezige populatie rugstreeppadden aanwezig zijn. Omdat er geen specifieke projecten beschreven worden, is het niet mogelijk te beoordelen of de omgeving rond de toekomstige plangebieden voldoende capaciteit heeft om het functionele leefgebied van de totale populatie-grootte van de rugstreeppad te waarborgen. De kans is echter reëel dat de functionaliteit wordt aangetast, omdat er niet in alle gevallen vóóraf gemitigeerd kan worden. Per project wordt namelijk bekeken of de gunstige staat van instandhouding van de populatie door het project in het geding komt. In het managementplan worden voldoende maatregelen genomen om aantasting van de staat van instandhouding van de rugstreeppad te voorkomen. Daarnaast kent het managementplan ook een pro-actieve kant, zodat de staat van instandhouding van de rugstreeppad wordt verbeterd. Enkele maatregelen die zijn opgenomen in het managementplan zijn:

- Uitvoering van de werkzaamheden dient op zorgvuldige wijze plaats te vinden. Bij wateren dienen de werkzaamheden buiten het voortplantingsseizoen (april tot eind juli) van de rugstreeppad plaats te vinden. Indien dit niet mogelijk is worden wateren zoveel mogelijk gemeden. Hierbij dient advies gevraagd te worden aan RAVON hoe hiermee omgegaan kan worden.
- Overwinteringsplaatsen worden behouden vanaf begin oktober tot eind maart. Vóódat aantasting van de locatie plaatsvindt wordt al het mogelijk gedaan om exemplaren van de rugstreeppad op de projectlocatie weg te vangen en uit te zetten in nieuw gecreëerd leefgebied. Op de projectlocatie wordt al het mogelijke gedaan om te voorkomen dat exemplaren weer het aangetaste gebied inlopen.
- Indien leefgebied door ruimtelijke ontwikkeling wordt verwijderd, dient deze vóóraf te worden gecompenseerd op een nabij gelegen locatie.
- Nieuwe leefgebieden dienen te worden aangelegd met een onderlinge afstand van minder dan drie kilometer. In de Noordoostpolder moet hierdoor zorg gedragen worden voor (minimaal) 36 leefgebieden met voldoende landhabitat. Beheer en onderhoud dienen te worden gegarandeerd.

¹ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb. 2007, 253.

² Omdat dit Besluit nog niet is aangepast aan de wijziging van de Flora- en faunawet van 7 april 2006 wordt hier nog over andere belangen als bedoeld in artikel 75, lid 5, onderdeel c. geschreven, terwijl hiermee lid 6 wordt bedoeld.

- Het nieuw aan te leggen leefgebied dient tenminste gelijkwaardig in geschiktheid te zijn aan het leefgebied dat wordt verwijderd (dat wil zeggen geschikt voor hetzelfde aantal dieren).
- Het nieuw aan te leggen leefgebied dient gereed en geschikt te zijn voor de rugstreeppad vóórdat met het verwijderen van het huidige leefgebied begonnen mag worden.
- Beheerder van zowel land- en/of waterhabitats dient zorg te dragen dat vegetatie in een pionierstadium blijft.
- Realisering van nieuwe leefgebieden wordt ingebed in bestaande natuurontwikkelingsprojecten, maakt deel uit van nieuw te ontwikkelen natuurprojecten en kan opgenomen worden door agrarische bedrijven.
- Er dient zorg gedragen te worden voor de aanleg van geleidende structuren (bijvoorbeeld struweel of houtwal).

Dienst Regelingen

Datum

2 juni 2010

Onze referentie

FF/75C/2010/0083.toek.avk

Het rugstreeppaddenmanagementplan is een uitstekend instrument om de populaties rugstreeppadden in de Noordoostpolder levensvatbaar te houden en de populaties te versterken, uit te breiden en te verbinden. Bij correcte uitvoering van het managementplan, waarin verschillende partijen hun verantwoordelijkheden nemen, wordt de gunstige staat van instandhouding van de rugstreeppad verbeterd en wordt zorgvuldig handelen gegarandeerd.

Andere bevredigende oplossing

De werkwijze in het managementplan is erop gericht negatieve effecten voor de rugstreeppad zoveel mogelijk te voorkomen. Bij werkzaamheden wordt terdege rekening gehouden met het habitatgebruik van de rugstreeppad en worden werkzaamheden buiten kritische perioden voor de rugstreeppad uitgevoerd. Ook wordt bij ontwikkelingen in het gebied vóórdat door een deskundige³ middels een quickscan de functionaliteit van het gebied in beeld gebracht en wordt gezien of er geen alternatieven voorhanden zijn.

³ Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Waar mogelijk zal volgens de natuurinclusieve benadering van de provincie gewerkt worden en zal de realisatie van nieuw leefgebied onderdeel uitmaken van het integrale planproces. Indien leefgebied wordt verwijderd, wordt dit zoveel mogelijk vóóraf vervangen, waarbij rekening wordt gehouden met de functionaliteit van het gebied en de ligging ten opzichte van bestaand leefgebied. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Dienst Regelingen

Datum
2 juni 2010

Onze referentie
FF/75C/2010/0083.toek.avk

Belang van de ingreep

De bescherming van flora en fauna

De werkwijze zoals beschreven in het managementplan stelt het belang van de rugstreeppad als soort centraal. Uit bevindingen van RAVON is geconstateerd dat de huidige staat van instandhouding van de rugstreeppad in de Noordoostpolder 'matig ongunstig' is. Om te garanderen dat de staat van instandhouding van de rugstreeppad op het niveau van 'gunstig' komt, worden diverse maatregelen uitgevoerd die gericht zijn op de uitbreiding van het leefgebied van deze soort. Met de uitvoering van het plan worden (minimaal) 36 nieuwe leefgebieden voor de rugstreeppad gerealiseerd en wordt de staat van instandhouding van de rugstreeppad in de Noordoostpolder gegarandeerd en verbeterd. Verder wordt in het plan uiting gegeven aan het begrip 'zorgplicht'.

Volksgezondheid en openbare veiligheid

Het doel van het project moet gericht zijn op het voorkomen of oplossen van bepaalde risico's die een probleem vormen voor de volksgezondheid of de openbare veiligheid. Activiteiten die onder dit belang te scharen zijn onder meer (niet uitputtend) de aanpassing van bestaande wegen om verkeersonveilige situaties te voorkomen, onderhoud van dijken en waterkeringen om de stevigheid te garanderen.

Dwingende reden van groot openbaar belang

Het belang "dwingende reden van groot openbaar belang" heeft betrekking op activiteiten die van algemeen, breed maatschappelijk belang zijn. Het moet gaan om openbare belangen, dus niet om activiteiten die enkel ten goede komen aan een particulier, aan enkelen of een beperkte regio. Daarnaast moet het openbare belang 'van groter gewicht' zijn. Dat laatste zal in de meeste gevallen alleen zo zijn als het een lange termijn belang betreft. Oplossingen voor de korte termijn worden niet aangemerkt als dwingende redenen van groot openbaar belang. Een financieel goedkopere oplossing, terwijl ook andere oplossingen reëel zijn, is niet voldoende om een dwingende reden van groot openbaar belang aan te nemen. Het moet bijvoorbeeld gaan om de ontwikkeling van een gebied zoals vastgelegd in een goedgekeurd nationaal, provinciaal of gemeentelijk ruimtelijk ordeningsplan. Hiervan kan ondermeer sprake zijn bij grootschalige uitbreiding van het kassengebied rond Marknesse en Luttelgeest als economische impuls van de landbouw in de Noordoostpolder.

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat de belangen 'de bescherming van flora en fauna', 'volksgezondheid en openbare veiligheid' en 'dwingende reden van groot openbaar belang' de negatieve effecten op beschermde dier- en plantensoorten, die als gevolg van de uitvoering van de projecten die onder deze generieke ontheffing vallen zullen optreden, zullen rechtvaardigen.

Dienst Regelingen

Datum

2 juni 2010

Onze referentie

FF/75C/2010/0083.toek.avk

Zorgplicht

Voor de soort waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorwaarden. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorwaarden verbonden.

De ontheffing en de voorwaarden treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een bezwaarschrift indienen. Stuur het ondertekende bezwaarschrift naar Dienst Regelingen, afdeling Recht en Rechtsbescherming, postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

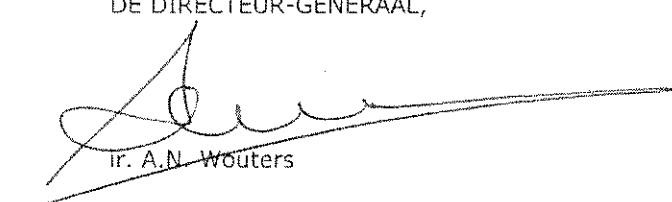
Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval het aanvraagnummer FF/75C/2010/0083 en de datum van de beslissing.

Op onze internetsite www.minInv.nl/loket/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het indienen van een bezwaarschrift.

Gebiedenbescherming

Een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet treedt niet in de plaats van een passende beoordeling met betrekking tot de instandhouding van habitats (gebiedsaspect) die in bepaalde gevallen aan de orde zijn daar voorgenomen werkzaamheden plaats kunnen vinden in of in de nabijheid van een Habitatrichtlijngebied en/of Vogelrichtlijngebied. Ook is een ontheffing geen indicatie voor de uitkomst van een eventuele toets Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn. Het soortenaspect - inclusief bijlage IV van de Habitatrichtlijn - is een onderwerp van de Flora- en faunawet, terwijl het gebiedsaspect expliciet aan de orde is bij de passende beoordeling conform Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Het gebiedsaspect van voornoemde Europese richtlijnen is geregeld in de Natuurbeschermingswet.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,
voor deze:
DE DIRECTEUR-GENERAAL,

ir. A.N. Wouters

Dienst Regelingen

Datum
2 juni 2010

Onze referentie
FF/75C/2010/0083.toek.avk

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Naar aanleiding van het verzoek van mevrouw drs. ing. I.L. Elemans
namens de Provincie Flevoland, op 25 februari 2010

gelet op artikel 75, lid 5 en 6, onderdeel c, van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Provincie Flevoland
Adres:	Visarenddreef 1
Postcode en woonplaats:	8232 PH LELYSTAD
Voor het tijdvak van:	1 juni 2010 tot en met 31 mei 2015

ONTHEFFING

FF/75C/2010/0083

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de rugstreeppad (*Bufo calamita*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de uitvoering van het "Rugstreeppaddenmanagementplan voor de Noordoostpolder", gelegen in de gemeenten Noordoostpolder en Urk, één en ander zoals is weergegeven in bijlage 5 van het bij de aanvraag gevoegde brief van 22 februari 2010.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorwaarden verbonden:

Algemene voorwaarden

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen verleend.
2. De ontheffing geldt alleen voor de uitvoering van de werkzaamheden, zoals vermeld in de project-omschrijving voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De Provincie Flevoland (hierna te noemen: de ontheffinghouder) dient onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorwaarde 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of door een door de ontheffinghouder gemandateerde partij. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.

Specifieke voorwaarden

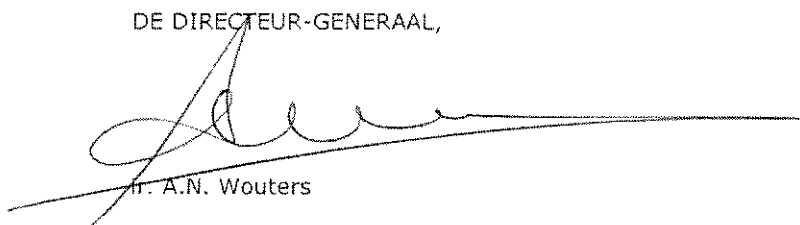
6. De ontheffinghouder kan een betrokken partij enkel mandateren indien de betreffende partij het bij het managementplan behorende convenant heeft ondertekend.
7. Het managementplan en het bijbehorende convenant zijn leidend en dienen te allen tijde gevolgd te worden. De hierin opgenomen mitigerende maatregelen, ontwerpeisen, monitoringsverplichting en andere richtlijnen dienen te worden nageleefd.
8. Jaarlijks dient er in januari (te starten in 2011) een monitoringsrapport te worden aangeleverd aan het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit via Dienst Regelingen, waarin tenminste de volgende onderwerpen zijn opgenomen: uitgevoerde projecten en werkzaamheden die onder deze ontheffing vallen, uitgevoerde mitigaties (compensaties), handhaving, monitoringsresultaat per mitigatie, voortgang van het project 'Leefgebied voor rugstreeppad'.
9. Na afloop van de ontheffingstermijn dient de gehele Noordoostpolder op kilometerhok te worden geïnventariseerd en de resultaten dienen in een evaluatieverslag aangeboden te worden aan het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit via Dienst Regelingen.

Overige voorwaarden

10. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder, of een door hen gemandateerde partij, zich niet houdt aan de voorwaarden.
11. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorwaarden is Dienst Regelingen, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

Den Haag, 2 juni 2010

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKWALITEIT,
voor deze:
DE DIRECTEUR-GENERAAL,

Mr. A.N. Wouters

PROVINCIE FLEVOLAND

Postbus 55
8200 AB Lelystad

Telefoon
(0320)-265265

Fax
(0320)-265260

E-mail
provincie@Flevoland.nl

Website
www.flevoland.nl

Dienst Regelingen
Team Vergunningen en Ontheffingen Uitvoering
de heer M. Van Opijnen
Postbus 19530
2500 CM 'S-GRAVENHAGE

Datum **22 FEB. 2010** Bijlagen
14

Uw kenmerk

Ons kenmerk
960583

Onderwerp

Aanvraag ontheffing Rugstreeppaddenmanagementplan voor de
Noordoostpolder

Geachte heer Van Opijnen,

Naar aanleiding van eerder gemaakte afspraken tussen de provincie Flevoland, LNV-Centraal, LNV-West, de Dienst Regelingen en de Dienst Landelijk Gebied vragen wij met dit schrijven een ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet bij u aan. Deze ontheffing wordt aangevraagd op basis van het door de provincie Flevoland vastgestelde Rugstreeppaddenmanagementplan voor de Noordoostpolder (RMP).

Zoals bij u bekend is, beschrijft het RMP een nieuwe, pro-actieve werkwijze voor omgang met een strikt beschermde diersoort. Het managementplan beoogt de gunstige staat van instandhouding van de rugstreeppad te realiseren middels twee sporen. Het eerste spoor behelst de implementatie van de wettelijke zorgplicht in beheer en ruimtelijke ordening en ontwikkeling. Met het tweede spoor wordt extra leefgebied gecreëerd, waarmee de populatie naar een gunstige staat van instandhouding wordt geleid. Implementatie van de zorgplicht betekent dat deze staat van instandhouding duurzaam kan worden behouden.

Na vaststelling van het RMP door Gedeputeerde Staten op 19 februari 2008, is het plan voorgelegd aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit met het verzoek om de beschreven werkwijze te beschouwen en nader overleg te voeren over de juridische implicaties. Bij brief van 17 maart 2009 heeft de Minister aangegeven deze denkwijze te omarmen en het managementplan als instrument in de natuurwetgeving te willen inbedden. Ook heeft het Ministerie toegezegd medewerking te verlenen aan het verkrijgen van een generieke ontheffing voor de rugstreeppad in de Noordoostpolder. Vervolgens zijn met medewerkers van de Dienst Regelingen en de Dienst Landelijk Gebied op ambtelijk niveau afspraken gemaakt over de voorwaarden waarop de generieke ontheffing van kracht zal worden.

Zo is ondermeer overeengekomen dat afspraken over compensatie, mitigatie, coördinatie, beheer, handhaving en monitoring in een convenant worden vastgelegd. Dit convenant geeft de deelnemende partijen juridische rugdekking en kan tevens dienen om deelnemende partijen aan te spreken op het werken volgens het RMP. Met Dienst Regelingen is overeengekomen dat het van kracht worden van de generieke ontheffing afhankelijk wordt gesteld van ondertekening van het convenant. Afgelopen periode heeft de Dienst Landelijk Gebied in opdracht van de provincie Flevoland gewerkt aan het opstellen van een dergelijk convenant. Op woensdag 10 februari 2010 is dit convenant tijdens een ambtelijk overleg tussen provincie Flevoland, Dienst Regelingen en Dienst Landelijk Gebied in concept besproken en vervolgens naar aanleiding van deze bespreking aangepast.

Gelet op de inhoudelijke onderbouwing in het RMP is na vooroverleg met medewerkers van Dienst Regelingen en Dienst Landelijk Gebied het opstellen van een apart activiteitenplan bij de aanvraag om ontheffing niet noodzakelijk geacht. Wel is bij het aanvraagformulier een bijlage toegevoegd waarin een nadere toelichting op de activiteiten en de noodzaak van de aangevraagde ontheffing wordt gegeven. Deze bijlage is te beschouwen als het verplicht gestelde activiteitenplan.

Gelet op bovenstaande en gelet op de prettige en constructieve ambtelijke overleggen tussen medewerkers van de provincie Flevoland, Dienst Regelingen en de Dienst Landelijk Gebied vertrouwen wij op een spoedige verlening van de door ons aangevraagde ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet.

Bijgesloten treft u relevante documenten als bijlage aan, te weten:

1. Ingevuld en ondertekend formulier 'Aanvraag ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet';
2. Toelichtende bijlage bij het aanvraagformulier, te beschouwen als 'activiteitenplan' (in tweevoud);
3. Rapport 'Ruimte geven, ruimte nemen. Een Managementplan voor de Rugstreeppad in de Noordoostpolder' (in tweevoud);
4. Rapport 'Ecologisch onderzoek aan de rugstreeppad in de Noordoostpolder' (in tweevoud);
5. Kaart Noordoostpolder (in tweevoud);
6. Afschrift van de subsidiebeschikking voor Landschapsbeheer Flevoland in het kader van het provinciaal meerjarenprogramma voor het landelijk gebied (p-MJP) (in tweevoud);
7. Afschrift van het conceptconvenant (in tweevoud);
8. Afschrift van het provinciaal mandaatbesluit.

Wij gaan ervan uit u voldoende te hebben geïnformeerd en danken u op voorhand voor de prettige samenwerking.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
namens deze,
het hoofd van de afdeling Ruimte, Wonen en Natuur

mevrouw drs. ing. I.L. Elemans

Waarom dit formulier?

Met dit formulier vraagt u ontheffing aan voor activiteiten die gevolgen hebben voor beschermde dier- en plantensoorten.

Namelijk voor:

- ruimtelijke ingrepen
- beheer en schadebestrijding, voor het gebruik van verboden vangmiddelen, voor de opvang van wilde dieren of voor de ringplicht van gefokte dieren

- onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie
- biologische bestrijders van ziekten, plagen en onkruiden

Meer informatie

Lees vóór het invullen van de vragen eerst de toelichting bij dit formulier. Meer informatie vindt u op www.minlnv.nl/toket.

Uw gegevens

1a Wie vraagt de ontheffing aan?

Naam organisatie

PROVINCIE FLEVOLAND

Naam aanvrager

Gedeputeerde Staten, namens de
het hoofd van de afdeling RWA, m.k.v.
adv. ing. drs. L.L. Eekhout.

Functie aanvrager

Afdelingshoofd

Bezoekadres

Visarendreef 1

Postcode en plaats

8200 AB Lelystad

Postadres

Postbus 55

Postcode en plaats

8200 AB Lelystad

Telefoonnummer(s)

0320-265265

Faxnummer

0320-265260

E-mailadres

provincie@flevoland.nl

In te vullen door Dienst Regelingen

Aanvraagnummer

PP1750/2010/0083

Ontvangstdatum

ONTVANGEN 25 FEB 2010

Paraaf

Opmerkingen

Uw gegevens (vervolg)

1b Met wie kunnen wij contact opnemen met vragen over dit formulier?

Vul hier uw eigen gegevens in of die van uw contactpersoon.

Naam organisatie

Provincie Flevoland

Naam contactpersoon

mr. H.J. Tien

m x v

Functie contactpersoon

Leidingsmedewerker Natuur

Bezoekadres

Voorwaardweg 1

Postcode en plaats

8200 AB Lelystad

Postadres

Postbus 55

Postcode en plaats

8200 AB Lelystad

Telefoonnummer(s)

0320 - 265 608

Faxnummer

0320 - 265 260

E-mailadres

henriette.tien@flevoland.nl

Over uw activiteiten

2 Wat is de naam van uw project? Geef uw activiteiten een korte en herkenbare titel. Deze naam zal in de correspondentie gebruikt worden om naar uw aanvraag te verwijzen.

Rugstreeppaddenmanagementplan voor de Noordooypolder

3 In welke gemeente(n) en provincie(s) gaat u de werkzaamheden of activiteiten uitvoeren? Als u werkzaamheden of activiteiten in heel Nederland gaat uitvoeren, vult u in 'heel Nederland'.

Gemeente(n)

Noordooypolder
Lelystad

Provincie(s)

Flevoland

4 Voor welke periode vraagt u de ontheffing aan?

1 - 1 - 2010 t/m 31 - 12 - 2014

5 Voor welke soort activiteit vraagt u ontheffing aan? Kruis één optie aan. Wilt u voor verschillende soorten activiteiten ontheffing aanvragen? Vul voor elke activiteit apart een formulier in.

☒ Ruimtelijke ingrepen

Beheer en schadebestrijding, gebruik van verboden vangmiddelen, opvang van wilde dieren of ringplicht van gefokte dieren
Onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie
Gebruik van biologische bestrijders van ziekten, plagen en onkruiden

► Ga naar vraag 6

► Ga naar vraag 8

► Ga naar vraag 11

► Ga naar vraag 14

Ruimtelijke ingrepen

6 Waarom vraagt u ontheffing aan? De wet spreekt van belangen. Deze vindt u in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten. U kunt meerdere opties aankruisen.

☒ Bescherming van flora en fauna (belang b)

Veiligheid van het luchtverkeer (belang c)

☒ Volksgezondheid of openbare veiligheid (belang d)

☒ Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten (belang e)

Bestendig beheer en onderhoud in de land- en bosbouw (belang h)

Bestendig gebruik (belang i)

Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (belang j)

7. Voor welke soorten en welke verbodsbepalingen vraagt u ontheffing aan?
 Vallen deze soorten onder het beschermingsregime uit tabel 2 of 3? Of gaat het om vogels?
 Afd. de tabel in:

Specifieke soorten Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermingsregime		Verbodsbepalingen							
		Soort uit tabel 2	Soort uit tabel 3	Vogels	Artikel 8 (planten)	Artikel 9 (dieren)	Artikel 10 (dieren)	Artikel 11 (voort- plantings-, rust of ver- blijfplaatsen van dieren)	Artikel 12 (eieren)	Artikel 13 (alleen met het oog op verplaatsen)	
Rugbruggad	Bufo calamita		X		plukken verzamelen afsnijden uitsteken vernietigen beschadigen ontwortelen van groei- plaats verwijderen	doden verwonden vangen bemachtigen met het oog daarop opsporen	opzettelijk verontrusten	X beschadigen X vernietigen X uithalen X wegnemen X verstoren	zoeken rapen uit nest nemen beschadigen vernietigen	vervoeren onder zich hebben	
					plukken verzamelen afsnijden uitsteken vernietigen beschadigen ontwortelen van groei- plaats verwijderen	doden verwonden vangen bemachtigen met het oog daarop opsporen	opzettelijk verontrusten	beschadigen vernietigen uithalen wegnemen verstoren	zoeken rapen uit nest nemen beschadigen vernietigen	vervoeren onder zich hebben	

Activiteitenplan (verplichte bijlage)

Waar staan de verplichte onderdelen in uw activiteitenplan?

Wij beoordelen uw aanvraag op basis van een activiteitenplan. U bent verplicht de onderdelen uit het schema in uw plan op te nemen. Geef aan op welke bladzijde en in welke paragraaf het onderdeel staat. Lees de toelichting bij dit formulier.

Vraagt u ontheffing aan voor Biologische bestrijders? Daarvoor gelden afwijkende eisen. Neem contact op met Het LNV-loket.

Verplicht onderdeel	Bladzijde	Paragraaf
A Adres, postcode, gemeente en provincie van de locatie(s) waar de activiteiten worden uitgevoerd		
B Omschrijving activiteiten en werkzaamheden	Zie	
C Ingetekende topografische kaart	Rugstreeppadden	
D Manier waarop u de activiteiten wilt uitvoeren	managementplan	
E Doel en belang van uw activiteiten	+ bijlage 2	
F Planning en onderbouwing van de activiteiten		
G Deskundige die betrokken is bij uw activiteiten en zijn/haar kwalificaties		
H Korte termijn effecten op de beschermde soort(en) per fase/activiteit		
I Lange termijn effecten op de staat van instandhouding van de soort(en) per fase/activiteit		
J Verantwoording van uw effectenstudie		
Niet verplicht	Bladzijde	Paragraaf
K Overheidsinstantie die eventueel al toestemming heeft verleend voor uw activiteiten vanuit andere wet- en regelgeving		

Vraagt u ontheffing aan voor een ruimtelijke ingreep? Geef aan waar de extra eisen staan in uw activiteitenplan.

Vul alleen in als u ontheffing aanvraagt voor een ruimtelijke ingreep.

Verplicht onderdeel bij ruimtelijke ingrepen	Bladzijde	Paragraaf
L Beschrijving huidige situatie van het gebied		
M Positie van de uitvoeringslocatie ten opzichte van natuurgebieden	Zie	
N Verspreiding van beschermde soorten op en nabij de uitvoeringslocatie	Rugstreeppadden	
O Verantwoording verspreidingsinformatie	managementplan	
P Maatregelen om schade aan de soort te voorkomen of te beperken (mitigerende maatregelen)	+ bijlage 2	
Q Maatregelen om onvermijdelijke schade aan de soort te herstellen (compenserende maatregelen)		
R Tijdstip en locatie mitigerende en compenserende maatregelen		

Activiteitenplan (verplichte bijlage) (vervolg)

Vraagt u ontheffing aan voor vogels, voor soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn of voor soorten uit bijlage 1 'Besluit vrijstelling beschermde diersoorten'? Geef aan waar de extra eisen staan in uw activiteitenplan. Vul alleen in als u ontheffing aanvraagt voor een ruimtelijke ingreep. Voor soorten, zie tabel 3 in de toelichting.

Verplicht onderdeel bij ruimtelijke ingrepen

Bladzijde

Paragraaf

S Beschrijving alternatieven en reden waarom u die alternatieven niet gebruikt

bijlage 2

T Beschrijving zorgvuldig handelen

Vraagt u ontheffing aan voor een dwingende reden van groot openbaar belang? Geef aan waar de extra eis staat in uw activiteitenplan. Vul alleen in als u ontheffing aanvraagt voor een ruimtelijke ingreep.

Verplicht onderdeel bij ruimtelijke ingrepen

Bladzijde

Paragraaf

U Omschrijving dwingende reden van groot openbaar belang

bijlage 2

Checklist bijlagen

Welke bijlagen stuurt u mee?

Kruis aan welke bijlagen u meestuurt. Zie de toelichting.

Verplichte bijlage

☒ Activiteitenplan in tweevoud

Verplicht bij Ruimtelijke ingrepen en Beheer en schadebestrijding

☒ Topografische kaart in tweevoud van het gebied waar u de werkzaamheden wilt uitvoeren

Verplicht, voor zover van toepassing

Twee kopieën van eerdere vergunningen die u heeft gekregen van ons of een ander overheidsorgaan voor dezelfde werkzaamheden of activiteiten

Kopie van het legitimatiebewijs van de aanvrager

Een uittreksel van de Kamer van Koophandel of een kopie van de statuten als de aanvrager een rechtspersoon is

Machtigingsformulier als u iemand wilt machtigen om de ontheffing voor u aan te vragen

Kosten

Hoe betaalt u de kosten voor deze aanvraag?

Kruis één optie aan.

☒ Ik krijg een factuur van Dienst Regelingen

Ik ga akkoord met een éénmalige afschrijving van mijn (post)bankrekening voor de kosten van de ontheffing voor:

• ruimtelijke ingrepen belang b, c en d: € 100 voor een ontheffing langer dan één jaar, of € 60 voor een ontheffing van maximaal één jaar

• ruimtelijke ingrepen belang e, h, i en j: € 300

• beheer en schadebestrijding, het gebruik van verboden vangmiddelen, de opvang van wilde dieren: € 100 voor een ontheffing langer dan één jaar, of € 60 voor een ontheffing van maximaal één jaar

• onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie: € 100 voor een ontheffing langer dan één jaar, of € 60 voor een ontheffing van maximaal één jaar

• biologische bestrijders van ziekten, plagen en onkruiden: € 100 voor een ontheffing langer dan één jaar, of € 60 voor een ontheffing van maximaal één jaar

Rekeninghouder:

Voorletters en achternaam

Adres

Rekeningnummer

Handtekening

rekeninghouder

*Gedeputeerde Staten van
de provincie Flevoland
Visserijlaan 1, Lelystad
2850 21915*

m v

Ondertekening

Onderteken en stuur met alle
bijlagen terug naar:

Ik heb dit formulier volledig en naar waarheid ingevuld.

Naam *Mr. dr. ing. J.L. Elvink*

Dienst Regelingen
Team Vergunningen en
Ontheffingen Uitvoering
Postbus 19530
2500 CM Den Haag

Plaats

Leidschade

Handtekening

Datum

[Handwritten signature] 25 - 02 - 2010

Graag ontvangen wij uw activiteitenplan ook digitaal via ffwet@minlnv.nl, onder vermelding van de projectnaam.

CONVENANT RUGSTREEPPADMANAGEMENTPLAN NOORDOOSTPOLDER

DE PARTIJEN

Het college van gedeputeerde staten van Flevoland, vertegenwoordigd door mevrouw A. Blik-de Jong, gedeputeerde, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het college van gedeputeerde staten van, kenmerk, hierna te noemen: **provincie**

Het college van burgemeester en wethouders van Urk, vertegenwoordigd door dhr. J. Koffeman, wethouder, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders van, kenmerk, hierna te noemen: **gemeente Urk**

Het college van burgemeester en Wethouders van Noordoostpolder, vertegenwoordigd door dhr. W. J. Schutte, wethouder, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het college van burgemeester en wethouders van, kenmerk, hierna te noemen: **gemeente Noordoostpolder**

Het dagelijks bestuur van Waterschap Zuiderzeeland, vertegenwoordigd door dhr. mr. ir. H.L. Tiesinga, dijkgraaf, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het dagelijks bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **Waterschap Zuiderzeeland**

Het bestuur van Landschapsbeheer Flevoland, vertegenwoordigd door dhr. G. Gielen, directeur, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **Landschapsbeheer Flevoland**

Het bestuur van Stichting Flevolandschap, vertegenwoordigd door dhr. drs. B. Sprengers, directeur ad-interim, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **Stichting Flevolandschap**

Het bestuur van Vereniging Natuurmonumenten, vertegenwoordigd door dhr. ir. B. Sprengers, regio-directeur Flevoland-Overijssel, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **Vereniging Natuurmonumenten**

Het bestuur van Staatsbosbeheer, vertegenwoordigd door dhr. ir. P. Winterman, regio-directeur Oost, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **Staatsbosbeheer**

Het bestuur van LTO-Noord afdeling Flevoland, vertegenwoordigd door dhr. A. Michielsen, voorzitter, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **LTO-Noord afdeling Flevoland**

Het bestuur van Agrarische Natuurvereniging Kop van de Nop, vertegenwoordigd door dhr. J. Lievaart, voorzitter, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **Agrarische Natuurvereniging Kop van de Nop**

Het bestuur van Kamer van Koophandel Gooi,- Eem- en Flevoland, vertegenwoordigd door dhr. mr. H. van Veldhuizen, directeur, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **Kamer van Koophandel Gooi,- Eem- en Flevoland**

Het bestuur van Ravon, vertegenwoordigd door dhr. drs. R. van Westrienen, directeur, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het bestuur van, kenmerk, hierna te noemen: **Ravon**

OVERWEGENDE DAT:

- Partijen hebben meegewerkt aan totstandkoming rugstreeppadmanagementplan dat door Gedeputeerde Staten bij besluit van 19 februari 2009, nummer..... is vastgesteld
- Partijen middels afsluiten onderhavig convenant afspraken willen vastleggen op welke wijze zij – ieder vanuit eigen verantwoordelijkheid/bevoegdheid – uitvoering gaan geven aan dit rugstreeppadmanagementplan

KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN

1. Algemeen

De doelstelling van dit convenant is te bekrachtigen wat partijen in het Rugstreeppadmanagementplan met elkaar hebben afgesproken. Deze bekrachtiging is de basis voor het verkrijgen van een generieke ontheffing op grond van de Flora-en Faunawet voor beschadiging en eventuele verkleining van het leefgebied van de rugstreeppad.

Dit convenant is opgesteld voor specifiek instandhouding Rugstreeppad, waarbij Rugstreeppadspecifieke aanleg- en beheersactiviteiten zijn beschreven. Dit kan conflicteren met andere flora en fauna hetgeen inhoudt dat ook rekening gehouden dient te worden met de wettelijke bescherming van deze soorten en ook met de wettelijke inspanningsverplichting.

2. Gezamenlijke verplichtingen partijen

- Een pro-actieve benadering waarbij van tevoren nagaan wordt hoe bij ruimtelijke activiteiten rekening gehouden kan worden met de Rugstreeppad.
- Alle betrokken partijen leveren een pro-actieve bijdrage aan het creëren van meer leefgebied voor de Rugstreeppad door natuurinclusief te ontwerpen.
- Bij planvorming en beheer wordt in een zo vroeg mogelijk stadium rekening gehouden met soorten en hun leefgebied.
- Bij ruimtelijke ontwikkelingen (o.a. aanleg wegen, schuren, bedrijventerreinen, etc. of bv. sloop) wordt middels een quick scan functionaliteit en gebruik van het gebied aangetoond.
- Uitvoering van werkzaamheden dient op zorgvuldige wijze plaats te vinden. Bij wateren dienen de werkzaamheden buiten het voortplantingsseizoen (april tot eind juli) plaats te vinden. Indien dit niet mogelijk is worden wateren zoveel mogelijk gemeden. Hierbij dient advies gevraagd te worden aan RAVON hoe hiermee omgegaan kan worden.
- Overwinteringsplaatsen worden behouden vanaf begin oktober tot eind maart. Voordat aantasting van de locatie plaatsvindt wordt al het mogelijke gedaan om individuele exemplaren van de Rugstreeppad op projectlocatie weg te vangen en uit te zetten in nieuw gecreëerd leefgebied. Op projectlocatie wordt al het mogelijke gedaan om te voorkomen dat individuen weer het aangetaste gebied inlopen.
- Indien leefgebied door ruimtelijke ontwikkeling wordt verwijderd, dient deze vooraf te worden gecompenseerd op een nabij gelegen locatie, waarbij rekening wordt gehouden met de maximale onderlinge afstand van leefgebieden van 3 kilometer.

- Het nieuw aan te leggen leefgebied dient ten minste gelijkwaardig in geschiktheid te zijn als het leefgebied dat wordt verwijderd (dwz geschikt voor hetzelfde aantal dieren).
- Het nieuw aan te leggen leefgebied dient gereed en geschikt te zijn voor de rugstreeppad vóórdat met het verwijderen van het huidige leefgebied begonnen mag worden.
- Nieuwe leefgebieden dienen te worden aangelegd met een onderlinge afstand van minder dan 3 kilometer. In de Noordoostpolder moet hierdoor zorg gedragen worden voor (minimaal) 36 leefgebieden met voldoende landhabitat. Beheer en onderhoud dienen te worden gegarandeerd. Ontwerpeisen voor leefgebied Rugstreeppad worden gegeven voor RAVON¹.
- Beheerder van zowel land- en/of waterhabitats dient zorg te dragen dat vegetatie in pioniersstadium blijft.
- Realisering nieuwe leefgebieden wordt ingebed in bestaande natuurontwikkelingsprojecten, maken deel uit van nieuw te ontwikkelen natuurprojecten en kan opgenomen worden door agrarische bedrijven.
- Er dient zorg gedragen te worden voor aanleg van geleidende structuren (bijvoorbeeld struweel of houtwal).
- Indien rondom het leefgebied dat door ruimtelijke ontwikkelingen wordt verwijderd, voldoende andere initiatieven zijn ontwikkeld voor de verbetering van het leefgebied van de rugstreeppad kan, in overleg met en ter beoordeling van RAVON, in enkele gevallen van bovenstaande verplichtingen worden afgeweken.

3. Verplichtingen Provincie Flevoland

- De provincie faciliteert de aanleg van extra leefgebieden voor Rugstreeppadden door waar mogelijk gelden uit het ILG en Subsidieregeling Natuur en Landschap ter beschikking te stellen aan particulieren en terreinbeherende organisaties die daarvoor in aanmerking komen.
- De provincie levert een bijdrage aan de aanleg van extra leefgebieden voor de Rugstreeppad door natuurinclusief te ontwerpen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Binnen de planvorming wordt voorzien in nieuw leefgebied voor de Rugstreeppad
- De provincie stimuleert het rekening houden met de Rugstreeppad in ruimtelijke ordeningsprocedures en ontwikkelingen waarbij zij is betrokken.
- De provincie voert werkzaamheden op zorgvuldige wijze uit
- De provincie realiseert faunapassages/amfibieëntunnels voor de Rugstreeppad bij het uitvoeren van wegonderhoud en het aanleggen van nieuwe wegen

4. Verplichtingen voor beide gemeenten

- Gemeenten houden bij het opstellen van het ruimtelijk beleid en uitvoeren van ruimtelijke procedures rekening met de Rugstreeppad
- Gemeenten zien er op toe dat agrariërs bij uitvoering van beheersmaatregelen rekening houden met de rugstreeppad
- Gemeenten zorgen er voor/zien er op toe dat het pionierskarakter van de sloten behouden blijft
- Gemeenten voorkomen/zien er op toe dat voorkomen wordt dat oevers worden geklept tussen begin april en eind juli
- Gemeenten stimuleren het mijden van het plaatsen van pompen in water waar veel larven voorkomen

¹ Ecologisch onderzoek aan de Rugstreeppad in de Noordoostpolder. A.M. Spitzen-Van der Sluijs, R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Stichting RAVON, Nijmegen.

- Gemeenten realiseren faunapassages voor de Rugstreeppad bij het uitvoeren van wegonderhoud en het aanleggen van nieuwe wegen
- Gemeenten zullen natuurinclusief ontwerpen: binnen de planvorming wordt voorzien in nieuw leefgebied voor de Rugstreeppad
- Gemeenten nemen in hun beleid op dat andere partijen natuurinclusief dienen te ontwerpen
- Gemeenten zorgen voor verbetering van wateren als voortplantingsplaats bij herinrichting van het watersysteem
- Gemeenten voeren werkzaamheden op zorgvuldige wijze uit
- Gemeenten zien toe op een zorgvuldige uitvoering van werkzaamheden
- Gemeenten nemen in hun bouwvergunningen voorschriften op ten aanzien van natuurinclusief ontwerpen en zorgvuldig uitvoeren.
- Gemeenten betreft de Rugstreeppad bij ruimtelijke ordeningsprocedures waar zij bij betrokken is
- Gemeenten leveren een bijdrage aan de aanleg van extra leefgebieden voor de Rugstreeppad door natuurinclusief ontwerpen bij ruimtelijke ontwikkelingen en/of door natuurgerichte projecten.

5. Verplichtingen Gemeente Urk

- De gemeente Urk realiseert in samenwerking met de gemeente Noordoostpolder extra leefgebied bij een toekomstig inrichtingsproject rondom Tollebeek (gemeente Noordoostpolder).

6. Verplichtingen Gemeente Noordoostpolder

- De gemeente is voorzitter van de projectgroep.
- De gemeente participeert in het project aanleg paddenpoelen van Landschapsbeheer Flevoland.
- De gemeente Noordoostpolder overweegt de coördinatie van monitoring en jaarlijkse verslaglegging door Landschapsbeheer Flevoland te financieren.
- De gemeente overweegt om als trekker te fungeren van de projectgroep.
- De gemeente ziet er op toe dat de plas-dras-situatie rondom Schokland behouden blijft tot eind juli

7. Verplichtingen Waterschap Zuiderzeeland

- Het waterschap levert een bijdrage aan de aanleg van extra leefgebieden voor de Rugstreeppad door natuurinclusief ontwerpen bij herinrichtingprojecten.
- Het waterschap werkt conform zorgplicht.
- Aanvragen voor ontheffing van de schouwplicht zullen met open blik en in perspectief van alle onderhavige functies te worden beoordeeld.
- Het waterschap is bereid om aanleg van nieuwe leefgebieden door andere partijen onder voorwaarden toe te staan waarbij onderzocht wordt of afspraken over Rugstreeppadvriendelijk beheer tot de mogelijkheden behoort.
- Men denkt mee in het idee van agrarische natuurvereniging Kop van de NOP om de kwelsloot Noordermeerdijk (eigendom waterschap) Rugstreeppadvriendelijk in te richten.
- Waterschap voert schonen van de bodem niet uit tussen begin april en eind juli (voortplantingsseizoen), uitzonderingen: schouwplichtige kavelsloten die op 1 juli geschoond moeten zijn, daarbij wordt in deze periode ten minste 25% van de waterplanten ontzien.

- Het waterschap zorgt er voor dat de plas-drassituatie bij Schokland behouden blijft tot eind juli
- Het waterschap zorgt er voor dat het pionierskarakter van de sloten behouden blijft
- Het waterschap voorkomt dat oevers worden geklepeld tussen 15 maart en 15 juli
- Het waterschap zal natuurinclusief ontwerpen: binnen de planvorming wordt voorzien in nieuw leefgebied voor de Rugstreeppad (zie RMP voor eisen)
- Het waterschap zorgt voor verbetering van wateren als voortplantingsplaats bij herinrichting van het watersysteem
- Het waterschap zorgt er voor dat het slotensysteem tot eind juli waterhoudend is (10-20 cm. water)
- Het waterschap ziet er op toe dat agrariërs het schonen van de bodem niet tussen begin april en eind juli uitvoeren (voortplantingsseizoen), uitzonderingen: schouwplichtige kavelsloten die op 1 juli geschoond moeten zijn, daarbij wordt in deze periode ten minste 25% van de waterplanten ontzien.
- Het waterschap stimuleert agrariërs het peil van de sloten op minimaal 10 centimeter waterdiepte te handhaven, tussen begin april en eind juli (alleen indien hun bedrijfsvoering hiermee niet in de knel komt. Indien de bedrijfsvoering in de knel komt wordt gezamenlijk gezocht naar een oplossing, waarbij advies ingewonnen kan worden bij RAVON).

8. Verplichtingen LTO-Noord afdeling Flevoland

- LTO-Noord afdeling Flevoland (LTO) informeert haar leden over het managementplan en stimuleert deelname door individuele agrariërs². Hiertoe worden de beschikbare kanalen gebruikt: bijvoorbeeld de eigen nieuwsbrief, Nieuwe Oogst, Stentor en Flevopost.
- LTO werkt mee aan het organiseren van een bijeenkomst voor alle agrariërs, waarin het managementplan en convenant worden toegelicht.
- LTO werkt op basis van samenwerking mee aan het project aanleg paddenpoelen van het LBF, onder andere bij locatiewerving en het opstellen van inrichtingsplannen.

9. Verplichtingen Agrarische natuurvereniging Kop van de Nop

- Agrarische natuurvereniging Kop van de Nop informeert haar leden over het managementplan en convenant en stimuleert deelname door individuele agrariërs².
- Men streeft ernaar in samenspraak met waterschap de kwelsloot Noordermeerdijk Rugstreeppadvriendelijk in te richten. Een bijdrage aan de verbetering van het

² Gewenste bijdrage agrariërs

- Agrariërs leveren vrijwillig een bijdrage aan de aanleg van extra permanente leefgebieden voor de Rugstreeppad, inclusief schuilmogelijkheden op het land. Hiertoe kunnen zij participeren in een project van Landschapsbeheer Flevoland. Implementeren van de zorgplicht gebeurt binnen randvoorwaarden ten aanzien van waterafvoer en agrarische bedrijfsvoering.
- Agrariërs houden bij het uitvoeren van beheersmaatregelen rekening met de Rugstreeppad
- Agrariërs vermijden het schonen van de bodem tussen begin april en eind juli uitvoeren (voortplantingsseizoen), uitzonderingen: schouwplichtige kavelsloten die op 1 juli geschoond moeten zijn, daarbij wordt in deze periode ten minste 25% van de waterplanten ontzien.
- Agrariërs zorgen er voor/zien er op toe dat het pionierskarakter van de sloten behouden blijft
- Agrariërs voorkomen dat oevers worden geklepeld tussen begin april en eind juli
- Agrariërs handhaven het peil van de sloten op minimaal 10 centimeter waterdiepte, tussen begin april en eind juli (alleen indien hun bedrijfsvoering hiermee niet in de knel komt. Indien de bedrijfsvoering in de knel komt wordt gezamenlijk gezocht naar een oplossing, waarbij advies ingewonnen kan worden bij RAVON).
- Agrariërs vermijden plaatsen pompen in water waar veel larven voorkomen
- Agrariërs zullen natuurinclusief ontwerpen: binnen de planvorming wordt voorzien in nieuw leefgebied voor de Rugstreeppad
- Agrariërs voeren werkzaamheden op zorgvuldige wijze uit

slotensysteem wordt vormgegeven door middel van het creëren van stilstaand water in sloten.

10. Verplichtingen terreinbeherende organisaties (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Flevolandschap)

- Terreinbeherende organisaties leveren een bijdrage aan de aanleg van extra leefgebieden voor de Rugstreeppad, inclusief schuilmogelijkheden op het land. Naast eigen initiatieven kunnen zij participeren in een project aanleg paddenpoelen van Landschapsbeheer Flevoland. Hierbij wordt speciale aandacht gegeven aan mogelijkheden voor het verbinden van leefgebieden.
- Terreinbeherende organisaties (behalve Staatsbosbeheer) zetten vrijwilligers in voor het monitoren van de populatie Rugstreeppadden in de Noordoostpolder. De coördinatie hiervan laten zij over aan Landschapsbeheer Flevoland.

11. Verplichtingen Landschapsbeheer Flevoland

- Landschapsbeheer Flevoland (LBF) ontwikkelt een project voor de aanleg van tientallen poelen³ in het kader van het provinciaal meerjarenprogramma (pMJP).
- LBF is bezig met het formuleren van een pMJP-project voor de aanleg van 50 poelen, verspreid over gehele ILG-periode (t/m 2013). Er wordt gestreefd naar 20 leefgebieden die ook landhabitat bevatten.
- LBF zorgt voor voldoende spreiding van de aan te leggen habitats over de 4 populaties rugstreeppadden in de Noordoostpolder.
- LBF adviseert agrariërs, natuurorganisaties, overheden en bedrijven over te nemen maatregelen ten behoeve van de Rugstreeppad en streeft naar het sluiten van sponsorcontracten.
- LBF is bereid (onder voorwaarden) expertise te leveren als daar om gevraagd wordt.
- LBF is bereid de coördinatie van monitoring door vrijwilligers, het gegevensbeheer en verslaglegging op zich te nemen.
- LBF probeert pro-actief partijen op kansrijke locaties te benaderen voor de aanleg van habitat voor de rugstreeppad.
- Aangezien de financiële middelen van LBF beperkt zijn, zal gezocht moeten worden naar aanvullende middelen voor financiering van dataverzameling en -beheer.
- De gemeente Noordoostpolder is gevraagd hieraan een bijdrage te leveren.

12. Verplichtingen Kamer van Koophandel Gooi,- Eem- en Flevoland

- De Kamer van Koophandel draagt bij aan bekendheid van het managementplan en het convenant bij bedrijven in de Noordoostpolder, waarbij wordt vermeld dat het mogelijk is bij te dragen aan de realisering van het managementplan/convenant door middel van ondersteuning van het beheer van bestaande leefgebieden (adopterende), ondersteunen van het aanleggen van nieuwe leefgebieden (sponsoren) en door het zelf aanleggen van leefgebieden om daarmee ruimte te creëren voor de bedrijfsvoering.

³ Eisen aan de poelen:

- minimale wateroppervlak 30 m², minimaal 4 meter breed
- waterdiepte niet meer dan 50 cm.
- schaars begroeiende oever. De oever dus regelmatig maaien, maar niet tussen de periode 15 maart en 15 juli. Het maaisel afvoeren zorgt ervoor dat er op termijn minder maaisel vrijkomt.
- weinig waterplanten. Het water regelmatig schonen. Gefaseerd beheer (dus niet alles tegelijkertijd) is daarbij het beste. Het plantmateriaal dient minimaal 48 uur op de kant te liggen alvorens te verwijderen. Krijgen nog veel dieren de kans om terug te keren naar de poel.
- geen vissen in de poel
- de poel dient minimaal 3 jaar op één locatie aanwezig te zijn
- zie voor extra informatie de brochure van Landschapsbeheer Flevoland 'Een leefgebied voor de Rugstreeppad'

13. Verplichtingen RAVON

- RAVON wil als soortenbeschermingsorganisatie betrokken blijven bij de uitvoering van het managementplan/convenant door deel te nemen aan de projectgroep en hierin haar kennis en expertise in te brengen.
- RAVON zal betrokken zijn via haar vrijwilligers die een bijdrage leveren aan uitvoering van de monitoring van de populatieontwikkelingen.
- RAVON ziet ook een functie als intermediair voor zichzelf weggelegd bij gezamenlijke ontwikkeling van projecten in het kader van het managementplan/convenant.

14. Handhaving/monitoring afspraken convenant

- Er wordt een projectgroep opgesteld die vanaf 2010 minimaal 1 keer per jaar bijeenkomt en toezicht houdt op de voortgang van het proces.
- In de op te richten projectgroep hebben al de betrokken partijen zitting.
- DR en DLG kunnen als toehoorder worden uitgenodigd in de projectgroep.
- Voorzitter van de projectgroep is de gemeente Noordoostpolder.
- De projectgroep is verantwoordelijk voor het (laten) opstellen van een werkprotocol door een deskundige, toegespitst op de diverse habitatten. Hierin wordt onder andere beschreven hoe wordt omgegaan met het wegvangen van individuele exemplaren van de rugstreeppad en het uitzetten in nieuw gecreëerd leefgebied.
- Het werkprotocol dient gereed te zijn voordat het eerste project van start gaat.
- De projectgroep is verantwoordelijk voor het (laten) opstellen van een monitoringsplan. Hierin wordt het protocol voor monitoring beschreven, maar onder andere ook een monitoringsleidraad voor vrijwilligers opgenomen. Tevens kan hierbij gekozen worden voor het aanbieden van een cursus aan de vrijwilligers.
- Het monitoringsplan wordt ter goedkeuring aangeboden aan RAVON.
- Monitoring wordt gecoördineerd door Landschapsbeheer Flevoland, zij kunnen, indien gewenst, een beroep doen op RAVON om hen hierbij te begeleiden. De kosten hiervoor worden door de betrokken partijen gedragen.
- Monitoring van de Rugstreeppadden wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door vrijwilligers van terreinbeherende organisaties en Landschapsbeheer Flevoland.
- Indien het niet mogelijk is voldoende vrijwilligers in te zetten voor monitoring kan een beroep worden gedaan op betaalde krachten. De kosten hiervoor worden door de betrokken partijen gedragen.
- De particulieren die deelnemen in het pMJP-project van Landschapsbeheer Flevoland wordt gevraagd de door henzelf gecreëerde leefgebieden te monitoren.
- De verantwoordelijkheid voor de coördinatie van monitoring door vrijwilligers, het gegevensbeheer en de verslaglegging ligt bij Landschapsbeheer Flevoland.
- Landschapsbeheer Flevoland en de Projectgroep kunnen een beroep doen op de deskundigheid van RAVON, zodat RAVON een advies kan uitbrengen. De kosten hiervoor worden door de betrokken partijen gedragen.
- Het monitoringprogramma moet voorzien in tweejaarlijkse inventarisatie van alle aangelegde leefgebieden. Na vijf jaar dient de gehele Noordoostpolder op kilometerhokniveau te worden geïnventariseerd.
- De kwaliteitstoets op de monitoring wordt uitgevoerd door RAVON. De kosten hiervoor worden door de betrokken partijen gedragen.
- De projectgroep verzorgt een jaarlijkse verslaglegging in november/december. In dit verslag komen ten minste de volgende onderwerpen aan de orde: uitgevoerde projecten en werkzaamheden die onder de generieke ontheffing vallen, uitgevoerde

mitigaties (compensaties), handhaving, monitoringsresultaat per mitigatie, voortgang van het project "Leefgebied voor rugstreeppad".

- De projectgroep als geheel krijgt hiermee inzage in de wijze waarop elke betrokken partij haar afspraken nakomt.
- De verslaglegging met monitorings- en evaluatiegegevens worden ter toetsing aan DR aangeboden.
- Als uit de toetsing blijkt dat de afspraken uit het convenant niet zijn nageleefd zal de projectgroep tot handhaving overgaan door de betrokken partij er op aanspreken deze afspraken alsnog na te komen of extra maatregelen te treffen.
- De aangesproken partij dient haar afspraken binnen een maand nadat zij hierop is aangesproken alsnog na te komen.
- Na afloop van de geldigheidsperiode van de generieke ontheffing (31 december 2014), voert de projectgroep een evaluatie uit en legt een nieuw managementplan voor aan de minister.

15. Afspraken financiering uitvoering plan

- Het rijksgeuld dat provincies kunnen inzetten voor projecten in het landelijk gebied is gebundeld in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). In Flevoland zijn vanuit het ILG gelden voor soortenbeleid beschikbaar. Met het managementplan wordt de aanleg van nieuwe leefgebieden zoveel mogelijk in één keer in samenhang geregeld. Iedere betrokken partij wordt uitgenodigd hierin te participeren of de achterban hierover te informeren.
- Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL). Particulieren en instellingen die daarvoor in aanmerking komen kunnen subsidie aanvragen voor het beheer van leefgebieden in het kader van SNL.
- Sponsoring en adopteren. Het bedrijfsleven wordt uitgenodigd bij te dragen aan het managementplan door middel van ondersteuning van het beheer van bestaande leefgebieden (adopteren) en het ondersteunen van het aanleggen van nieuwe leefgebieden (sponsoren). Terreinbeheerders kunnen naast gelden vanuit het bedrijfsleven bijvoorbeeld ook subsidies proberen te verwerven uit andere non-gouvernementele fondsen.
- Bijdragen van betrokken partijen. Implementatie van de zorgplicht wordt door elke deelnemende partij zelf gefinancierd. Verder zoeken de betrokken partijen naar mogelijkheden voor het creëren van nieuw leefgebied. De coördinatie van monitoring en jaarlijkse verslaglegging door Landschapsbeheer Flevoland worden door betrokken partijen gedragen.
- De kosten voor monitoring en de inzet van RAVON worden door de betrokken partijen gedragen.
- De kosten voor advies van RAVON, zal door de vragende partij zelf gedragen worden.
- In de projectgroep worden afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten.

16. Communicatie

- De communicatie (inclusief financiering hiervan) over het Rugstreeppadmanagementplan wordt verzorgd door Landschapsbeheer Flevoland. Landschapsbeheer Flevoland zorgt voor een duidelijk folder over de rugstreeppad.

17. Onvoorziene omstandigheden

- Indien een partij de in dit convenant genoemde (financiële en fysieke) verplichtingen niet nakomt wordt zij daarop aangesproken door de projectgroep.

- Indien een partij na aangesproken te zijn alsnog haar verplichtingen niet binnen één maand nakomt is zij geen convenantspartner meer. Dit betekent dat deze partij geen aanspraak meer kan maken op de rechten en plichten van het convenant. Hiervan zal door de projectgroep melding worden gedaan bij de Dienst Regelingen.

18. Termijn convenant

- De looptijd van dit convenant is vanaf de datum van ondertekening tot aan het eind van de looptijd van de generieke ontheffing (31 december 2014).

ONDERTEKENING

Provincie Flevoland

Gedeputeerde mevrouw A. Bliet-de Jong

Datum:

Gemeente Urk

Wethouder dhr. J. Koffeman

Datum:

Gemeente Noordoostpolder

Wethouder dhr. W.J. Schutte

Datum:

Waterschap Zuiderzeeland

Dijkgraaf dhr. mr. ir. H.L. Tiesinga

Datum:

Landschapsbeheer Flevoland

Directeur dhr. G. Gielen

Datum:

Stichting Flevolandenschap

Directeur ad-interim dhr. drs. B. Sprengers

Datum:

Vereniging Natuurmonumenten

Regio-directeur Flevoland-Overijssel dhr. ir. B. Sprengers

Datum:

Staatsbosbeheer

Regio-directeur Oost, dhr. ir. P. Winterman

Datum:

LTO-Noord afdeling Flevoland

Voorzitter dhr. A. Michielsen

Datum:

Agrarische Natuurvereniging Kop van de Nop

Voorzitter dhr. J. Lievaart

Datum:

Kamer van Koophandel Gooi,- Eem- en Flevoland

Directeur dhr. mr. H. van Veldhuizen

Datum:

Ravon

Directeur dhr. drs. R. van Westrienen

Datum:

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365
4100 AJ Culemborg
tel: 0345-512710
fax: 0345-519849
www.buwa.nl

Tennet TSO BV
de heer S.A.M.J. Huvenaars
Postbus 718
6800 AS Arnhem

datum: 11 april 2011
ons kenmerk: 10-488/11.10755/JosZu
auteur: ing. J. van Zundert
projectleider: ir. ing. G. Hoefsloot

Beoordeling effecten gewijzigd tracé programma Noordoostpolder

Inleiding

TenneT TSO is voornemens om in de Noordoostpolder tussen Westermeerdijk en Ens een ondergrondse stroomkabel aan te brengen. Daarnaast is in Westermeerdijk de bouw van een schakelstation voorzien.

De effecten die deze ingrepen kunnen hebben op beschermde soorten, zijn beschreven in het rapport 'Effecten op beschermde soorten en gebieden Programma Noordoostpolder' (Van Zundert *et al.*, 2010).

Vervolgens is het 'Mitigatieplan Programma Noordoostpolder' (Hille Ris Lambers *et al.*, 2010) opgesteld. Dit is een ecologisch werkplan waarmee negatieve effecten op krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten bij de aanlegwerkzaamheden voorkomen worden. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de voorgestelde mitigerende maatregelen. Deze maatregelen zijn opgesteld voor de kleine modderkruiper, rugstreeppad en broedende vogels.

Bij de bepaling van de mogelijke effecten en het opstellen van het werkprotocol is in 2010 uitgegaan van een op kaart vastgelegd tracé (Van Zundert *et al.*, 2010). Het tracé is sindsdien op een aantal punten aangepast (zie bijlage 2). TenneT TSO heeft Bureau Waardenburg verzocht voor de aangepaste delen van het tracé het aanwezig biotoop te beoordelen op geschiktheid voor beschermde soorten uit de regio en aan te geven of de opgestelde rapporten aangepast moeten worden. In deze notitie zijn de bevindingen van dit aanvullend onderzoek weergegeven.

Werkwijze

Om de biotopen binnen de nieuwe delen van het tracé te beoordelen is gebruik gemaakt van digitale luchtfoto's beschikbaar op Google Earth, de topografische atlas van de provincie Flevoland (Anonymus, 2004) en de binnen het bureau aanwezige gebiedskennis. Het tracé is aangepast tussen de Nagelerweg (N716) bij Emmeloord en de Kamperweg (N50) boven Ens. De aanpassingen zijn op kaart aangegeven in bijlage 2.

Beschrijving aangepast tracé

Het landschap dat het nieuwe tracé doorkruist is identiek aan het landschap van het oorspronkelijke tracé. Het betreft landbouwgebied. De boerderijen liggen langs lange rechte wegen met laanbeplanting en liggen in groepen van drie of vier bij elkaar. Laan- en erfbeplanting bestaat overwegend uit populieren, elzen en essen. Het merendeel van de landbouwgrond is in gebruik als bouwland. Een aantal percelen wordt gebruikt als grasland of voor tuinbouw. Er is een regelmatig netwerk van sloten, tochten en vaarten. Het tracé wijkt over een afstand van enkele kilometers 0 tot maximaal 850 meter af van het oorspronkelijke tracé.

Beoordeling effecten aangepast tracé

De nieuwe delen van het tracé zijn qua biotoop gelijk aan het oorspronkelijk tracé en liggen op korte afstand hiervan. Het soortenspectrum op het nieuwe tracé zal dan ook gelijk zijn als op het oorspronkelijke tracé. Binnen het aangepast tracé zijn dezelfde werkzaamheden voorzien. Mogelijke effecten op beschermde soorten binnen het nieuwe tracé wijken niet af van de effecten zoals beschreven in Van Zundert *et al* (2010). Als bij de werkzaamheden in het nieuwe tracé de maatregelen uit het werkplan (Hille Ris Lambers *et al.*, 2010) worden gevolgd, zijn negatieve effecten op beschermde soorten uitgesloten.

Conclusie

Op het nieuwe tracé van de ondergrondse stroomkabel tussen Westermeerdijk en Ens komen dezelfde biotopen en daarmee dezelfde soorten voor als in het oorspronkelijk tracé. Aangezien ook de werkzaamheden gelijk zijn is beoordeeld dat de in 2010 opgestelde effectbeschrijving en het werkplan niet aangepast hoeven te worden als gevolg van de tracéwijziging.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met G. Hoefsloot

Akkoord voor uitgave:

Teamleider

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Tennet TSO

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Literatuur

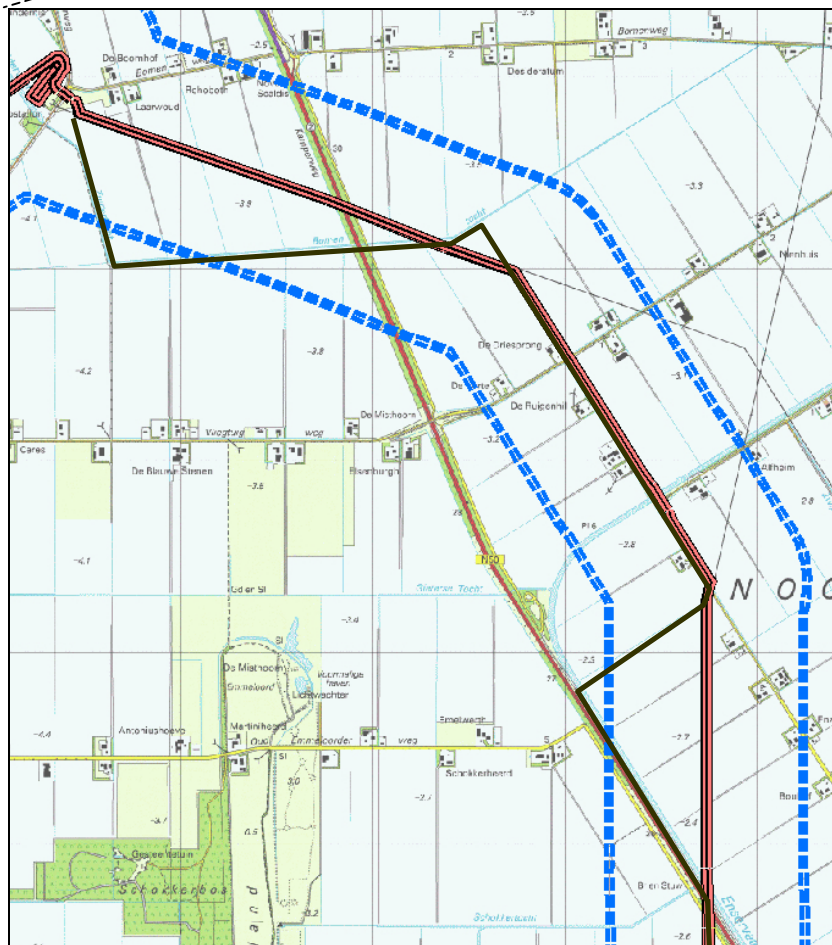
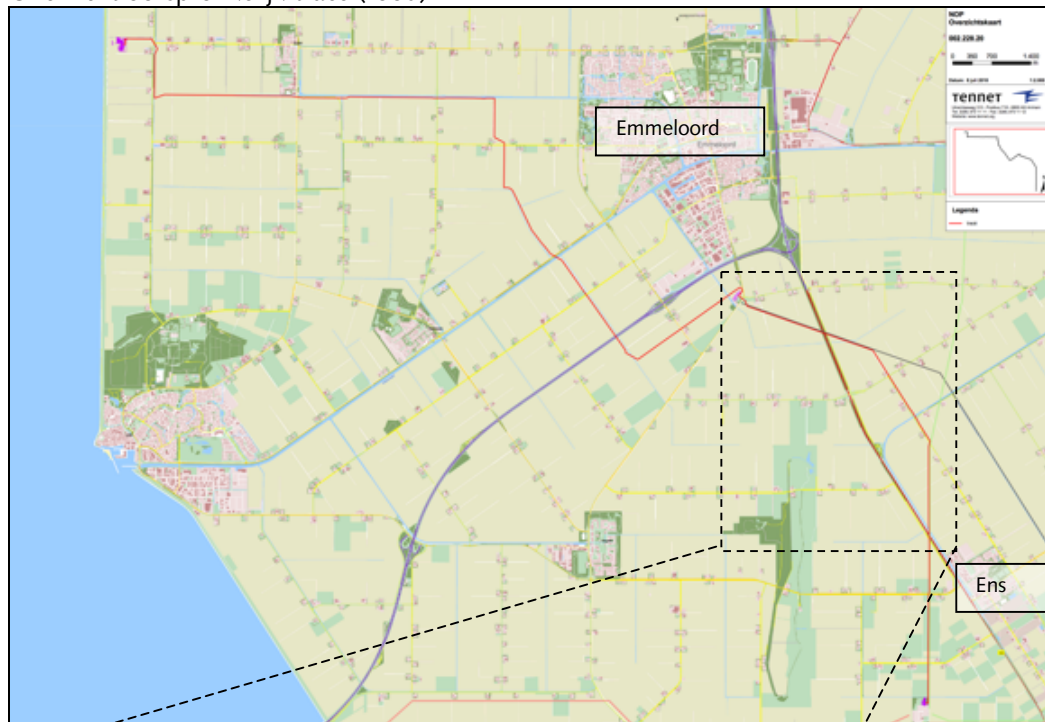
- Anonymus, 2004. Topografische Atlas 1:25000 UTRECHT/FLEVOLAND. ANWB, Den Haag.
- van Zundert, J.A.M, J.H. Bergsma & G. Hoefsloot, 2010. Effecten op beschermde soorten en gebieden Programma Noordoostpolder. Natuurtoets in het kader van Natuurwetgeving Rapport 10-061. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hille Ris Lambers, I. & Hoefsloot, G., 2010. Mitigatieplan Programma Noordoostpolder. Ecologisch werkprotocol in het kader van de Flora- en faunawet ten behoeve van de realisatie van een schakelstation en ondergrondse kabel.

Bijlage 1 Overzicht te nemen maatregelen

Soort werkzaamheden	Welke voorzorgsmaatregelen zijn nodig om het gehele jaar te kunnen werken?	Welke maatregelen zijn nodig tijdens de werkzaamheden?	Welke voorzorgsmaatregelen zijn nodig om in de periode oktober - maart te werken?
rooien van beplanting	controle (vogels, vleermuizen) voorafgaand aan de werkzaamheden, gebruik van linten, rooien struweel, wekelijks controle linten		controle (vogels, vleermuizen) voorafgaand aan de werkzaamheden
werkzaamheden in sloten	afdammen en droogpompen vóór de gevoelige periode (kleine modderkruiper, overige vissen, amfibieën) begint		overzetten van vissen en amfibieën na het afdammen en droogpompen
boringen onder grotere sloten en vaarten	controle op broedende watervogels, afzetten van slootkanten met linten, wekelijks controle		geen
inrichten van werkstroken	controle op broedende vogels, verwijderen stronken en platen, eenmaal maaien voor maart		verwijderen stronken en platen, eenmaal maaien (twee dagen tevoren)
gebruik van werkstroken	nvt	grondhopen direct afschermen na drie dagen, geen plassen laten ontstaan op werkstroken, wekelijkse controle van de schermen	geen
werkzaamheden nieuw schakelstation	controle (vogels, vleermuizen) voorafgaand aan de werkzaamheden, gebruik van linten, rooien struweel, wekelijks controle linten		

Bijlage 2 Wijzigingen tracé

Overzicht oorspronkelijk tracé (rood):

Wijzigingen tracé. Oorspronkelijk tracé: rood, gewijzigd tracé: zwart. Gebied binnen blauw gestreepte baan is onderzocht in Zundert et al 2010.